

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- KDAJ STREZNITEV? str. 2
- SE SPET ROJEVA GIMNAZIJA? str. 3
- MEDNARODNA MATURA TUDI PRI NAS? str. 5
- AKCIJA –10% V VRTCIH, str. 6
- GERBIČEVE NAGRADE IN PRIZNANJA, str. 9

Spoštovanje človekovih pravic – temelj prave vzgoje

Zadnje čase pri nas čedalje več govorimo o človekovih pravicah. Imamo Svet za varstvo človeških pravic pri SZDL Slovenije in poseben odbor, ki že lep čas vzne-
mirja slovensko javnost. V revijah, časnikih in zbornikih je prava poplava člankov in razprav na to temo. Na plan so stopili praviki, sociologi, teologi, politologi in celo psihologi, le pedagogi modro molčijo. Videti je, kot da bi poskušali postoriti vse, kar so štirideset let zanemarjali. Tako je tudi prav, čeprav ni lepo, da so se na to pomembno vprašanje spomnili tako pozno – drugje po svetu so o tem že zdavnaj razpravljali. Le redki so se zadnja leta z njim poklicno ukvarjali. Nedvomno je prav, da se vsaj zdaj ljudje poučijo o človekovih pravicah, saj je nevarno, da jih napačno pojmujejo ali pa jih celo ne poznajo. Narobe je, če se na človekove pravice sklicujemo le tedaj, ko mislimo, da smo pri-
krajšani ali ogroženi, ko iščemo

privilegije in koristi, pozabljamo pa jih tedaj, ko imamo dolžnosti do človeka, do družbe, države, institucije. Nekateri tudi mislijo, da so človekove pravice sredstvo, ki naj nas varuje pred samovoljo države, oblasti, institucij. V resnici pa so nekaj več; so tudi etični kodeks za urejanje medčloveških odnosov, odlično sredstvo za etično ozaveščanje, za moralno in humanistično vzgojo.

Bolj razgledani in prosvetljeni razumniki zahtevajo tako vzgojo in izobraževanje že od nekdaj, nekateri so se ju spomnili šele zdaj, ob družbenih stiskah. Nekoliko prepozno, vendar kljub vsemu cenimo njihovo skrb, če je iskrena. Prava socialistična in humanistična vzgoja in izobraževanje sta brez obravnave človekovih pravic bistveno okrnjena. Pouk o človekovih pravicah je bistveni del moralne vzgoje in pouka. S tem ko smo zanemarjali pouk o človekovih pravicah, smo

premalo storili tudi za moralno vzgojo. Ko smo si dolga leta prizadevali za obstanek družbeno-moralne vzgoje v osnovni šoli, smo se tudi zavedali, da ta predmet edini v osnovni šoli omogoča, da mlade seznanjamo s problematiko človeških pravic, čeprav bi morali svoje strokovne in vzgojne dolžnosti opraviti tudi zgodovinarji in drugi. Zato je kratkovidno, brezpredmetno in nerazumljivo, če kdo ob 30-letnici reforme osnovne šole zahteva, naj se ta predmet odpravi iz osnovne šole. Prav tako je napačno, če nekateri poskušajo izločiti iz programov srednjih šol samoupravljanje s temelji marksizma, saj tudi ta predmet omogoča družbeno, etično in humanistično vzgojo in prebujenje mladih, seveda, če ga prav razumemo. Podobno velja za družboslovne programe višjih in visokih šol. V vseh šolah in na vseh stopnjah bi morali mlade etično ozaveščati in moralno vzgajati, in

pouk o človekovih pravicah lahko k temu nekaj pripomore.

S poukom o človekovih pravicah dajemo mladim humanistično vzgojo in izobrazbo, ki jim je v zdajšnjih časih morda bolj potrebna kot nekoč. S tem tudi izpolnjujemo obveznosti, ki smo jih sprejeli, ko smo podpisali mednarodne dokumente. Če torej zanemarjamo družboslovno izobraževanje v šolah, zaostajamo za svetom, si škodujemo, pripravljamo pa si tudi negotovo prihodnost.

Ko so Združeni narodi pred štirimi desetletji sprejeli Splošno deklaracijo človekovih pravic, so se zavedali, da so dali človeštvu nujno potrebni splošni etični kodeks, ki naj bi bil veljaven za oba spola, za vse rodove, narode, vere, jezike in rase. Zavedali so se tudi, da je ta listina kljub velikemu moralnemu pomenu preskoka in pravno nezadostna za varovanje človekovih pravic. Zato so že leta 1966 začeli izdelovati dva dogovora o človekovih pravicah. Deset let je bilo potrebno, da ju je priznalo toliko držav, da sta postala veljavna in obvezna. Že leta 1959 so Združeni narodi sprejeli Deklaracijo o otrokovih pravicah. In tako je svetovna organizacija v dolgih letih svojega delovanja sprejela še več drugih deklaracij in konvencij, ki varujejo človeka in njegovo dostojanstvo v različnih okoliščinah, kot so vojne, nesreče, starost, bolezen, prizadetost, revščina, ujetništvo, zapor, zdomstvo, brezdomstvo in begunstvo. Tudi v specializiranih agencijah OZN so nastajale številne deklaracije, priporočila in konvencije, ki urejajo vprašanja dela, zaposlovanja, izobraževanja, zdravja, okolja, turizma, kulture, družine in različnih socialnih vprašanj. Človeštvo je po svoji svetovni organizaciji izoblikovalo vsa temeljna moralna, pravna in druga pravila in predpise, ki so potrebni za človeka vredno življenje, za sožitje med spoloma, med rodovi, narodi, jeziki, rasami, verami in političnimi sistemi. Tako je nastal sistem splošnoveljavnih moralnih in pravnih norm, ki pomenijo dragocen in nujen prispevek k splošni morali.

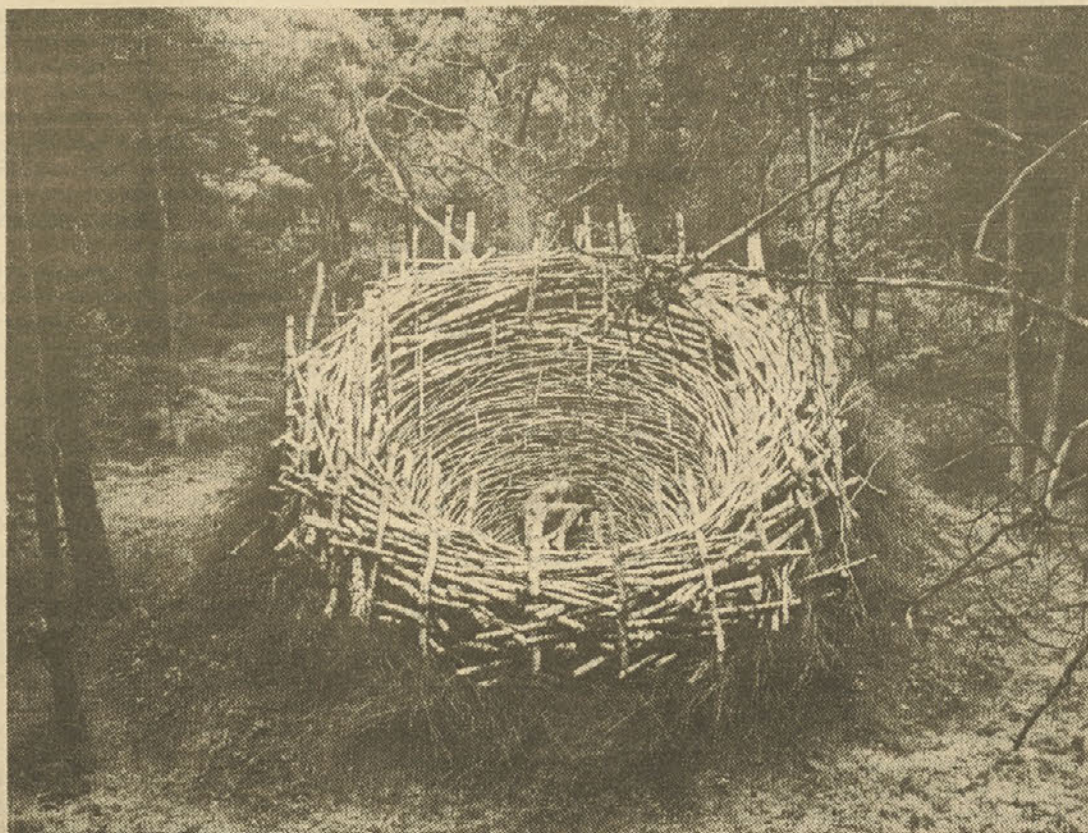
Če vse te dragocene dosežke nadrobneje pogledamo, opazimo, da imajo globoko in trajno vrednost, da so pomembni za vse napredne družbene sisteme, ki jim človek nekaj pomeni, da povzemajo najdragocenejše dosežke družbene, politične, pravne, verske in filozofske misli in da upoštevajo sodobne in prihodnje potrebe posameznika, narodov in vsega človeštva. Razčlenitev tudi pokaže, da ti dokumenti v ničemer ne nasprotujejo našemu naprednemu pojmovanju človeka, njegovih pravic in dolžnosti, socialistični etiki in morali, socialističnemu pojmovanju družbe, kulture, gospodarstva, naroda, države, jezika, vere, prava, tem-

več jih dopolnjujejo, bogatijo, ščitijo in poglobljajo.

Ti dokumenti, ti dragoceni dosežki človeške misli in prizadevanj pa so brez koristi, če jih ne poznamo, če jih ne razumemo, če jih ne spoštujemo. Zaradi tega so Združeni narodi že ob sprejemanju deklaracije 1948 naročili vsem državam, vladam, izobraževalnim sistemom, naj se ta deklaracija »širi, izbeša, bere in pojasnjuje, predvsem v šolah in drugih vzgojnih zavodih vseh držav in ozemelj ne glede na njihovo politično ureditev«. V deklaraciji so tudi zahteve, naj države pri pouku in vzgoji store vse za utrditev in spoštovanje teh pravic in svobod in da jim tudi z državnimi in mednarodnimi ukrepi zagotovijo splošno in resnično priznanje in upoštevanje mednarodni držav članic... Da bi te zamisli in zahteve udejanili, so Združeni narodi naložili Unesco, naj stori vse, da bi pouk o človekovih pravicah postal del učnih načrtov vseh dežel. Unesco je ob pomoči nevladnih organizacij učiteljev, profesorjev in drugih znanstvenih delavcev pripravil več priporočil za vlade, ki naj bi vsaka v svoji deželi uresničila te zamisli. Pri Unescu je poseben inštitut, ki se ukvarja s problematiko človekovih pravic. Že prej, zlasti pa ob 20-letnici Splošne deklaracije človekovih pravic, je Unesco izdal metodični priročnik za pouk o tej problematiki, namenjen učiteljem. Ob 30-letnici deklaracije pa je bil na Dunaju pod pokroviteljstvom Unesca svetovni kongres o pouku človekovih pravic (1978). Ob tej priložnosti so pripravili tudi učbenik za študente univerz.

Omenjenega kongresa so se udeležili tudi predstavniki Jugoslavije. Žal niso mogli veliko poročati o našem delu na tem področju, ker je bilo preskromno. Nadrobne razčlenitve so pokazale, da dobivajo v osnovni šoli učenci pouk o človekovih pravicah le pri družbeno-moralni vzgoji, nekateri tudi v klubih OZN, ki se že trideset let ukvarjajo s to problematiko. V srednjih šolah le redki predavatelji pri samoupravljanju s temelji marksizma omenjajo Splošno deklaracijo človekovih pravic, podobno velja za višje in visoke šole. Tam imajo s to problematiko opravka pravniki v okviru državnega, civilnega in mednarodnega prava, seveda, če so predavatelji na to pozorni. Praviloma mladi rod v šolah kaj malo zve o človekovih pravicah, skoraj nič pa o mednarodnem pravu in varstvu teh pravic. Učitelji in profesorji niso pripravljeni za razlago človekovih pravic. To kažejo tudi programi obeh fakultet, ki izobražujeta pedagoške delavce. Za tako delo se pripravljajo le učitelji družbeno-moralne vzgoje, ki spoznavajo tudi metodiko delovanja v klubih OZN na obeh stopnjah izobraževanja.

MILAN DIVJAK

Nils Udo (ZRN): Gnezdo, fotografija 1978

V Parizu so nagradili skupino Junij

Že pred 19. decembrom je bila znana novica, da so v Parizu nagradili skupino Junij, ki je razstavljala svoja izbrana fotografska dela v Jugoslovanskem kulturnem centru. Na ta dan pa je skupina Junij z razstavljalcem prejela visoko priznanje. To je še posebno pomembno, če vemo, da se je za nagrado potegovala množica razstavljalcev fotografij v kar 86 pariških galerijah. Mednarodna žirija je po pregledu odločila, da nagradi skupino Junij

kot najbolj inventivno, aktualno po vsebini in izrazu. Razstavo v pariškem Jugoslovanskem kulturnem centru je postavil dr. Lev Menaše. Poskrbeli so tudi za pregleden katalog; ta je zaradi stavke pariških poštarjev prispel prepozno, a je še zmeraj koristen. Ob tako močni tekmovalnosti je nagrada za skupino Junij doslej najvišja odlika, posredno in neposredno, ne le za udeležence razstave, temveč tudi za vodilnega organizatorja in motorja

dolgoletnega delovanja Staneta Jagodiča. Med razstavljalci najdemo Johna Butlerja, Piera Cordiera, Božidarja Dolenc, Enverja Kaljanca, Petra Kocjančiča, Hawolija, Martina Hruško, Staneta Jagodiča, Mirka Lovriča, Henka J. J. Mejerja, Marilen Preda Sane, Marijana Smerketa, Annegret Soltau, Viktorja Trublenkova, Elizo C. Wong, Giovannija Zillianija in druge.

I. G.

aktualno

»Prehodnemu«
izobraževanju naproti

Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije je konec decembra (kot četrti zbor) soglašala z osnutki treh šolskih zakonov, s tem pa tudi s skrajšanim postopkom pri sprejemanju sprememb in dopolnil Zakona o usmerjenem izobraževanju, Zakona o svobodni menjavi dela in Zakona o pedagoški službi. Tako so ali pa še bodo zakonodajalcu, kot je bilo slišati v razpravi, omogočili, da bo odpravil najočitnejše nesmisle usmerjenega izobraževanja še letos.

Ce bi sodili samo po skupščinski razpravi (in če ne bi poznali delovanja skupščinskega sistema), je takšna odločitev – sprejeta z večino glasov – presenečenje. Vtis, ki so ga ustvarili delegati, je namreč ta, da so predlagane spremembe zakona o usmerjenem izobraževanju in zakona o svobodni menjavi dela premalo korenite, da bi bili z njimi zadovoljni tako učitelji kot družba nasploh. Podobno velja tudi za Zakon o pedagoški službi, ki ga je Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo – po tem, ko je bil že enkrat zavrnjen – znova v tako rekoč nespremenjeni obliki ponudil v obravnavo: nekateri, ki so vzeli besedo, so ga popolnoma zavračali, drugi pa so se večinoma obregli v združevanje svetovalne, nadzorne in razvojne funkcije Zavoda SRS za šolstvo. Ne glede na to so delegati potrdili osnutek, komite pa naj bi upošteval priporočilo, naj vsaj personalno loči (kjer koli je to mogoče) opravljanje pedagoškega nadzora in svetovanja ali razvoja. Pri tem je vprašanje, kaj je vendar za razvojno vlogo drugih slovenskih pedagoških institucij, izzvenilo v prazno.

Razprava o drugih dveh zakonih je nihala med popolnoma načelno kritiko usmerjenega izobraževanja in njegovega financiranja (s financiranjem zagotavljenega osnovnošolskega programa vred) in konkretnimi predlogi k posameznim členom. Slišati je bilo mnenja, da bi poleg

zakona o univerzi morali pripraviti tudi zakon o srednji (in osnovni) šoli, vsekakor pa naj bi se korenitejših sprememb lotili na temelju strokovno pretehtanih spoznanj (ob tem so sklenili, naj izvršni svet vloži denar v ustrezne raziskovalne projekte). Zelo jasno so tudi povedali, da predlagane spremembe Zakona o usmerjenem izobraževanju zahtevajo dodaten denar – projekcijo za to naj bi (kot so zahtevali) – pripravil Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo. Konkretneje pripombe k osnutku sprememb Zakona o usmerjenem izobraževanju so zadevale delovno obveznost učiteljev, njihovo strokovno spopolnjevanje, denarni prispevek staršev, maturo kot prehod na višje in visoko izobraževanje, pouk v tujem jeziku idr. Glede univerze pa smo slišali očitke, da spremembe še zmeraj ne določajo njenega statusa in da bi bilo treba opredeliti čas študija, upoštevajoč izkušnje razvitega sveta.

O Zakonu o svobodni menjavi dela so delegati povedali, da je ostanek dogovorne ekonomije in da vzpostavlja parafiskalni sistem financiranja. Zahtevali so, naj bo izobraževanje organizirano kot javna služba in tako tudi financirano. Predstavniki ljubljanske univerze pa je nasprotoval nadaljnjemu ohranjanju posebnih izobraževalnih skupnosti. Kako je z denarjem, najbolje kaže sklep, ki ga je skupščina soglasno sprejela, namreč da Izobraževalna skupnost Slovenije (podobno kot kulturna skupnost) začne ustavni spor glede pristojnosti republike pri financiranju vzgoje in izobraževanja.

Skratka, ostal je vtis, da so delegati popustili in premišljeno prenesli reševanje najbolj perečih šolskih zadev na neko prihodnje obdobje, privolili pa v iskanje in operativizacijo (kompromisnih) »prehodnih rešitev«.

BRANIMIR NEŠOVIČ

Ob sprejemanju osnutkov
treh šolskih zakonov

Zakon o usmerjenem izobraževanju, Zakon o svobodni menjavi dela in Zakon o pedagoški službi – vsi doživljajo spremembe in marsikoga tudi vznemirjajo. Obrazložitev omenja, da te ne bodo revolucionarne, temveč da gre le za nekaj majhnih korakov.

Ne d'vomimo o tem, da so vsi ti popravki potrebni, bi bilo vendarle treba poseči v zakone bolj celostno, hkrati pa tudi počakati na spremembo zakonodaje, ki je tik pred vrati.

Ne samo v zakonodaji o usmerjenem izobraževanju, tudi v tisti, ki zadeva osnovno šolo, bi bila potrebna marsikakšna sprememba. Zagotovljeni in dogovorjeni program sta bila oblikovana v drugačnih razmerah od teh, v katerih živimo zdaj. Treba bi bilo jasno povedati, ali smo ob tolikšnem omejevanju denarja še zmožni večstransko oblikovati učencevo osebnost. Ali še lahko vztrajamo, da je knjižnica v dogovorjenem programu, na drugi strani pa poudarjamo pomen razvoja knjižničarstva in skrb, naj bi bila knjižnica osrednji prostor v šoli, iz katere bi črpala vsa predmetna področja. Samodejno smo zapisali, da je na razredni stopnji od 0 do 2 uri dopolnilnega pouka (ta je navadno namenjen slovenščini in matematiki), na predmetni stopnji pa prav tako od 0 do 2 uri dopolnilnega in dodatnega pouka – v dopolnilni pouk se je uvrstil še tuj jezik, za dodatni pouk pa bi

polet teh predmetov vendarle kazalo nameniti kakšno uro tudi drugim področjem. Celodnevno osnovno šolo smo nekako potihem kar odpisali, vendar pa bi morali upoštevati vsaj nekatere vrednostne prvine te oblike vzgoje in izobraževanja (na primer samostojno učenje – urejena prehrana brez ekonomske cene pa je verjetno že kar utopija).

Zdaj smo vpeljali tudi uvajalno obdobje v prvem razredu. Prvi dosežki so spodbudni, saj bodo morda prebili nekatere kalupe tudi v drugih razredih in se bodo učenci učili branja bolj z razumevanjem. Vendar pa zahteva takšna oblika dela ogromno priprave, saj vsi pripomočki za individualizirano in diferencirano delo temeljijo na učiteljevi iznajdljivosti in prizadevanosti. Vprašanje je tudi, ali je za takšno delo v 1. razredu lahko normativ 32 učencev.

Treba bi rešiti tudi vprašanje izobraževanja učiteljev v osnovni šoli, saj bo kmalu prišel prvi rod, ki se izobražuje samo po visokošolskem programu. Z dozdajšnjim načinom smo marsikje dosegli, da so učitelji z visoko izobrazbo zapustili osnovne šole, če pa so že ostali, so nezadovoljni. Kakšen je nezadovoljen učitelj v razredu, pa ni treba posebej pripovedovati.

Takšne in podobne zadeve vznemirjajo – razred pa potrebuje učitelja, ki se bo lahko neobremenjeno zares posvetil vzgoji in izobraževanju.

Kdaj streznitev?

Opozorilno znamenje: pospešiti razvoj izobraževanja odraslih

Konec oktobra 1988 je bil na Otočcu posvet o izobraževanju delavcev v času gospodarske prenove, ki ga je organiziralo Andragoško društvo Slovenije. Na njem so se poleg andragogov zbrali še sociologi, kadrologi, ekonomisti, pravniki in drugi strokovnjaki, da bi ocenili, kako smo kadrovske priprave za kakovostne družbene in gospodarske spremembe, in kaj je treba nemudoma storiti, da ne bi pomanjkanje znanja oviralo razvoja. Na posvetu je bilo ugotovljeno tole: Čeprav se znanje razglašja za družbeno vrednoto, niso ustvarjene razmere, v katerih bi bilo mogoče uresničiti načelna stališča o zahtevah po znanju in njegovi uporabi.

Poslovno-razvojne strategije mnogih delovnih organizacij ne spodbujajo dovolj uporabe znanja v proizvodnji in poslovanju in tudi ne procesov njegovega pridobivanja, šibka razvitost izobraževanja odraslih pa ne ustvarja dovolj bogate in kakovostne ponudbe izobraževalnih možnosti. Zato je posvetovanje »sprožilo alarm in predlaga Skupščini SR Slovenije, da sprejme strategijo za pospešitev razvoja izobraževanja odraslih«.

Zakaj kar beseda alarm? Tisti, ki poznajo razmere, prav gotovo ne preseneča. Ob razčlenitvi razvojnih možnosti Slovenije za srednjeročno obdobje, ki se bo pravkar izteklo, je Zavod SRS za družbeno planiranje pripravil nadrobnejše podatke o količini znanja, ki ga imamo na voljo. Ugotovili so velik primanjkljaj. Po mnenju strokovnjakov ga ni mogoče zapolniti zgolj z izobraževanjem mladine, pač pa tudi s pospešenim razvojem izobraževanja odraslih. Tako je izobraževanje odraslih dobilo pomembno mesto v vseh načrtovanih in razvojnih dokumentih, o znanju in izobraževanju se govori več kot kdajkoli doslej. Žal pa v praksi ni bistvenih sprememb in uspehov.

Ce samo na hitro preletimo podatke, je razlogov za zaskrbljenost več kot dovolj. Kar 40 % zaposlenih nima strokovne izobrazbe in polovica od teh niti končane osnovne šole. Povprečno število let šolanja znaša pri nas komaj 9,1 leta, v razvitih deželah pa 13 let. Med zaposlenimi jih je komaj 10,5 odstotka z višjo in visoko izobrazbo, v razvitih deželah 20 in več odstotkov. Delež kadrov s podiplomsko izobrazbo, zaposlenih v gospodarstvu, je 0,14 odstotka. Namesto da bi sprejeli in uresničevali učinkovite ukrepe za spreminjanje takega stanja, smo raje izobrazbo kar priznavali. Izobraževanje odraslih za pridobitev izobrazbe že vrsto let upada, isto velja tudi za spopolnjevanje, da ne govorimo o osnovnošolskem izobraževanju odraslih, ki zajema le majhen delež tistih, ki nimajo niti te najnujnejše osnove. Ob koncu 2. tisočletja bi lahko govorili, da gre za narodno sramoto, pa zaradi nje nikogar (ali vsaj premalo) boli glava. Tako stanje nam kažejo tudi podatki o naložbah v izobraževanje odraslih. Pri nas namenimo za izobraževanje zaposlenih okoli 0,8 odstotka bruto osebnega dohodka, v državah OECD pa na primer 4 do 6 %; v razvitih državah v propulzivnih industrijskih panogah dajejo po 2000 nemških mark na zaposlenega, pri nas v podobnih panogah okoli 14.000 din, povprečno pa še več kot 50 odstotkov manj. Kar 58,4 odstotka delovnih organizacij v letu 1983 sploh ni namenilo denarja za izobraževanje zaposlenih. Po podatkih za leto 1983 je vsak zaposleni porabil za izobraževanje povprečno 3,6 ure na leto, druge pa dosega pov-

prečje 40 ur; ponekod preprosto ni več mogoče ločiti časa, namenjenega delu, in časa, namenjenega izobraževanju.

Takih podatkov bi lahko navedli še več, pa verjetno že ti dovolj zgovorno kažejo, da smo še zelo daleč od tako imenovane »učee se družbe«, o kateri je govoril Thorsten Husen že v začetku 70 let. Ob tem niti ni mogoče reči, da manjka razčlenitev, ki bi ugotavljale, kakaj izobraževanje odraslih ni razvito. Njihova skupna ugotovitev je, da je vlaganje v znanje tako z vidika posameznika kot z vidika delovnih organizacij premalo donosna naložba. Ta ugotovitev verjetno ne začudi nikogar, ki vsaj malo razmisli o tej problematiki. V naši povprečni delovni organizaciji še zmeraj količina vloženega znanja ne odloča o poslovnih uspehih, pač pa vpliva nanje vse kaj drugega. Prav tako posameznik zaradi več znanja ne dobi večjega osebnega dohodka, ne napreduje, niti ni cenjen. Zato ni čudno, da se mnogi ne odločajo, da bi se izobraževali, saj bi bil napor, ki ga zahteva izobraževanje ob rednih delovnih obveznostih, poplačan le z osebnim zadovoljstvom.

Spremljanje razvoja v svetu, zlasti naprednih in uspešnih gospodarstev, kaže, da namenljajo izredno pozornost znanju, človekovim sposobnostim in njihovi uporabi. Prizadevanja se kažejo v dosežkih, tako v gospodarstvu kot, seveda, posledično, tudi v osebnem in družbenem standardu. To pa se ne dogaja le zadnja leta; takšne smeri razvoja lahko spremljamo že dolgo, še intenzivneje po t. i. naftnem šoku. Na voljo so obsežne in poglobljene raziskave o vplivu znanja na gospodarsko uspešnost, v skromnejšem obsegu jih imamo tudi pri nas (omenimo naj le raziskave dr. Janeza Jerovška). Žal so posebne gospodarske razmere, ki smo jih ustvarili pri nas, ne da bi upoštevali razvoj v svetu, izkušnje in opozorila, povzročile tudi, da smo vse to lahko mirno spregledali. Seveda samo začasno, kajti danes vsi skupaj in vsak posameznik že čuti posledice. Pa bomo kaj ukrenili?

Ce pustimo ob strani stroko, ki že dolga leta opozarja na neustrezen odnos do znanja in neustrezne razmere za spremembo prakse, bi kazalo izločiti dva primera. Prvi primer je paket »šolskih« zakonov, ki se prav zdaj spreminjajo. Ne da bi razčlenjevali, kaj prinašajo izobraževanju mladine, lahko ugotovimo, da vpeljujejo pri izobraževanju odraslih bore malo novosti, čeprav smo velikokrat slišali utemeljene kritike na sedanjo zakonodajo. Kot pozitivno lahko omenimo le vpeljevanje izobraževanja po delih programov, Zakon o usmerjenem izobraževanju prinaša nove omejitve za delo delavskih univerz, ne sprošča pa organizacijskih in

drugih določil, ki jih sedanji zakon povzema po šolskem izobraževanju mladine, a so za izobraževanje odraslih povsem neprimerna. Nič novega torej, zlasti pa ne takega, kar bi kazalo željo po spreminjanju slabe prakse.

Na drugi strani nastaja na Gospodarski zbornici Slovenije obsežen program ukrepov, strategija izobraževanja odraslih, ki naj bi jo obravnavali zbori Skupščine SRS. Zanje je značilno, da iščejo zlasti motivacijske vzvode za delovne organizacije in posameznike, da bi več vlagali v znanje. Gre za predloge za spremembo davčne politike; ta naj bi bolj ločevala tiste, ki razvijajo ali vlagajo v izobraževanje, od tistih, ki tega ne počno, predloge za boljše vrednotenje ustvarjalnega dela, spreminjeno kadrovske politiko itn. Čeprav je težnja na motivacijskih ukrepih, zasledimo v gradivu tudi nekaj predlogov za bolj omejevalno politiko do izobraževanja, ki se kaže v predlogih po obveznem preverjanju znanja zaposlenih po določenem obdobju, obveznosti šol, da organizirajo tudi izobraževanje za odrasle itn. V dozdajšnjih razpravah je namreč prevladovalo mnenje, da mora temeljni preobrat temeljiti

zlasti na motivacijskih ali čečete, tudi tržnih dejavnikih, pa se zaradi izredno perečih pblemov ne kaže ogniti tudi ne terim oblikam »sistemске sile«. S svojo konkretnostjo kument obeta (seveda če bo letel na ugoden odmev zbir v Skupščini SRS), da bi la pomenil prelomnico za izobra vanje odraslih, pa ne samo za temveč tudi za drugačno ob navo in upoštevanje kakovosti dejavnikov razvoja.

Toda, tudi paket »šolskih konov obravnava Skupšč SRS. V naslednjih mesec bomo videli, kam se bo za braževanje odraslih nagnil ček na tehtnici. Na srečo vsi čakajo, da se bodo zganili t ki bi se morali prvi. Anketa v izvozno najuspešnejših slov skih ozdih, ki jo opravila spodarska zbornica Slovenija, pokazala, da pri njih znajo skrbeti za znanje. Takih zgled je še več. Škoda je le, da mori pri svojem delu premagovati liko več ovir, kot bi jih bilo trebno, če bi za izobraževan odraslih zagotovili potrebne narne, kadrovske, organizaci ske in druge možnosti na rav republike.

SONJA KLEMENČIČ

BESEDA OB PRAVEM ČASU

Družbene dejavnosti –
korak naprej?

Boris Lipužič, predsednik Zveznega odbora sindikata delav v dejavnostih vzgoje in izobraževanja, znanosti in kulture je na Zveznega zbora Skupščine SFRJ, 28. decembra 1988, v imenu jugoslovanskih sindikatov predlagal, naj ne bi obravnavali predlo intervencijskega Zakona o začasnem omejitvi razpolaganja z družbenih sredstev družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti za porabo v letu 1989. predlog je utemeljil takole:

– Svet Zveze sindikatov Jugoslavije je spodbudil Skupščino SFRJ, naj ne sprejme Zakona o začasnem omejitvi razpolaganja z delom družbenih sredstev družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti za porabo v letu 1989.

Ko je svet zveze jugoslovanskih sindikatov na svoji seji 21. oktobra 1987 obravnaval družbenogospodarski položaj družbenih dejavnosti, je sprejel tudi stališča, v katerih je med drugim zahteval, naj se rast dohodka v teh dejavnostih ne omejuje v primerjavi z rastjo dohodka v gospodarstvu.

Leto dni zatem je predsedstvo sveta jugoslovanskih sindikatov na seji 28. septembra 1988 razčlenjevalo uresničevanje stališč sveta zveze jugoslovanskih sindikatov o družbenogospodarskem položaju družbenih dejavnosti in ugotovilo, da so se razmere še poslabšale.

Svet Zveze sindikatov Jugoslavije je 13. decembra 1988 ob obravnavi Programa ukrepov gospodarske politike za leto 1989 zavzelo tudi stališče, da je treba prenehati z intervencijskimi, linearnimi in neselektivnimi ukrepi, ki omejujejo porabo v okviru dohodka, ki je v resnici na voljo. Omejevanje nominalne rasti skupne in osebne porabe pa tudi sprostitve presežkov sredstev za skupno porabo namreč ne prinašata nikakršnih dosežkov, hudo pa ogrožata življenjske funkcije družbe (izobraževanje, zdravstvo, znanost in kultura) in gmojni položaj zaposlenih v teh dejavnostih. Da bi preprečili nadaljnje poslabšanje že tako težavnega položaja vzgoje in izobraževanja, kulture, znanosti in zdravstva, zahteva ZSJ, naj Skupščina SFRJ ne sprejme omenjenega zakona.

Kako težaven je položaj družbenih dejavnosti, nazorno kažejo tile podatki:

– Izvirni prihodki so v primerjavi z rastjo družbenega proizvoda naraščali počasneje prav v samoupravnih interesnih skup-

nostih izobraževanja in vzgoje in sicer za 17,1 indekse tno otroškega varstva za 14,9, kulture in drugih dejavnosti pa za 24,5.

– Čeprav so se dohodki na lavca v večini dejavnosti pove hitreje kot v gospodarstvu, bila rast dohodka na delav v izobraževanju za 20 % povprečjem v gospodarstvu v družbenem varstvu otrok pa 25 %.

– Posebno slabe dohode imajo zaposleni v družbenih javnostih, saj na primer ose dohodki delavcev v izobraž nju za 25 % zaostajajo za osnimi dohodki delavcev v gospodarstvu in drugih dejavnost z enako stopnjo strokovne brazbe.

Zato predlagam v imenu ZSJ, naj Zvezni zbor Skupšč SFRJ ne obravnava in sprejme omenjenega intervencijskega zakona v predloženem sedilu z linearnimi omejitvami kakršne so predvidene za t imenovano skupno porabo. Takšnih omejitev ni mogo sprejeti, ker je gmojni položaj tudi osebni dohodek delav v izobraževanju in zdravstvu v večni republik in pokrajini mogoče, saj je pod ravniyo estenčnega minimuma. Opozorim, da bi utegnili takšen kon v tovrstnih dejavnostih pzočiti nezadovoljstvo in moširših razsežnosti – to pa bi bolj poslabšalo že tako težav položaj v nekaterih družben dejavnostih.

Najmanj, kar bi moral za omogočiti, je da bi imele re blike in pokrajini možnost se odločati, kaj naj bi izvel omejitve pod rastjo dohodka spodarstva, pa tudi o tem linearno omejevanje ne bi s prizadeti zlasti izobraževanja zdravstva.

Znano je, da Zvezni zbor ni stil omenjenega predloga za na dnevni red seje, ampak je 12. 1988 sprejel novo besedo to je izšla v Uradnem listu 5. 1. 1989. V njem pa sta izo ževanje in zdravstvo dejavn ki ju omejitve ne zadevajo.

veliko manj, vse bolj je bilo v ospredju svetovalno delo in nekateri pedagoški svetovalci so ustvarjalno sodelovali pri prenovi in spreminjanju učnih načrtov.

Ravnatelj je pedagoški vodja šole. Lahko pa izhaja samo iz svojega predmetnega področja – nihče ni sposoben za vse. Zato mora kdaj pa kdaj svetovati tudi strokovnjak za posamezno področje, hkrati pa imajo edino pedagoški svetovalci možnost za celosten pregled nad šolami in tako lahko dobre izkušnje prenašajo tudi drugam. Prav to pa je poudarjeno že zdaj.

JOŽE ZUPAN

NOVA ZAMISEL NA STARO TEMO

Se spet rojeva gimnazija?

Niko Žibret, predsednik skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije, je dal zanimivo pobudo: v pismu dr. Francu Lazariniju, predsedniku Strokovnega sveta SRS za vzgojo in izobraževanje, je predlagal, naj bi strokovni svet preučil možnost za ustanovitev srednje šole z imenom gimnazija. Namenjena naj bi bila manjšim srednješolskim središčem v Sloveniji, vpeljali pa bi jo mogoče lahko že s šolskim letom 1989/90.

Takole piše Niko Žibret dr. Francu Lazariniju v pismu, ki ima datum 8. december 1988: »Strokovnemu svetu SRS za vzgojo in izobraževanje dajem pobudo, da preuči možnost za vpeljavo programa (smeri) za tip splošne izobraževalne srednje šole z možnim nazivom gimnazija, kot splošno uveljavljenim in tradicionalnim nazivom. Predlagam, da se preuči možnost programskih sprememb že pred dokončnim razpisom za šolsko leto 1989/90. Menim, da bi s takimi spremembami, ki bi jih uvedli pred izsledki raziskav iz projekta o dolgoročnem razvoju srednjega šolstva na Slovenskem, razrešili nekatera vsebinska podvajanja in nesmisle v programih naravoslovja, družboslovja in pedagoške usmeritve, sočasno pa bi s tem pomagali reševati problematiko manjših srednjih šol v Sloveniji.« Pripominja tudi, da je pred časom že Odbor za usmerjeno izobraževanje pri Izobraževalni skupnosti Slovenije seznanil s podobno pobudo strokovni svet v prejšnjem mandatu.

To je zdaj že vsaj drugi dokument, ki se zavzema za vrnitev naziva gimnazija. Najprej je Filozofska fakulteta v Ljubljani predlagala ustanovitev bolj humanistično usmerjene splošne srednje šole; na tej podlagi je nastala humanistična smer pri prenovljenem družboslovnem in kulturnem programu. Predsednik strokovnega sveta družboslovne izobraževalne skupnosti Jože Zupančič je lani javno predlagal, naj bi se prenovljeni druž-

boslovni in kulturni program, pravzaprav njegova humanistična smer z latinščino imenovala gimnazijski. Spremembi ni bilo. Žibretov predlog je malce drugačen: z njim želi reševati predvsem srednje šole v manjših krajih, ki imajo v zdajšnje programe malo vpisa in bi jim bolj splošen izobraževalni program prišel kaj prav.

Do reforme srednjega šolstva, to je do vpeljave usmerjenega izobraževanja leta 1981, so v manjših mestih večinoma imeli gimnazije (ob še kakšni poklicni strokovni šoli). Te so bile za nadaljevanje študija na univerzi najprikladnejše, dajale so primerno podlago za skoraj vse smeri študija na univerzi. Z akcijami, ki so se v Jugoslaviji začele pred kakšnimi 20 leti, so reformatorji želeli »razmontirati« gimnazijo kot elitno srednjo šolo in razviti v vsej državi tak sistem srednjega šolanja, da bi bil vsak izobraževalni program naravnost na neko prihodnjo delovno usmeritev, izginila pa naj bi splošna srednja šola, ki ni poklicno opredeljena in bi pripravljala učence zgolj za nadaljnji študij. Zamisel je dobila zelo konkretno podobo v znanih stališčih 10. kongresa ZKJ leta 1974. V vsej državi se je v naslednjih letih utesila v vpeljavo usmerjenega izobraževanja, nazadnje v Sloveniji leta 1981.

Dotedanje gimnazije so se spremenile v srednje šole za izobraževanje električarjev, ekonomistov, naravoslovcev, računalničarjev, učiteljev, družboslovcev, medicincev, kulturologov,

geologov in mogoče še koga. Poštale so specializirane srednje šole in v take programe so se vpisovali učenci, ki naj bi jih zanimala (ali res?) predvsem ta smer nadaljnega šolanja ali poklicnega dela. Mišljeno je bilo tudi, da bodo take šole v manjših krajih postale območne ali (kje nemara tudi) republiške šole za posamezno strokovno usmeritev. A ni šlo. Drug za drugim so propadli poskusi, da bi se v takšne šole vpisovali tudi učenci iz sosednjih, večjih krajev, na primer iz Maribora na Ptuj, iz Nove Gorice v Idrijo, iz Novega mesta v Brežice itn. Usmerjene srednje šole v Črnomlju, Kočevju, Brežicah, Ljutomeru, na Ptuj, Ravnah, Jesenicah, v Tolminu, Idriji in drugih podobnih krajih so ostale bolj ali manj lokalne, predvsem občinske.

V takih krajih pa je nemogoče zbrati toliko učencev bodisi naravoslovja bodisi družboslovja ali pedagoške ali elektro ali kakšne druge usmeritve, da bi se vpis ujel tudi z gospodarskimi računi. Vsaj po dva oddelka istega programa naj bi imela srednja šola, da bi jo bilo mogoče gospodarno zasesti z ustreznimi učitelji in opremiti z učnimi pripomočki. En sam oddelk prvega letnika neke usmeritve s komaj 30 učenci ali še manj pa je za takšne šole pomenil isto kot napoved njenega konca, posebnost v tako slabih gospodarskih razmerah, kot so zdaj. In zaradi tega so bile takšne srednje šole v Sloveniji izpostavljene nenehnemu pritisku, iz leta v leto so se morale dokazovati, z vplivanjem na starše in učence zbirati vsaj približno dovolj prijav za vpis, sicer je grozilo, da se oddelke ali ukine ali ne plača (to pa je enako). Šole so protestirale, zahtevale sestanke in trajnejše rešitve. Zanimivo pri tem je, da rešitve prenekaterikrat niso iskale v pritiskih za oblikovanje splošnejših izobraževalnih programov, podobnih nekdanjemu gimnazijskemu, marveč v popustih pri številu vpisanih otrok v letnik. Dogovorjena mera za financiranje je namreč vsaj 30 učencev v prvem letniku za določeno smer, srednje šole v manjših krajih pa so se zavzemale, da se oddelke v celoti plača tudi, če je učencev manj.

Spor je v bistvu vsebinske narave. Če je v prvem letniku učencev denimo 25, je za vzgojno-izobraževalno delo to sicer sijajno, vendar pa pomeni, da jih bo v četrti letnik prišlo najbrž kakšnih 20 ali še manj. In če je od vsakega izobraževalnega programa (na primer naravoslovnega ali družboslovnega ali katerega tretjega) v vsakem letniku po en sam oddelk, to pomeni, da šola ne more polno zaposluje primerno usposobljenih učiteljev za vse predmete. Tudi drage učne opreme se ne izplača kupovati za to, da bo uporabljena le po nekaj ur na dan ali nemara na teden. Nevarno je torej, da bo učencevo znanje v takšni šoli manjše kot v sorodni večji šoli v bližnjem kraju. Tega primanjkljaja pa ne odtehta niti bolj osebnostni odnos med učiteljem in učencem, ki se razvije samo ali predvsem v manjših šo-

lah ali v oddelkih z malo učenci in ki ga ravno na teh šolah poudarjajo kot pomembno vzgojno-izobraževalno kakovost.

Reformni časi so namreč obšli ta kakovostni vidik vzgojno-izobraževalnega dela v razredu, ki je mogoč zgolj v maloštevilnih razredih in ki učitelju omogoča različno delo z učenci neenakih sposobnosti. Zanimivo pa je, da je bila ta tako imenovana notranja učno-vzgojna diferencija eno izmed izhodiščnih načel, na katerih naj bi temeljila izpeljava šolske reforme, začete leta 1981. Namesto nje je popolnoma prevladal denarni vidik, glavarina, razred z najmanj 30 učenci, najraje pa do 35 ali 36. Manjše šole so se znašle v nevzdržnem položaju. Mogoče je bilo dvoje: ali dopustiti, da propadejo in se obdrže zgolj šolski kombinati v večjih krajih, ali pa priznati napako v reformi.

Zgodilo se je drugo. Že leta 1983, dve leti po začetku reforme, so se v Ljubljani sestali predstavniki srednjih šol iz Kočevja, Črnomlja, Sežane, Idrije z republiškimi šolskimi predstavniki; takrat so tovariši iz Ljubljane nagovarjali manjše šole, naj ob enem naravoslovnem ali enem družboslovnem oddelku razpišejo še po en oddelk drugega programa od obeh omenjenih, obenem pa menili, da »bi se z integriranimi družboslovnimi programi najbrž vračali na gimnazije«. To bi bilo po tem mnenju seveda hudo narobe, sprto z namenom reforme, ki ji je bila ravno gimnazija najbolj v napoto. A stvar je šla naprej. Misel na splošno srednjo šolo je ravno ob teh manjših šolah postajala neogibna.

Prvi izmed republiških prosvetnih funkcionarjev si je dovolil – to je bilo pred štirimi leti – javno o tem spregovoriti dr. Ivo Zorič, univerzitetni profesor v Mariboru, takrat predsednik Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo. Njegova ideja je bila, naj bi združili tri srednješolske programe – naravoslovnega, družboslovnega in pedagoškega – v enega, namenjenega srednjim šolam v manjših krajih. Nastali so spori med sestavljalci posameznih izobraževalnih programov, pedagoški program se ni hotel utopiti v skupnem, zamisel je bila povožena, ni se uresničila s prenovi srednješolskih programov pred dvema letoma, čeprav je imela nemalo podpore tudi v Zavodu SRS za šolstvo, ki bi rad v združitvi zajel še program za splošno kulturo, saj je bilo med vsemi štirimi programi veliko podobnosti in podvajanja.

Z druge strani pa so v izobraževalni skupnosti tudi sicer poskušali pomagati srednjim šolam v manjših krajih, da se izkopljejo iz težav, v katere so jih porinili reformatorji in plačni slovenskega srednjega šolstva s svojimi merili. Pred štirimi ali petimi leti si je takratni predsednik izobraževalne skupnosti Slovenije Tone Ferenc naložil zahtevno zaobljubo, da bo do jeseni, recimo leta 1984, uredil položaj teh šol. A ni zmoget. Niti zdajšnjemu predsedniku Izobraže-

valne skupnosti Slovenije Niku Žibretu se za zdaj ni posrečilo narediti veliko več, kot da je dal uradno pobudo strokovnemu svetu SRS za vzgojo in izobraževanje. Pri tem se je zavedal, da je predsednik tega sveta dr. Franc Lazarini.

Dr. Lazarini je bil duhovni oče naravoslovno-matematičnega programa ob snovanju usmerjenega izobraževanja, to je tistega programa, na katerega se je ob reformi zgrnila vsa teža političnih pritiskov, ki so v tem programu videli veliko nevarnost za idejo usmerjenega izobraževanja. Predvsem ob tem programu so se razvijale pozicijske vojne za reformo in proti njej, za prenovi usmerjenega izobraževanja v tako smer, da podlaga za univerzo ne bi bila strokovna izobrazba po strokovni vertikali, kakor je to postavljala zakon, marveč predvsem splošna razgledanost po naravoslovju in družboslovju. Ni mogoče zanikati, da sta prav ideja naravoslovne šole in vztrajanje pri njej precej vplivala na tako izpeljavo srednješolske preнове, kakršno so začeli zdaj, in ki na eni strani spet vodi k poudarjanju splošnega znanja kot podlagi za študij na univerzi na eni ter k večjem obvladovanju delovnih spretnosti med šolanjem za poklic na drugi strani.

Na zadnjem sestanku strokovnega sveta je predsednik Lazarini seznanil članice s pismom Nika Žibreta, člani strokovnega sveta so sprejeli pobudo in imenovali tudi ožje telo za oblikovanje konkretnega predloga. V njem so: predsednik strokovnega sveta dr. Franc Lazarini, predsednik strokovnega sveta za področje naravoslovne usmeritve dr. Marjan Hribar, predsednik strokovnega sveta družboslovne usmeritve Jože Zupančič in direktor Zavoda SRS za šolstvo Peter Winkler, vsi zagovorniki zamisli nekega bolj splošnega srednješolskega programa.

Raznolika ponudba srednjih šol

Za novo šolsko leto – 1989/90 – ponujajo srednje šole v Sloveniji nekaj nad 28.000 prostih mest v prvih letnikih za mladino in nekaj več kot 8000 za odrasle. V primerjavi s prejšnjimi leti je letošnja ponudba za mladino nekoliko obilnejša od razpisov v zadnjih štirih letih, za odrasle pa najmanjša v zadnjih desetih letih.

Predlog ponudbe je ta čas v javni strokovni obravnavi (do 20. januarja), potem pa bodo v Izobraževalni skupnosti Slovenije pripravili razpis za vpis v šolsko leto 1989/90 in ga po stari navadi objavili v dnevnih časnikih najbrž proti koncu februarja.

Zdajšnja ponudba, kakor je predlagana za razpravo, je bolj ali manj enaka kot lani na večini območij Slovenije. Za nekaj mest (približno 20 do 60) je manjša na območjih Pomurja, Maribora, Koroške in Gorenjske, za nekaj mest (15 do 30) pa je povečana v Zasavju, Posavju, severni Primorski in na obalno-kraskem območju, na Dolenjskem pa se je predlagana ponudba v primerjavi z lanskim zvečala za dobrih 100 mest, na ljubljanskem območju pa za približno 400. Vendar pa take številke in taka usmeritev bolj malo povedo. Od leta 1986 je namreč prešlo v navado, da posebne izobraževalne skupnosti oziroma šole razpišejo manj mest, kot pa potem učencev vpišejo. Lani, na primer, je bilo razpisanih v srednjih šolah 27.630 mest v prvih

aktualno

Lazarinijevo zamisel, kakor jo je predstavil na zadnji seji strokovnega sveta, je takale: Med vsemi srednješolskimi programi omogoča naravoslovni program vpis na največ področij visokošolskega študija, naravoslovce je mogoče najti na skoraj vseh fakultetah. Je pa ta program drag in pretežak za splošno rabo (splošna je bil mišljen le za tiste, ki bodo na univerzi nadaljevali študij naravoslovnih ved). Tak, kot je zdaj, ne ustreza šolam v manjših krajih, vpis bi bil premajhen.

Žibretovo pobudo bi bilo po Lazarinijem mnenju mogoče uresničiti tako, da bi iz tega programa izločili laboratorijske predmete (to je Lazarini želel napraviti že ob zdajšnji prenovi, a ga strokovnjaki z univerze niso podprli), čas za te učne ure pa bi namenili družboslovnim predmetom.

Po njegovem mnenju bi bila to primerna priredba za manjše šole. Ponuja jo v razmislek kot začasno rešitev, če kdo ne bo ponudil boljše. S tako dopolnitvijo ne bi bilo treba posegati v sistem. Prepričan je, da zamisel o splošnejši šoli za potrebe manjših krajev ne bi bila izvedljiva, če bi morali združevati dva programa ali več ali delati novo gimnazijo.

Lazarinijevo zamisel so podpisali tudi drugi člani strokovnega sveta; poudarjali so, da bi bila zanimiva tudi nasploh, ne le za šole v manjših krajih. Toda, če bi se to zgodilo, so menili drugi, bi odprli nova nasprotja med šolami v posameznih krajih; zato bi bilo res najprimernejše, da se Žibretova pobuda omeji po Lazarinijevi zamisli le za šole v manjših krajih. Taka je zamisel, kaj pa bo iz nje nastalo, pa bo nemara znano že kar kmalu.

JANKO SVETINA

Nova podoba kranjske gimnazije

18. septembra 1897 je Kranjska stavbna družba predala ključke zdajšnjega gimnazijskega poslopja. Mineva torej enaindevetdeset let, odkar je ta stavba sestavni del Kranja in eno najimpozantnejših poslopij našega mesta.

Zgodovina gimnazije kot šolske ustanove je veliko starejša, saj sega v dobo Ilirije, naš namen pa je, predstaviti del novejših zgodovine naše hiše.

V šolskem letu 1979/80 so gimnaziji na dvoriščni strani prizidali obsežen del in s tem pridobili 1800 kvadratnih metrov površine (9 učilnic, telovadnica, knjižnica, avla). Leta 1987 je bil obnovljen del podstrehe in 1988 še drugi, tako da se je število učilnic povečalo za osem, z vsemi drugimi novimi prostori pomeni to 900 m².

Sočasno s preurejanjem notranjosti pa se je spreminjala tudi zunanja podoba. Delo je bilo dokaj zahtevno, saj spada gimnazija med kulturne spomenike prve vrste. Sodelavci Zavoda za zaščito naravne in kulturne dediščine iz Kranja so po raznih, še dosegljivih virih (načrti, fotografije), in s sodobnimi metodami pristne detajle prvotne zunanosti šolske stavbe. Balkon, ki je bil zgrajen v letih 1958/59, in ki naj bi, po tedanjih zamislih, sodil v spremenjeno podobo Trga revolucije in se nekako dopolnjeval z Dolinarjevimi kipi, so avgusta 1988 porušili. Prvotna arhitektura in nova barvna podoba pročelja sta se približali avtentičnosti.

S priložnostno slovesnostjo, ki je bila 22. decembra 1988, je kolektiv kranjske gimnazije simbo-

lično proslavil konec del, ki so trajala dobri dve leti in pol. Veliko gostov na proslavi pomeni priznanje šoli in njenemu kolektivu, saj je s tem dobilo priznanje šolstvo sploh.

Med navzočimi so bili predstavniki Zavoda SRS za šolstvo, Izobraževalne skupnosti Slovenije, skupščine občine Kranj, delovnih kolektivov, izvajalcev, staršev in učencev. Ravnatelj Valentin Pivk je pojasnil, da so dela zahtevala veliko denarja in da bi jih v zdajšnjem gospodarskem položaju šola (ali šolstvo) ne zmogla. Le del denarja, to je 3,78 %, je prispevala Izobraževalna skupnost Slovenije, 140 milijard pa kolektivi iz občin Kranj in Trzin. Brez razumevanja, brez zavesti, da je gimnazija del Kranja, brez poslušanja vseh tistih, ki so bili nekoč dijaki gimnazije, brez vsestranske pomoči ne bi mogli uresničiti načrta, za katerega se je odločil svet šole leta 1986. Ostaja še del, ki čaka na prenovi (južni trakt). Želeli je, da bi tudi za to našli denar, čeprav ostaja še trideset milijard obveznosti neporavnanih.

Kolektiv si bo prizadeval, da bi, kolikor je to sploh še mogoče, ohranil prvotno podobo okolja. 1015 učencev, enainpetdeset redno zaposlenih učiteljev in trinajst zunanjih sodelavcev potrebuje za svoje delo normalne razmere. Urejene zelenice, razsvetljava, zagotovljen dvoriščni prostor, normalen dohod, vse to je nuja, če naj bi vrtnica, ki jo je Odbor za lepši videz Kranja podelil gimnazij, skemu kolektivu, dobila pravo veljavo.

SOČA ŠVIGELJ

Slovenščina v šolah pred 70 leti

Vse se reformira in prenavlja. Reformirali sicer še niso srednjih šol, a toliko bi že lahko naredili, da bi sestavili provizoričen učni načrt slovenščine, ker vladajo v tem pogledu gorostasne razmere. V petem razredu se še ponekod opleta s slovnico, drugod jemljejo poetiko, tam narodne pravljice, v šestem vso našo literiko, boro že Meška, brezsmiselno in brez vsakega načrta predavajo vsakovrstno zmes, v sedmi pričnejo tu z literarno

zgodovino, drugod že jemljejo Zupančiča, v osmem premlevajo še enkrat Prešerna, ki so ga študirali mogoče že v šesti, drugod si zapomnijo o Zupančiču tistih 5 vrstic, kar jih je v Sketu – grozno! In potem naj si ustvari dijak, ki se ne bavi odločno samo z literaturo, o tem kak pregled? Ni čuda, da odhajajo v literaturi tako slabo podkovani v svet.

ZENAJ NEVART
(JANEZ TRAVEN)
Zora 1918/19, št. 3–5, str. 76

J. S.

pobude odmevi

Kako dopolniti šibko strokovno znanje sester pripravnic

V letih 1987 in 1988 je na Pediatrskem oddelku kirurških strokovnih pripravnic izpit 20 zdravstvenih tehnic (medicinskih sester) pripravnic. Že pri vpeljevanju v vsakdanje delo in tudi pri strokovnem izpitu ugotavljamo, da imajo medicinske sestre pripravnice zelo pomanjkljivo teoretično in tudi praktično znanje. Zelo hudo je, ker je njihova temeljna strokovna izobrazba šibka. Po pregledu učnih načrtov srednjih zdravstvenih šol v Sloveniji, starih in novih, smo ugotovili, da se teorija iz interne medicine, kirurgije in pediatrije predava le pri predmetu nega bolnika. To je odločno premalo in prepuščeno dobri volji in zavzetosti predavatelja za nego bolnika.

Zato predlagamo, naj se v Univerzitetnem kliničnem centru (vsekakor pa za Tozd Kirurška služba) organizirajo podiplomska predavanja iz interne medicine, kirurgije in pediatrije, ki bi dopolnila hude vrzeli v znanju za srednjo izobrazbo. Le tako bomo lahko zaupali naše bolnike v nego tem mladim medicinskim sestram.

Ali si bodo višješolski učitelji pridobivali visokošolsko izobrazbo na svoje stroške?

Najbrž nas ni malo – učiteljev razrednega pouka (in tudi predmetnega), ki smo svoje izobraževanje končali na pedagoški akademiji (višješolski študij).

Ker pa smo ugotovili, da je tudi tu potrebna sprememba, se bodo učitelji – prihodnji profesorji razrednega pouka izobraževali ali pa se že izobražujejo na visokošolskih organizacijah. Kljub spoznanju, da bomo tudi z bolj usposobljenim učiteljem pomagali premagovati revščino, je vprašanje, ali bomo začeli usposabljalci pedagoške delavce res dosledno in od temeljev ali

Na strokovnem kolegiju Pediatrškega oddelka kirurških strokovnih pripravnic smo obravnavali primanjkljaj teoretičnega in praktičnega znanja naših sester pripravnic. Ne moremo se zadovoljiti z razlago, da je za znanje učencev odgovorna samo šola. Odgovorni smo tudi mi na kliniki, če hočemo strokovnemu osebju dovoliti samostojno delo ob bolniku.

Zato pripravnic ne bi smeli pripustiti k strokovnemu izpitu, dokler ne obvladajo osnove teorije in prakse, ki sta nujni za opravljanje poklica medicinskega tehnika v republiškem medicinskem centru.

Obenem predlagamo in zahtevamo čimprejšnjo spremembo učnega načrta za srednje zdravstvene šole, ki bo prilagojen potrebam in zahtevam dejavnosti medicinskega tehnika.

Strokovni kolegij Pediatrškega oddelka kirurških strokovnih pripravnic UKC Ljubljana

Iz Biltena univerzitetnega Kliničnega centra Ljubljana, št. 9-10 – 1988

pa bomo začeli nekje v sredini in nenačrtno.

Res je, da marsikdo, ki že uči, ne razmišlja o nadaljevanju študija res pa je tudi, da bi se našlo nekaj takšnih, ki o tem razmišljajo.

Vendar smo kar hitro postavljeni na stvarna tla, ko zvemo, da si bomo študij morali plačati sami, da ne bomo dobili študijskih dopustov in da bodo nad nami še negotovili – ker pač profesorjev razrednega pouka ne potrebujemo.

ALENKA ČURIN
JANŽEKOVIC

VPRAŠANJE

Kakšni normativi veljajo za vrtnice?

Zanima me, kakšni so zadnji veljavni normativi za posamezne starostne skupine v vrtcu, še posebej pa za mešano skupino. Od katerega leta starosti se sme otrok uvrstiti v mešano skupino? Ali smejo vanjo že pleničarji? Kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni za to?

Ker mislim, da moj – naš problem v Sloveniji ni osamljen, ga bom nadrobneje opisala.

Že več let sem zaposlena v vzgojno-varstveni organizaciji – v manjši delovni enoti, kjer sem tudi organizacijski vodja. Vsa leta je delo v našem vrtcu dobro potekalo, letos pa se je zataknilo. Vzrok za to je preveč otrok. V našem vrtcu imamo en oddelk dnevnega varstva (mešana skupina) in oddelk skrajšane priprave otrok na šolo (mala šola). V oddelku dnevnega varstva so otroci od 21. meseca do 6. leta starosti, vseh je 35; od teh je 9 otrok – 4,5 ure na dan v oddelku male šole, preostali čas pa preživijo v mešani skupini (jutranje zbiranje, hranjenje, počitek...).

V oddelku mešane skupine sta zaposleni ena vzgojiteljica in ena varuhinja, ki ima deljen delovni čas. Varuhinja v skupini ni ves čas navzoča, saj poleg varstva otrok opravlja še druga dela: čisti inventar, razkužuje igrače, pere in lika perilo, in če je potrebno tudi šiva. Vzgojni program izvaja vzgojiteljica največ s sama, brez pomoči. Delo v tem oddelku je zelo zahtevno, odgovorno, predvsem pa zelo naporno. Prejšnja leta smo imeli v oddelku mešane skupine manj otrok, zato je delo normalno potekalo, v letošnjem šolskem letu pa smo morali sprejeti vse novince, razen dveh. Normalno vzgojno delo ob tako velikem številu otrok ni mogoče. Poleg tega je vsak mesec več delavk na bolniški, in to nam delo še otežuje. Nadomestila nikoli ne dobimo.

Na skupnosti otroškega varstva naše občine smo zaprosili za denar, da bi lahko odprli en oddelk (prostor imamo). Na občini niso hoteli o tem niti slišati. »Ni denarja,« so nas na kratko odpravili. Ali ni žalostno, da zdajšnja kriza usodno posega prav v vzgojo in izobraževanje?

Otrokom naj bi dali vse najboljše. Pa jim ne moremo! Samo naša dobra volja, lepe besede niso dovolj. Predvsem bi jim morali ponuditi dobre igrače, in teh bi moralo biti toliko, da bi bil lahko vsak otrok dejaven in ustvarjalen. Zanje pa, žal, ni denarja.

V reviji *Otrok in družina* (november 1988, št. 9) sem prebrala članek Jasne Tepina »Švedska – dežela za majhne otroke,« v katerem omenjena avtorica piše, kako zna družba na Švedskem lepo poskrbeti za svoje otroke, da so le-ti čimbolj srečni in zadovoljni. Na Švedskem je lahko v skupini največ 20 otrok, pri nas pa tudi po 30, in v izrednih razmerah še več. Tam skrbi ena (ali celo dve vzgojiteljici) za pet (5) otrok, pri nas pa za 18, 20 ali 30 otrok – pač odvisno od starosti otrok. Ti podatki so splošni. Vidite, pri njih so otroci res najpomembnejši, kaj pa pri nas? Ali se bo ob tem kdo od odgovornih, mislim tudi na tiste, ki postavljajo normative, zamislil?

Ob tako številčno močnih skupinah pri nas se mi poraja vprašanje, kdo bo odgovarjal za morebitno hujšo otrokovo nezgodo – vzgojiteljica ali družba? Odgovor je na dlani, kajne!? Glede na vse te obremenitve ni čudno, da smo vzgojiteljice in varuhinje pogosto na bolniškem dopustu.

Nekaj bo treba spremeniti v naše skupno zadovoljstvo, predvsem pa v zadovoljstvo otrok, da bomo lahko tudi mi, tako kot Švedi, rekli za naše otroke, da so umirjeni, prijazni, prijetni.

E. P.

ODGOVOR IN SPODBUDA

O umirjenih, prijaznih in prijetnih

Uredništvo me je naprosilo, naj pripravim odgovore na vaša vprašanja, vendar sem se raje odločila za pogovor z vami, saj bo morda bolj spodbuda za razmišljanje, ki ga že nakazuje: kaj spremeniti, da bodo naši otroci umirjeni, prijazni, prijetni. Ali boljše: kaj spremeniti, da bomo takšni vsi, odrasli in otroci.

Spremeniti bomo morali veliko – od nas samih, ki delamo v tej stroki, da bomo znali skrb za predšolske otroke postaviti na pravo mesto – kot obet in možnost za razvoj družbe in od tu naprej – kakšne zahteve je treba izpolniti, da se bodo lahko otroci čim bolj razvijali.

Za umirjenost, prijaznost in prijetnost je treba najprej poznati temeljna razmerja za urejanje odnosov na svojem delovnem področju. Začudena sem, da kot vzgojiteljica in organizacijski vodja danes sprašujete po normativih, ki so bili sprejeti že leta 1981 in za katera vemo, da so zdaj že zastareli. Kljub temu predlagam, da si to gradivo poiščete in dobro preberete: Pravilnik o največjem dopustnem številu otrok v oddelkih vzgojno-varstvenih organizacij ter o spremembi otrok (Uradni list SRS, št. 20/80, 8. avgusta 1980), in Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o največjem dopustnem številu otrok v oddelkih vzgojno-varstvenih organizacij ter o spremembi otrok (Uradni list SRS, št. 16, 29. maja 1981), za katerega menim, da ga je bila izšla tedanja ljubljanska politika in da je močno zavrli možnosti za kakovosten pedagoški proces v vrtcih po vsej Sloveniji. Preberite tudi Standarde in normative za družbeno vzgojo in varstvo predšolskih otrok, ki so bili sprejeti oktobra 1981 v Skupnosti otroškega varstva Slovenije. Te dokumente je nujno poznati, saj so tesno medsebojno odvisni. Na primer: število otrok v oddelku je odvisno od prostor-

skih možnosti, saj mora imeti npr.: 3- do 7-letni otrok v igralnici najmanj 1,75 m² površine. Opozarjam, da navedeni dokumenti določajo minimalne osnove, da je to najnižji standard, ki ga država s predpisom zagotovi vsakemu otroku v vzgojno-varstveni organizaciji. Rešitve so boljše, kot je ta, iščemo povsod, kjer je le mogoče. Za vsak oddelk posebej se izračuna, glede na prostor in osebje, mogoče število otrok in se na podlagi tega dogovarja z občinsko skupnostjo otroškega varstva.

Pa nikar ne mislite, da je vsekar ni predpisano, prepovedano. (Takšno mnenje je pri nas zelo razširjeno!) Predpisano je v tem primeru tisto najmanj, vse, kar je boljše od teh izhodišč, je prostor za svobodno in ustvarjalno življenje otrok in vzgojiteljev, iskanje lastnega sloga življenja v vrtcu, ki bo otrokom in vzgojiteljem omogočil samostojno dejavnost, iskanje izkušenj in uspešnost v svojevrstnosti. In morda je prav v tem sprememba na poti k umirjenosti, prijaznosti, prijetnosti. Se beseda ali dve o odgovornosti. »Odgovornost« ima ime in priimek, mar ne? Za neposredno vzgojno delo je odgovoren vzgojitelj, za organizacijo dela, izpolnjevanje pogojev in strokovni razvoj vzgojno-varstvene organizacije, za usklajevanje odnosov do skupnosti otroškega varstva in drugih dejavnikov v okolju je odgovoren ravnatelj, za to, kako deluje ves sistem na ravni občine, pa predsednik izvršnega sveta občine. Vsi ti, ki so sprejeli dolžnosti in tudi odgovornosti, pa so osebno-sti z imeni in priimki. Težko se je pogovarjati o družbi, ki je odgovorna ali pa tudi ne. Na koncu pa še vprašanje za vas: Ali ste se o problemih, ki jih navajate v pismu, pogovarjali z ravnateljem, s predsednikom izvršnega sveta občine? Kaj ste ukrenili sami, da bi stanje spremenili?

ZMAGA GLOGOVEC

Oh, ta merila!

Negotovanje glede novih meril za časovno vrednotenje učiteljevega dela je verjetno malo zapoznelo, saj bodo le-ta menda postala podlaga za Zakon o svobodni menjavi dela v osnovni šoli. Če to upoštevam, razmišljam o njih takole:

Iskreno upam, da bodo združeno delo uspešno motivirala za združevanje sredstev za naše delo in da bo denarja dovolj. Za učitelje pa naj potem nastanejo nova merila, ki nam bodo omogočala sproščeno in ustvarjalno delo. Ta merila so res prezapletena za razumevanje in preveč normativna. Vnaprej omejujejo učitelja pri vsebinski zasnovi dela in obsegu priprav nanj.

Npr.: za pripravo proslave lahko porabiš 8 DU; za organizirano izobraževanje 15 DU na leto; za vsestransko pripravo na uro slovenskega jezika 51 minut (snovna in metodična ustna in pisna priprava, tudi letna, dodatno snovno in metodično izobraževanje, branje leposlovja za DB in BZ ter drugega, spremljanje kulturnih dogodkov, prava izdelkov, snovna in materialna priprava mnogih učil in učnih pripomočkov); vnaprej je določeno število ur, ki jih lahko porabimo za pripravo kulturnih, naravoslovnih dni in delovnih akcij itn. Načrtovanje in izračunavanje obsega učiteljevega dela jemlje dragocen čas za pedagoško delo.

Menim, da smo po teh merilih vsi učitelji, brez izjeme, precej obremenjeni (povprečno menda 23 PU na teden za KOD 1). Strinjamo se s tovarišicami 2., 3. in 4. razredov iz osnovne šole Ivan Novak-Očka, da bi merila morala upoštevati delo pri popravljanju pisnih izdelkov za slovenski jezik, menim pa, da obstajajo razlike glede popravljanja teh iz-

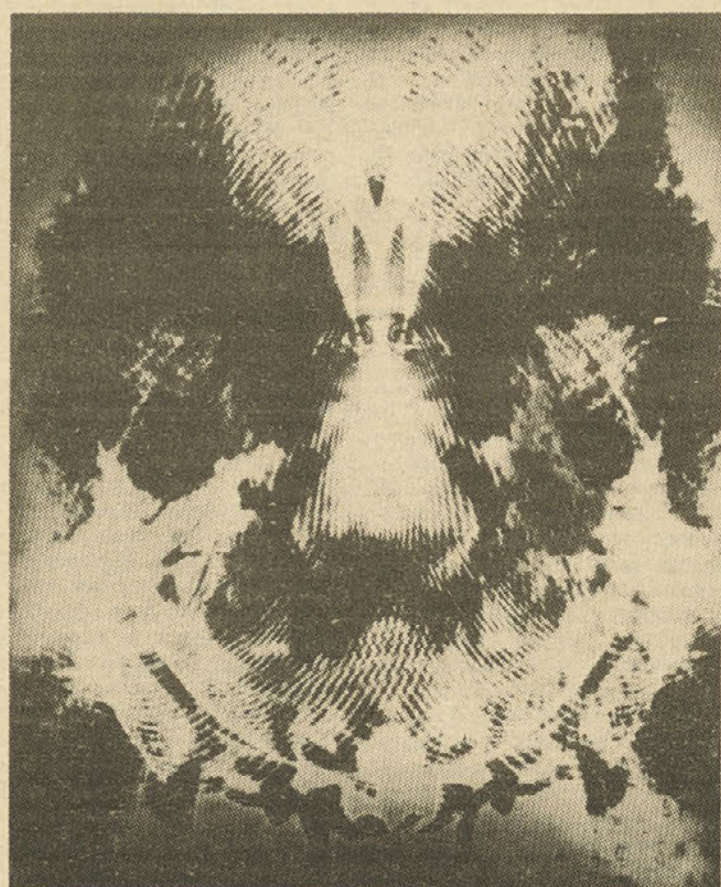
delkov na višji stopnji. Od 5. razreda učenci pišejo obvezne šolske spise in vrsto drugih pisnih izdelkov, ki so prav gotovo obširnejši in zahtevnejši. Razlike glede obsega poprav pisnih izdelkov so verjetno tudi na nižji stopnji: v prvih razredih večino izdelkov popravijo med učno uro, v drugih in tretjih razredih so pisni izdelki po obsegu še skromni, bolj kot verjetno v četrtih razredih. Podobno je na višji stopnji: v osmih razredih je s popravljanjem največ dela, toliko da ga kljub najboljši volji ne zmoremo.

Takoj bi morali sestavljati meril nekaj ukreniti glede strokovnega izobraževanja učiteljev, saj se zaradi meril in pomanjkanja denarja ne udeležujemo pomembnih strokovnih srečanj ali pa jih sami plačujemo.

Nekatera poimenovanja za določena dela v teh merilih niso posrečena, npr. mentor ekskurzijam, dejavnostim, učnemu jeziku in podobno.

Po teh merilih pa se dá naše delo celostno načrtovati, učitelje spodbujajo k vertikalnemu in horizontalnemu sodelovanju, delo je med vse bolj enakomerno porazdeljeno, to pa je delno odvisno tudi od tistega, ki delo deli. Menim, da je v tem trenutku pametno načrtovati delo po navedenih merilih, ker nimamo ustrežnejših. Jurmanova smo menda v mnogih šolah prilagodili po pravilo močnejšega, podobno pa se menda dogaja tudi z novimi merili, zato menim, da je predvsem pomembno, da naše delo dosledno načrtujemo in merimo po navedenih merilih, saj so nedvomno objektivnejša od naše presoje o obsegu dela posameznih učiteljev v šoli.

MIRA GREGL HRSTIČ

Peter Kocjančič (YU): Brez naslova, fotomontaža 1976

ČRTICE O IGRI IN NJE VAŽNOSTI ZA ODGOJO

Z dobrimi, nepopačenimi pajdazi tedaj naj se deca igra! A prosta naj se giblje pri igranju, učini naj vse tako, kakor ji srce in otročji razum velevala! Strogo nadzorovanje pri igranju otročjem greni veselje, pri natančnem nadzoru otroci niso v svojem nehanji prvotni, marveč le navidezno se ti take kažejo. Nadzorstva je otrokom povsod treba,

tudi pri igri, tu pa tacega, da ga ne čutijo.

Če torej veš za kraj, kamor se shaja vaška mladež v skupno igranje, — tedaj jo opazuj, delaj študije o nje značaji in individualnosti, — a glej, da te ne opazi, kajti potem bi se varal najberžeje o vsem tem, kar ti je psihološkičen tvoj pogled vže pridobil!

A. Vranski
Učiteljski tovariš 1880, str. 172

Vse v angleščini ali ne?

Vso učno uro v angleškem jeziku ali ne? V osnovni šoli. Mnenja o tem se krešejo, bi rekla. Poznam zagovornike, ki se zavzemajo samo za tuji jezik pri pouku. Po svoje imajo prav. Čim več bi bilo treba uporabljati tuji jezik, da bi se učenci naučili čimveč tujega besedja, kajti tako pri nadaljnjem šolanju ne bodo imeli težav, saj se tam povečini vse predava v tujem jeziku.

Če uresničujemo to prepričanje, nekaj učencev sodeluje, odgovarja, se pogovarja z učiteljem, nekaj jih dvomi, ali prav razumejo, drugi pa pobito gledajo predse, ker razumejo zelo slabo ali pa nič. Zakaj? Zato ker nimamo diferenciranih razredov, ker moramo v osnovni šoli misliti predvsem na zlato sredino povprečnih učencev in bolj na slabše kot na nadarjene. Če govorimo vse v tujem jeziku, delamo krivico slabšim, ki brez učiteljeve razlage v materinščini ne bodo došli bistva lekcij, kaj šele slovnicih pravila, ki jim že v slovenščini povzročajo preglavice. Če pa govorimo deloma v tujem jeziku in deloma v maternem, je to krivica ali slaba usluga za dovezetne učence. Ti si sicer hitro pridobijo znanje tiste učne ure, prikrajšani pa so za veliko novih izrazov in možnosti komuniciranja z učiteljem v tujem jeziku.

kot bi bili v drugačnih okoliščinah.

Rešitev? Podajanje snovi samo v tujem jeziku ne more biti rešitev zaradi slabih učencev. Njim je treba marsikaj razložiti v slovenščini in se prepričati, ali razumejo celo čisto temeljne informacije, podane v tujem jeziku.

Podajanje snovi deloma v maternem, deloma v tujem jeziku je po moje – glede na trenutne razmere in raznolikost učno sposobnih učencev, ki so zbrani v enem oddelku, še najprimernejše. To je rešitev, ki mi jo je pokazala praksa. Vem pa tudi za idealno rešitev: oblikujemo razrede ali razrede nadarjenih učencev in razrede povprečnih oziroma slabših učencev (čeprav bi kdo ob takšni »delitvi« pomislil na diskriminacijo). Tako bi lahko uporabili obe možnosti in nobenega učenca ne bi oškodovali. Slabši ne bodo preobremenjeni s preštevilnimi tujimi izrazi, boljših ne bomo omejevali, da bi si hitreje pridobili več tujega izrazja. Navsezadnje bi za sposobnejše morali kaj (več) storiti tudi že v osnovni šoli in ne šele v srednji (če?), pa tega ne smemo enačiti z diskriminacijo med učenci.

SONJA VOTOLEN

MEDNARODNA MATURA TUDI PRI NAS?

nadarjenimi po svetovljansko

Ko razpravljamo o tem, kako zaokrožiti srednješolsko izobraževanje, imamo v mislih predvsem dvoje: maturo in zaključni izpit. Prva bi ugotavljala učenceve sposobnosti za nadaljnje izobraževanje, druga pa bi ugotavljala, ali so pripravljeni na zrelo, visokošolsko zrelost. Več nejasnosti pa je glede zaključnega izpita. Nekateri pravijo, naj bi se zanj odločali tisti, ki se nameravajo opravičiti srednji šoli zaposliti, drugim pa se takšno preverjanje zdi potrebno. Menijo namreč, da za delo usposablja celoten strokovno-izobraževalni program, ne pa tovrstni izpit.

Srednji naravoslovni šoli iz Ljubljane in Maribora razmišljata še o možnosti: predstavljata zamisel o mednarodni maturi, ki jo po imenu poznajo pod imenom International Baccalaureate in kratko IB.

Pomen in največja vrednost te maturo je, da omogoča študij na katerikoli univerzi. Mednarodna matura v svetu ni več novost. Od leta sedemdesetih let jo je pripravljalo približno 30 državah, ki tako omogočijo učencem med 16. in 19. letom, da lahko opravljajo po dveh letih študij izpit. Ta je zasnovan na mednarodno postavljenih vsebinah, ki niso odvisne od jezikovnih, ideoloških in verskih posebnosti posameznih dežel.

Izpit je nekakšen pregled vsega znanja. Učenci ga opravljajo v šolah, kjer poteka celoten program, ki ga vodi IBO (International Baccalaureate Office). Najbližja takšna šola (United World College) je v Devinu, v sosednji Italiji. Izpit, ki ga opravljajo tudi učenci tujih šol, ki poleg rednega programa pripravljajo učence na mednarodno maturo IB. Izpit (tudi pouk) potekajo pri profesorjih z vsega sveta in sicer v angleščini, francoščini in nemščini. IBO ima svoj sedež v Ženevi, kjer tudi popravljajo diplome in izdajajo diplome. Učenci se sami odločajo, ali bodo opravili vse potrebne izpite in diplomu hkrati ali pa le nekaj predmetov in zanje prejeli potrdilo. Izpit lahko tudi med predmeti, ki pa morajo biti iz matematike, naravoslovnih in družinskih znanosti. Predpisi IBO določajo, naj bo polovica predmetov na višji zahtevnosti ravnati in ena na nižji. Predmete razdelijo po zahtevnosti učenci, po svojih željah, sposobnostih in možnostih.

Program mednarodne maturo usmerjen k pridobivanju enciklopedičnega znanja, pač pa je izključno glavni cilj spoznanje, kako se učiti. Podobno skušamo tudi pri nas, zato je zanimiva primerjava naših programov s programom mednarodne maturo (IB) – seveda jo moramo razpravljati kot dvehletno nadgradnjo prvih dveh letnikov srednjega izobraževanja v SR Sloveniji. Nadrobna razčlenitev kaže, da takšna smer povsem ne ustreja (po obsegu in vsebini) in standardne srednješolske programov. Program mednarodne maturo je še posebno močno povezan s programom naravoslovno-matematične dejavnosti, zato srednji naravoslovni šoli iz Ljubljane in Maribora predlagata, naj bi v program na-

Zamisel o mednarodni maturi so z odobravanjem sprejeli člani Strokovnega sveta SRS za vzgojo in izobraževanje na svoji zadnji seji decembra lani. Ko so razpravljali o gradivu o mednarodni maturi, ki sta ga pripravili Srednji naravoslovni šoli iz Ljubljane in Maribora, so opozorili tudi na morebitne pasti in težave, ki bi jih utegnili povzročiti vpeljava tovrstne maturo v naše šole. Predsednik Strokovnega sveta je po seji zadovoljen ugotavljal, da že dolgo ni slišal toliko tako kakovostnih razprav, kot so bile tistokrat. Bržkone bo v prihodnje o tej temi še veliko besed, takšnih in drugačnih, kakšen pa bo izid, še ne moremo predvideti. Tokrat objavljamo razmišljanja nekaterih članov Strokovnega sveta.

Prez Dular

Mednarodna matura ne bo razvila obstoječe slovenščine

Še zdaleč nisem proti mednarodni maturi, zelo pa me motijo njena lahkotnost in nekatere nejasnosti, v katerih se odločajo učenci. Tako matura res ne postane možnost za boljši tok informacij, za odpiranje

navoslovno-matematične dejavnosti vpeljati novo smer z naslovom mednarodna matura. Zažvela bi sprva le na obeh omenjenih šolah, oddelki pa bi bili namenjeni učencem iz vse Slovenije, ki jih bi izbirala posebna komisija obeh šol in Zavoda SRS za šolstvo. V smer mednarodna matura naj bi se vpisovali v tretjem letniku.

Srednji naravoslovni šoli iz Ljubljane in Maribora že več let sodelujeta z mednarodno šolo v Devinu in izmenjujeta obiske učencev, učiteljev ter ravnateljev. Nekaj slovenskih učencev se je tam že celo šolalo in skušnje kažejo, da so se precej dobro odrezali. Zamisel da bi tudi pri nas učenci lahko opravljali mednarodno maturo, se je porodila ravnatelju devinske šole. Spodbudila jo je tudi predstavnica IBO, ki skrbi za stike s tovrstnimi šolami po Evropi, ko je aprila letos obiskala šoli v Mariboru in v Ljubljani. Ugotovila je, da je kakovost vzgojno-izobraževalnega dela pri nas presenetljivo dobra, visoka pa je tudi motivacija za učenje pri mladih, ki jo sicer pogosto pogrešamo. Predlagala je, naj se šoli začneta čimprej pospešeno pripravljati na vpeljava mednarodne maturo v letu 1990.

Če se bomo odločili za mednarodno maturo, nas čaka še veliko temeljitih priprav: letošnje in prihodnje šolsko leto predvsem spopolnjevanje učiteljev v angleščini in spoznavanje učnih načrtov, spoprijeti se bo treba z najnovejšimi metodami učenja, z več vajami in raziskovalnim delom. Pouk naj bi se začel čez dve leti, še leto kasneje pa bi prvi učenci že opravljali mednarodno maturo. Kaj bi pravzaprav pomenila za nas vpeljava mednarodne maturo? Predvsem sijajno možnost za preverjanje znanja učencev po mednarodnih merilih, obenem pa primerjavo uspešnosti našega dela z drugimi narodi in priznanje teh dosežkov tudi zunaj naših meja.

Še pomembnejše pa bi bilo morda sodelovanje v mednarodni delitvi dela v vzgoji in izobraževanju na srednješolski ravni: pretok znanja bi bil pomembna vez z razvitim svetom. Mednarodna matura je tudi ena od uspešnih oblik dela z nadarjenimi in sposobnejšimi učenci. Zanje pa pri nas, še posebno zadnja leta, skušamo čim bolj poskrbeti.

v svet in za stvarno presojo naših umskih, organizacijskih in drugih zmogljivosti v primerjavi z njim. Ampak zakaj se to odpiranje v svet ne uresniči najprej s spoprijetjem uvoza strokovne literature, računalniške opreme ipd.? Zakaj se pri tem tako samoumevno uveljavlja miselnost, po kateri se moramo Slovenci pri doseganju mednarodne kakovostne ravni pač odpovedati slovenščini (po koščkih ali sečla)? Glavina mednarodne maturo

bo v tujem jeziku in ne smemo se slepiti, da bo ostalo samo pri tem: uspešne maturo v tujem jeziku ne bo brez pouka v tujem jeziku (vsaj v zadnjih dveh letnikih srednje šole) in brez upoštevanja mednarodnih normativov pri tem pouku (npr. število učencev v oddelku, tehnična opremljenost, spopolnjevanje učiteljev idr.). Dodatni stroški bodo že po sedanjih predračunih zelo visoki; z enakimi normativi in vloženimi stroški bi lahko že doslej dosegali enako ali še višjo kakovostno raven pri večjem številu učencev. Zakaj je bilo treba čakati na »tujejezično« spodbudo? Tudi znanje tujih jezikov bi z ustreznimi spremembami v predmetniku lahko že bistveno izboljšali (tudi za mednarodno maturo oziroma za pripravljanje učencev nanjo bodo potrebne spremembe v predmetniku), glavna predmetov pa bi pri tem vendarle ostala v slovenščini.

Na podtikanje, da zganjam nekakšno nepotrebno obrambništvo, naj povem, da mednarodna matura po mojem mnenju slovenščine ne bo mogla eksistencno ogroziti; na tem prostoru bo veljanska večina ljudi še naprej govorila po slovensko. Vendar bo to slovensko govorje »ljudstvo« brez svojega elitnega vršička, dolgoročne posledice »ščipanja« tega vršička pa ne bodo samo simbolične. Da bo šlo pri mednarodni maturi in pripravi nanjo za najbolj elitno izobraževanje pri nas, menda ni dvoma. Vsakokratni intelektualni in ambiciozni vršiček srednješolskega rodu pa bo svojo elitnost povezoval z njenim najodličnejšim (čeprav po mnenju nekaterih ne najbolj bistvenim) spremljevalnim pojavom – nezadostnostjo slovenščine za formalno priznanje mednarodne kakovostne ravni. Nič nimam zoper vzgajanje elite, ampak zakaj bi morali prihajati do nje pod tako poraznim pogojem? Dokler ne bomo zmogli (voljni?) vložiti enake količine dobre volje in denarja v vsaj dva elitna srednješolska oddelka, ki se bosta šolala in maturirala po mednarodnih kakovostnih normativih, vendar v slovenščini, toliko časa se mi tudi tujejezična mednarodna matura – sicer koristna zadeva – ne bo zdela čisto brez neprijetne sence.

In še to: oblikovanje programov in organizacijo mednarodne maturo vodijo iz Ženeve. Ne morem se strinjati z možnostjo,

da bi tudi program za materni jezik (slovenščino), kolikor je še ohranjen v okviru mednarodne maturo, narekovali iz Švice, ne pa iz Slovenije.

Franc Strmčnik:

Bo »trojanski konj« pomagal do vzorčne šole?

Ko razmišljam o mednarodni maturi, naletim na sestavine, ki jih je nujno podpreti, a tudi na take, do katerih nimam razčističnega stališča. Razumljivo je, da podpiram prizadevanja obeh naravoslovnih gimnazij za višjo kakovost in večjo učno diferenciacijo. Znanje in razvita nacionalna pamet sta naši redki komparativni možnosti, s katerimi moremo v korak s svetom. Sem tudi za »eksperimentalno«, »vzorčno« srednjo šolo, kjer naj bi v optimalnejših učnih razmerah iskali in vpeljevali novosti, jih preizkušali, rezultate pa prenašali in ustvarjalno posploševali na celotno srednješolstvo.

Veliko manj pa mi je jasna mednarodna matura in njeni nameni. Ti so v projektu premalo pojasnjeni. Edina dva navedena argumenta: mednarodno srednješolsko sodelovanje in možnost »lastnikov« te maturo, da se vpisujejo na svetovne univerze, nista dovolj prepričljiva. Kar zadeva naše šolsko sodelovanje s svetom, nikakor ni omejeno le na mednarodno maturo. Obstaja vrsta drugih možnosti za te namene, ki so jih nekatere predvojne gimnazije in tehniške šole tedaj že s pridom uresničevale. Še več neznanj je povezanih za odhajanje naših »mednarodnih« maturantov na tuje univerze. Ob dejstvu, da so se odličniki že doslej brez ovir vpisovali nanje in tudi uspevali, se postavlja vprašanje, koliko je in bo sploh teh kandidatov in kako urediti problem »odtekanja pameti«. Zanj imajo marsikje po svetu vpeljane visoke povračilne šolske stroške. Povsem nejasno je, ali bi se v to šolo vključevali tudi tuji dijaki in če se bodo, koliko.

Mislím, da je mogoče zagotoviti kakovostne »vzorčne« srednje šole tudi mimo mednarodne maturo, ki, kolikor zdaj vem o njej, očitno veliko več jemlje kot pa vrača. Sredstva in to devizna, ki bi jih morali vlagati na njen račun, bi bilo možno najbrž veliko bolj smotrno uporabiti doma, bolj racionalno bi mogli načrtovati učne programe, učne

pogoje in maturitetni režim. Bolj pravično do materinščine bi lahko uredili vprašanje učnega jezika in morda še kaj. To so pač moji pomisleki, ki mi jih poraja zdajšnje vedenje o tej maturi, dokler ne bodo preučeni in raziskani vsi njeni vidiki. Če jo kljub tem nejasnostim podpiram, ravnaj tako predvsem z upanjem, da bomo s to nalepko, s pomočjo tega »trojanskega konja«, morda le prišli do nujno potrebne kakovostne »vzorčne« šole, ki je sicer najbrž še dolgo ne bi imeli.

Ivan Svetlik

Izzivi od zunaj – razcvet doma

Predlogu o mednarodni maturi sem zelo naklonjen. Že dalj časa je namreč navzoča potreba po mednarodnih standardih v izobraževanju. Takšne odzive od zunaj pri nas potrebujemo, zato mislim, da bi predlog za mednarodno maturo morali sprejeti. Tudi bojazen nekaterih, da bi tovrstna matura morebiti slabo vplivala na naše slovenstvo, je povsem odveč. V tem pogledu smo doživljali zmeraj največji razcvet tedaj, ko smo bili izzvani od sveta, ki nas je ogrožal.

Upoštevanje moramo še našo ekonomsko majhnost. Tudi zaradi nje se moramo odpirati. Pogledimo male skandinavске dežele, ki imajo podobne težave: ne vedejo se nič kaj »brambniško« in učijo se jezikov drugih. In tudi ne čutijo se ogrožene, če nekateri npr. švedski znanstveniki, pišejo doktorske disertacije v angleščini.

Drago Čepar

Da ne bo skušnjava še hujša

Predlagateljem bi rad čestital, ker poskušajo nekaj novega. Malo pa me vendarle skrbi: odliv naših najposposobnejših mladih ljudi. Da ne bo skušnjava še hujša? Res je, potrebujemo ljudi, ki bodo za nas delali v svetu, vendar pa moramo razmišljati, da bi se vračali tudi nazaj domov.

V razmišljanjih o mednarodni maturi nekoliko pogrešam ljubezen do maternega jezika in zvestobo narodu.

doma drugje

Ivan Milnar

Nejasno in pomanjkljivo gradivo

Sprašujem se, kaj bo s temi učenci po opravljeni mednarodni maturi? Bodo šli ven in ostali tam ali bodo delovali doma in pripomogli, da bomo boljše sodelovali z Evropo? Skrbi me že tako prevelik odliv naših sposobnih strokovnjakov.

Zato je gradivo o mednarodni maturi pomanjkljivo v tistem delu, kjer navaja predvideno povezovanje z Gospodarsko zbornico Slovenije in Univerzo. Vključevanje teh maturantov v študij in gospodarstvo bi moralo biti že dogovorjeno in opredeljeno, ker bomo za to maturo porabili razmeroma veliko denarja.

Slavko Gaber

Ekonomsko merjenje dosežkov

Strinjam se z vpeljavo mednarodne maturo. Za slovenski narod in jezik se ne bojim, v tej zvezi so, vsaj tako menim, razmišljanja odveč. Sprašujem pa se, kako razviti kakovost tudi po drugih šolah. Po programu mednarodne maturo, ki sta ga predlagatelja predložila v gradivo, je bistvena prvina ekonomsko merjenje dosežkov. In to bi si vsekakor veljalo zapomniti in uprabit.

Janko Strel

Z nevošljivostjo tudi kakovost

Če govorimo o mednarodni primerjavi, je mednarodna matura nepogrešljiva. Po mojem mnenju bi bila ena njenih največjih prednosti v tem, ker bi sprožila val slovenske nevoščljivosti – ta pa bi povzročila, da bi tudi druge šole skušale doseči vrhunsko kakovost. Kakovostno rast pa si želimo, mar ne?

Takšno šolanje seveda ni poceni. V svetu imajo šole, ki so nekaj posebnega, obvezno šolnino. Verjetno bo treba razmisliti o čem podobnem tudi pri nas.

Pripravila:
LUČKA LEŠNIK

Ob stoletnici Ciril-Metodove šole v Trstu

Slovenski narodi so bili v zadnjih desetletjih prejšnjega stoletja izpostavljeni hudim raznarodovalnim pritiskom. V šolstvu so raznarodovalno delo opravljale številne organizacije, naprimer Deutscher Schulverein, Pro Patria, Lega nazionale in Julian.

Te so z darovi in pritiski na starše vabile v svoje otroške vrtce in šole. Deutscher Schulverein je deloval od leta 1880 in je ustanavljal svoje šole zlasti na Koroskem, Štajerskem in ponekod na Kranjskem. Čehi so že leta 1880 ustanovili svojo Osrednjo šolsko matico, ki je odpirala češke šolske ustanove. Njihovemu zgledu so sledili tudi Slovenci in leta 1885 ustanovili v Ljubljani Družbo sv. Cirila in Metoda za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko. Njen namen je bil ustanavljati zasebne slovenske otroške vrtce in osnovne šole v krajih, kjer avstrijske šolske oblasti kljub zadostnemu številu slovenskih učencev niso dovolile javnih šol s slovenskim učnim jezikom. Družba se je vzdrževala s prostovoljnimi prispevki. Že leta 1886 je imela 55 podružnic.

V Trstu in Istri so bili slovenski in hrvaški učenci prikrajšani za pouk v svojem jeziku, čeprav so bili številčno dovolj močni. V mestnih in deželnih organih so imeli večino Italijani in zato slovenskih in hrvaških javnih šol niso ustanovili. V Trstu ni bilo javne slovenske šole od leta 1848. Družba sv. Cirila in Metoda je leta 1886 ustanovila v šentjakobskem predelu Trsta slovenski otroški vrtec, saj je v tem predelu živel okrog 20000 Slovencev. Dve leti kasneje je bila pri Sv. Jakobu ustanovljena tudi enorazredna osnovna šola, v katero se je vpisalo 74 učencev, 41 dečkov in 33 deklic. Učencev je bilo čedalje več in vsako leto so morali odpirati nove razrede. Odprli so tudi dve vzorednici, eno v ulici sv. Frančiška, drugo na Acquedottu. Leta 1911 so začeli na istem mestu, kjer je stala stara šola zidati novo. Medtem ko so gradili šolo, so učence namestili v razrede po zasebnih hišah. 12. oktobra 1912 so slovesno odprli novo šolsko stavbo. Stavba je imela 24 učilnic, veliko telovadnico in centralno ogrevanje, kar je bilo takrat še redkost. Italijanskim šol-

vinistom je bila trn v peti, večkrat so jo poskušali poškodovati in napadali so tudi učence. Ti napadi so se zlasti okrepili po prvi svetovni vojni, ko so italijanske oblasti zasedle Trst. Z uvedbo Gentilejeve šolske reforme leta 1923 so oblasti zahtevale, da se tudi v tej šoli uporablja italijanski jezik. Ravnatelj šole Andrej Čok se je tem pritiskom uspešno upiral vse do 23. septembra 1930, ko so šolo zaprli. V stavbo so vselili italijansko nižjo strokovno šolo, italijanska oblast pa je vodstvu Ciril-Metodove družbe v Ljubljani plačevala najemnino.

Na šoli so poučevali številni priznani pisatelji, pesniki, glasbeniki in slikarji. 8. decembra letos je bila ob 100-letnici ustanovitve te šole v Kulturnem domu v Trstu proslava. Dvorana je bila prejemajna, da bi lahko sprejela številne obiskovalce, ko so z burnim ploskanjem spremljali spored. Uvodni govor je imel nekdanji učenec te šole Danilo Turk-Joco, ki je bil tudi predsednik pripravljalnega odbora. Nastopili so še: Pevski zbor nekdanjih učencev Ciril-Metodove

šole. Zbor nižje srednje šole Ivan Cankar pri Sv. Jakobu, Tržaški oktet, Komorni orkester Glasbene matice, otroški zbor Vesela pomlad z Opčin, Tržaški pevski zbor Pinko Tomažič.

Ob proslavi je izšla tudi lepo opremljena brošura z naslovom Stoji učilna zidana... Spomini in pričevanja. Obsega 64 strani, izdal pa jo je Pripravljalni odbor za 100-letnico Ciril-Metodove šole. Prizadevna tržaška učiteljica in kulturna delavka Minka Pahor jo je uredila, napisala uvod in kratko zgodovino šole. Besedilo spremljajo slike šolske stavbe, učiteljev, učencev in razni dokumenti. Sledi 35 sestavkov, ki so jih napisali nekdanji učenci Ciril-Metodove šole. V njih se zrcali ljubezen do nekdanjih učiteljev, sošolcev in šolske stavbe, na katero so bili vsi ponosni. Nekateri so obiskovali pouk iz zelo oddaljenih krajev v včasih prav težavnih vremenskih razmerah. Vse pa je zelo prizadelo, ko so šolo dokončno zaprli, učenci pa so morali nadaljevati šolanje v italijanskih šolah.

TATJANA HOJAN

iz prakse
za
prakso

IZKUŠNJE CELJSKE VZGOJNE
POSVETOVALNICE

Prostovoljke za delo s težavnimi otroki

V šolskem letu 1987/88 smo na vzgojni posvetovalnici v Celju izpeljali poseben program vaj za učence z učnimi težavami; sedemnajst dijakinj je prostovoljno odloilo skupinske vaje učencev s težavami, ki so imeli težave pri slovenskem jeziku. Pomagali so jim pri razumevanju besedil, ki so bili učenci povprečno ali nizko povprečno uspešni, le malo pa je bilo izrazito manj sposobnih. Večina jih ni imela v popolnih družinah, v katerih sta oba starša zaposlena, vendar pa imata nižjo izobrazbo od povprečja. Vzgojni slog v družini je povečini neustrezen, zato bomo morali večjo pozornost nameniti delu s starši. Veliko teh je odelovalo z nami že v tem šolskem letu, razviti bomo morali nove metode dela z njimi. Družbenem varstvu je bilo predšolskem obdobju polovica otrok, ki povečini niso imeli težav pri vklapljanju v vzgojno-razredno organizacijo.

Pri primerjavi učnega uspeha otrok v prvem razredu in v drugem smo ugotovili, da je učni uspeh v povprečju popravljen; to lahko pripisemo posebnim skrbim, ki so bile ti otroci izločeni. Pozornost zbuja tudi polatek, da je bil vsak peti otrok redno uspešen.

Pri obravnavanih otrocih se je pokazal napredek tudi v tem, da so postali bolj socialno zreli; to smo ugotavljali iz položaja, ki so ga otroci zasedali na lestvici socialne sprejetosti v razredu oktobra in maja.

Če bi hoteli natančneje primerjati spremenljivke in njihovo pomembnost, bi morali imeti na voljo računalniško obdelane podatke, zato ne moremo zanesljivo trdit, na katerem področju smo otrokom najbolj pomagali.

V tem šolskem letu bomo prostovoljke še temeljiteje usposobili prav za delo z vedenjsko težavnejšimi otroci, spopolnili oblike dela s starši in obdržali dober stik z učiteljicami, ki so nosile glavno breme skrbi za obravnavane otroke.

Na predlog učiteljic in željo staršev smo v tem šolskem letu razširili delo z učenci z učnimi težavami še na tretje razrede posameznih šol.

Postopoma, kolikor bomo imeli možnost, bomo te oblike

prostovoljnega dela razširili še naprej v višje razrede. Seveda pa je vse to odvisno od tega, koliko so pri tem pripravljena sodelovati šolska vodstva, šolski svetovni delavci, razredniki ter starši, saj zahteva tak projekt dela z otroki cel aparat ljudi, ki morajo tako ali drugače sodelovati z nami. Poudariti moramo, da je bilo sodelovanje s šolami zelo dobro, saj so učiteljice po svojih močeh pomagale otrokom.

To povečano zavzemanje za otroke z učnimi težavami ali pomankljivimi sposobnostmi je nepričakovano in nenačrtovano sporedni učinek celotne akcije, ki pa po svojem pomenu tako za otroke kot učitelje gotovo ni na zadnjem mestu.

Uspehi naše akcije, s katero naj bi pridobili prostovoljke za organiziranje pomoči osnovnošolcem z učnimi težavami, ki je predmet naše razčlenitve, niso spektakularni, vendar nas to ne moti, saj se zavedamo, da je na takšnih področjih mogoče napredovati samo po majhnih korakih; to pomeni, da so tudi na zunaj skromni dosežki vredni in pomembni tako za prakso šole kot za napredek uporabnih znanosti, ki se ukvarjajo s človekom. Psihopedagoški model pomoči otrokom v obliki dela v majhnih skupinah, ki ga izvajajo prostovoljci ter strokovno vodijo in nadzirajo strokovnjaki ustreznih področij, ni uporaben samo za nižjo stopnjo osnovne šole, ampak tudi za višjo, vsaj toliko – seveda z ustreznimi prilagoditvami – pa je primeren tudi za predšolske otroke ali vzgojno-varstvene organizacije, saj je v njih kar precej otrok, ki začnajo kazati razvojne težave in motnje, ne morejo pa dobiti ustrezne pomoči, da bi jih premagovali.

Ker vemo, da smo na tem področju strokovno še zmeraj na začetku poti, smo s svojimi dosežki zadovoljni, zlasti pa nam je v zadoščenje zavest, da smo obravnavanim otrokom, njihovim staršem in učiteljem vsaj delno pomagali, se jim človeško približali, jih znali poslušati in razumeti...

**Strokovna skupina
Vzgojne posvetovalnice Celje**

Slovenska otroška grafika na Poljskem

Od oktobra do februarja je v Torunu na Poljskem odprta VI. mednarodni bienale otroške grafike. Na natečaj je prispelo 8359 otroških grafik iz 31 držav, tudi iz Jugoslavije. Razstavljenih je 888 del, od tega 44 iz Slovenije. Razstavljajo otroci iz Makol, Slovenj Gradca, Vrhnike, Ljubljane, Novega mesta, Murske Sobote, Dravograda in Kranja. Nagradjenih je bilo 10 šol in skupaj 37 otrok. Slovenija je prejela nagrado šoli in štiri nagrade za učence.

Posebno nagrado (SPECIAL PRIZES) predsednika mesta Toruna je prejela Osnovna šola Anica Černež. Makole, likovna pedagoginja Bernardina Paj, glavno nagrado (GRAND PRIZES) so v različnih starostnih skupinah prejeli:

Andraž Kochan, VVZ Najdihojca, Ljubljana, likovna pedagoginja Lučka Selan; Dušan Novak, Osnovna šola Bršljin, Novo mesto, likovni pedagog Ljubo Žagar; Miran Perko, Osnovna šola Lenčke Marzelove, Slovenj Gradec, likovni pedagog Luka Popič.

Četrto nagrado (HONORARY AWARDS) je prejela Danica Turjak, Osnovna šola Lenčke Marzelove, Slovenj Gradec, likovni pedagog Luka Popič. Poleg navedenih je bila dodeljena častna nagrada tudi učenki Evi Parge, z Osnovne šole Jovan Mikič iz Subotice, likovni pedagog Đerd Boroš.

To je velik uspeh našega otroškega ustvarjanja na tujem.

JOLANDA PIBERNIK

Logika si utira pot v šolo

V zadnjih desetletjih smo pričali hitremu razvoju znanosti in uveljavljanju novih znanstvenih področij, kot je npr. kibernetika, ki se povezuje tudi z matematično logiko. V. Devide je ob robu knjižice L. A. Kalužnina Što je matematična logika (Zbirka Moderna matematika, Šolska knjiga, Zagreb 1975) zapisal: »Matematična logika je med drugim eden širokih mostov, ki vežejo na videz med seboj zelo oddaljena področja abstraktnih matematičnih vej z najbolj uporabnimi. Zato ni čudno, da imajo nekateri matematično logiko za vejo uporabne matematike.

Zaradi pomena izhodišč, metod in rezultatov matematične logike tako za razvijanje eksaktnega, racionalnega in sistematičnega mišljenja kot za izdelavo orodja pri obvladovanju problemov znanosti in tehnike, pomeni matematična logika – vsaj njeni koreni – temeljno znanje sedanosti.

Logično mišljenje je tista dragocena človekova lastnost, brez katere ne more biti ustvarjalen v naravoslovju, tehniki, medicini.

Uporabna in pomembna je na vseh področjih znanosti in tudi v vsakdanjem življenju. Navedimo nekaj področij, na katerih se logika še posebno uveljavlja:

- sestavljanje neprotislovnih predpisov in zakonov
- izdelava digitalnih elektronskih vezij
- računalniško prevajanje naravnih jezikov
- simbolni jezik logike je programski jezik pete generacije računalnikov
- ekspertni sistemi.

tematike. Vendar pa lahko obvezujoči šolski program zbuja tudi odpor. Morda je primernejše neobvezno reševanje logičnih nalog. Spodbuda temu je lahko zbirka Z LOGIKO V LETO 2000 in nanjo oporito preverjanje znanja in sposobnosti učencev v obliki tekmovanja iz logike.

Za razliko od številnih šolskih tekmovanj je to tekmovanje na začetku šolskega leta, ko so učenci še sveži in neobremenjeni s šolskim delom, pač pa morda pod vtisom počitniškega branja knjig s področja logike in zabavne matematike.

R. Smullyan pravi v uvodu svoje knjige DEKLE ALI TI GER? (v programu Državne založbe Slovenije za leto 1989), da pozna dosti ljudi, ki ne marajo matematike, pa jih vendarle pritegne katerikoli logični ali matematični problem v obliki uganke.

Kot zgled navaja desetletnega fantiča, sina svojega nekdanjega sošolca. Otrok mu je v pismu zastavil izvirno logično uganke, za katero je dobil navdih ob prebiranju njegove knjige. Po telefonu je čestital očetu, ta pa mu je dejal: »Nikar ne reci sinu, da je to matematika, saj bi potem skoraj zagotovo nehal prebirati knjigo.«

Letos je bilo že tretje republiško tekmovanje iz logike z velikim odzivom, saj je bilo treba v šolah pred tem izpeljati izbirna tekmovanja (za 7. in 8. razred osnovne šole in prve tri letnike srednjih šol). Razpravljanja za okroglo mizo ob tem tekmovanju se je udeležilo precej učiteljev, ki na šolah spodbujajo in usmerjajo učence v to zanimivo in nenavadno dejavnost. Pogovor, pa tudi dozdašnja prizade-

AKCIJA »-10% V VRTCIH«

Nekaj vsakdanjih navad za velik prispevek

Deset odstotkov je slišati tako malo, pa vendar pomeni v tem naslovu veliko. Veliko dejanje vsakega, ki sodeluje v tej akciji svetovnih razsežnosti. Pomembno dejanje so že številne drobne, vsakdanje navade, ki pripomorejo, da bomo zmanjšali prometne nesreče (z vsemi posledicami, ki jih imajo) za 10%.

Po številu prometnih nesreč v Evropi prednjačimo in prav zato si bomo morali še bolj prizadevati, da bi dosegli »-10 odstotkov«. Potem bo ohranjenih več življenj, manj bo osebnih tragedij, življenje pa bo mirnejše.

Kajti promet je sodobno morišče in – ne bodimo rablji. Vredno je opraviti nekaj vsakdanjih reči.

s starši o tem osebno pogovorimo?

Ali sploh vemo, kako pridejo otroci zjutraj v vrtec? Peš, na kolesu, s kolesom, z avtomobilom? Seben sedež in stopalke, glejmo, ali ima njihovo kolo posebnih sedežih (zadaj pripetih) Mar veste, da vidimo otroka, ki da morajo biti v avtomobilu posebnih sedežih (zadaj pripetih) naj večji otroci sedijo dosledno na zadnjem sedežu (seveda pripetih) Mar veste, da vidimo starše, ki pripeljejo otroka v vrtec v avtu na svojih kolenih z ročicami na volanu? Pogubna igra s svojim otrokom! Tudi pogovor s takim staršem je prispevek k »-10 odstotkom«.

Imamo v vrtcu poklicne voznike? Seveda, to je tisti hišnik, ki mu morda manjka nekaj prometne kulture. Pogovorimo se z njim. To je tisti vodja enote, se je z avtom ustavil pred vrtcem, izstopil iz njega in si odpel varnostnega pasu (ker sploh ni uporabil).

Na videz nepomembno vprašanje: Ali so otroci oblečeni v oblačila svetlih, za voznike vidnih barv? Smo opozorili starše, da je njihov prispevek k »-10 odstotkom« tudi v odločitvi, se, tedaj ko kupujejo vetrovnik za svojega malčka, odločijo za rdečo, in ne sivo? Odbojne barve oranžne barve naj se nam zdijo preveč vpijoče. Koliko vrtcev ima 24 živobarvnih pelerin, da lahko odpelje otroke ven iz vrta, ko rosi? Ali starši in otroci v mraku in megli nosijo krogičke, ki visijo iz žepov na desni strani?

Imajo otroci rumeno prometno znamko, kadar so v prometnih okoliščinah? Smo starši otrok v oddelkih priprave solo seznanili s programom prometne vzgoje? Na katerih področjih vsakdanjega življenja s katerimi posebnimi dejavnostmi sodelujejo pri načrtovanju prometni vzgoji otrok? Imajo otroci Cicibana s prometno knjižico? Smo našli denar za dovo Cicibanov? So sveti za prevečivo in vzgojo v cestnem prometu v občinah naši strokovni sodelavci?

Programi prometne vzgoje v vrtcih dobro uresničujemo več kot deset let. Pa vendar ob njih zamislimo, podredimo jih neposrednim okoliščinam, posodobimo jih in ne pozabimo, da so sestavni del skupnega življenja otrok, staršev in vzgojiteljev.

Se bi lahko naštevala posebnosti dejavnosti, ki pripomorejo k »-10 odstotkom«. Vendar seštevek ne bo nikoli popoln, zmeraj se bo porodila kakšna nova zamisel, dejavnost, ki pripomogla nekaj več. Se zmeraj bomo našli možnost za pogovor, še dolgo bomo morali prepričati nekatere starše, da pri prehodu otrok iz vrtca domov morejo teh malčkov zaupati samo malo večjim otrokom, morajo priti po otroke sami – odrasli z vsemi svojimi izkušnjami, ki bodo varovali otroka na poti domov. Ne oklevajmo pokličimo na pomoč miličnike, če je bil oče, ki je vzel otroka v vrta, vinjen in je sedel v njem v avto. Ozaveščajmo sebe, starše tudi z gesli za varnost v prometu v kottičkih za starše na vidnih vstopnih in izstopnih krajih iz vrtca.

Skratka »-10%« pomeni srenejše življenje otrok in odraslih.

ZMAGA GLOGOVEC

Dušan Novak, O. Š. Bršljin Novo mesto, lik. pedagog Ljubo Žagar – Grand Prizes, II. skupina (10–13 let)

Logika si sicer utira pot v šolo, kjer naj bi zlasti v osnovni šoli pripomogla k razvijanju logičnega mišljenja in sklepanja, k lepemu in pravilnemu izražanju, v srednjem izobraževanju pa je našla svoje mesto pri pouku ma-

vanja organizatorja – Zveze organizacij za tehnično kulturo Slovenije – kažejo, da se kljub hudim časom ni treba bati za usodo tekmovanja.

ALEKSANDER COKAN

potrebno je nekaj privajenosti, ki se morajo udomačiti v zavesti.

Na primer: kadar si pešec, varuj samega sebe, ne imej brezgalnih navad, in vedi, da vselej vzgajaš otroke in že z zgledom pripomoreš k njihovi varnosti. Kadar voziš, si pripiši pas, prižiži luči (tudi v sončnem vremenu), poskrbi, da bodo pripeti vsi potniki, tudi tisti na zadnjih sedežih, in še posebno otroci. Hitrost? Z občutkom, v naseljih pa z zavestjo, da ti lahko vsak trenutek skoči pod avto otrok. To je le nekaj vsakdanjih »drobnarij« za velikih »-10 odstotkov«.

Kaj lahko stori pri tem vrtcu? Veliko drobnih dejavnosti, ki povečini nič ne stanejo, marsikaj pa že imamo: dobro voljo narediti vse, da bi otroke zavarovali, ter jim razvijali tiste sposobnosti in znanje, ki jih potrebujejo za varno življenje v prometno-tehnični družbi.

Se o prometni urejenosti neposredne okolice vrtca. Je hitrost na dovoznih cestih primerno omejena, so postavljeni opozorilni znaki, da se tod gibljejo majhni otroci? So poti, po katerih hodijo skupine, zavarovane, ali vzgojitelj in otroci poznajo nevarne točke? Ali so okoliščine in načini, kako otroke vzgajamo za življenje v prometu, dovolj premišljeni? Imajo otroci dobro razvita čutila, jim pomagamo, da se znajdejo v prostoru in zunaj objektov? Smo opozorili starše, da njihov otrok slabo sliši, slabo vidi?

Ali varujemo takega otroka na prehodu? Katere igralne dejavnosti, katere igrice pripomorejo razvijati tiste spretnosti, ki pomagajo otroku, da bo varno živel? Smo vzgojitelji in starši res dobri »vzorci vedenja« – kot pešci in starši, kot vozniki?

Smu opozorili starše na vse, kar lahko storijo, da zavarujejo otroka med vožnjo? So starši spoznali, da oče, ki vozi agresivno, s tako vožnjo vzgaja tudi prihodnjega agresivnega voznika in ga že zdaj navaja na tako nevaren način življenja, da bo v rični starosti voznik od 18 do 24 let naredil usodno napako? Smu ugotovili, kateri otroci pri igri pokažejo tak vzorec? Smu našli primerno priloznost, da se

ZGLED DOPOLNILNEGA IZOBRAŽEVANJA UČITELJEV

Živo, sodobno in kakovostno

Prizadevni odbor Slavističnega društva Ljubljana je v soboto, 10. decembra 1988, na Filozofski fakulteti v Ljubljani pripravil izobraževalno dopolnilno za svoje člane, predvsem za tiste, ki učijo materinščino na osnovnih in srednjih šolah.

Dopolnilno izobraževanje slavistov spada med redne dejavnosti slavističnega društva. Za razliko od izobraževanja, ki ga organizirajo nekatere druge ustanove, npr. Zavod SRS za šolstvo, učitelji nanj ne prihajajo po »službeni dolžnosti«, ampak po svoji presoji. Zato si more društvo udeležbo zagotoviti le s kar najprivlačnejšo izbiro tem, predavateljev, časa itd. Ljubljansko slavistično društvo se tega očitno zaveda, in to je izpričalo z dvema potezama: V enem dopoldnevu je združilo celoten letni izobraževalni program (štiri predavanja), s čimer je učiteljem prihranilo čas, sebi pa organizacijske stroške, poleg tega pa je očitno izbralo aktualne in učiteljem zanimive teme, o čemer nas prepričuje število udeležencev, ki so »žrtvovali« sobotno dopolnilno (64).

Nastopili so štirje mlajši predavatelji: dr. Miran Hladnik, asistent za slovensko književnost na ljubljanski filozofski fakulteti, esejist in prevajalec Drago Bajt, Boža Krakar-Vogel, asistentka za metodiko pouka književnosti na filozofski fakulteti, in mag. Velemir Gjurin, asistent za slovenski knjižni jezik na isti fakulteti.

M. Hladnik je svoje izvajanje o trivialni književnosti (šund) v šoli osredotočil na nekaj bistvenih vprašanj, na katera naj bi odgovorili v skupnem dialogu: Kako s šundom ravnati v šoli? Kaj storiti, če učenec »visoka« literatura ne zanima? Kako je z literarno vzgojo doma? itn. Predavatelj je sam nanizal nekaj mogočih rešitev, ki se deloma opirajo na nemško književno didaktiko in ki so po živahni razpravi izzevle v sklep, da je šund v šoli boljše izrabiti v vzgojno-izobraževalne namene, kot pa ga prepovedati. Ponujajo se tudi metodčne možnosti, kako to storiti – bodisi obravnavati različne trivialne vr-

ste primerjalno z »elitnimi« ustreznicami bodisi izrabiti vzorce trivialnih besedil kot spodbudo za ustvarjalno pisanje učencev. – Izkušnje učitelja Mihe Mohorja, mentorja odličnega šolskega glasila Trate, kažejo, da se učencem ustvarjalno pisanje trivialne literature čez čas sprevrže v parodijo, s tem pa tudi v distanco do šunda in v razumevanje drugačnih ustvarjalnih postopkov.

D. Bajt je v izčrpnem predavanju o prevodu in njegovi recepciji združil temeljne pojme iz teorije in zgodovine (slovenskega) prevajanja. Definiral je književni prevod kot preubeseditve in ubeseditve, navedel njegove funkcije v domači književni in jezikovni praksi (prevajanje je od protestantizma dalje spodbuda za izvirno književno ustvarjanje in za iskanje novih jezikovnih možnosti) in razčlenil značilnosti sodobnega slovenskega prevajalnega ravnanja (stihij-skost, komercialnost, merilo množične berljivosti, zanemarjanje kulturne vrednosti prevodov, vpliv okusa založnikov in prevajalcev na izbiro prevajanih del itn.). Skratka, D. Bajt je postregel s tem, česar bi moral imeti učitelj materinščine kot prenašalec tudi prevodne književnosti več na voljo kot doslej.

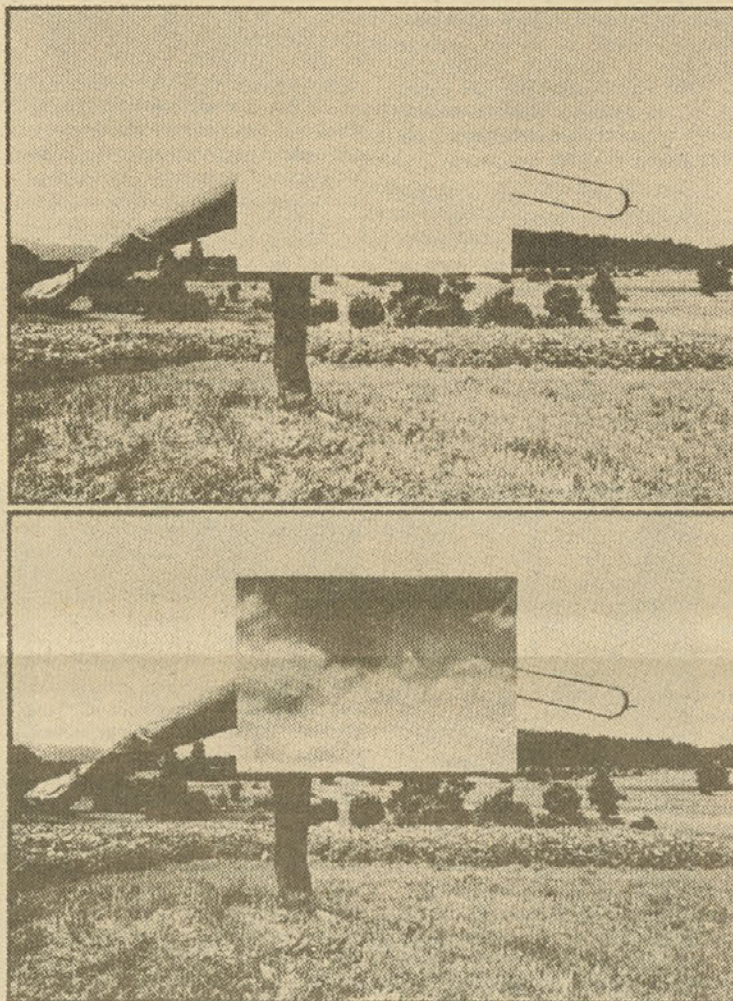
B. Krakar-Vogel je v predavanju smotri, vsebine in metode pouka književnosti skicirala temeljna vprašanja književne didaktike. Če hočemo književnost dobro poučevati, moramo najprej imeti jasno zavest o svojem početju – o tem, kaj lahko s književno vzgojo glede na naravo književnega dela dosežemo, kako naj za ta namen (smoter) zbiramo književne vsebine in katera metode so za njihovo podajanje najprimernejše. Učitelj, ki vse to obvlada, se bo lažje odločal za vsakokratno praktično ravnanje, tudi če ne bo imel »receptov« z rešitvami. – Naloga specialne didaktike je namreč bolj usposabljanje učiteljev za samostojno delo kot predpisovanje obrazcev, npr. za obravnavo tega ali onega pesnika, književnega dela ali literarnoteoretičnega pojma. – Zato je bil cilj avtorice tega predavanja v skladu z znanim kitajskim pre-

govorom bolj učenje ribolova kot pa ribolov sam.

V. Gjurin pa je vodil zanimiv poskus – skupinsko popravljanje prostega spisa. Ob tem se je razvnela živahna polemična razprava o šolskih popravilih, znamenjih, o stilni vrednosti nekaterih izrazov v obravnavanem spisu, o učiteljevi nedoslednosti pri popravljanju in o subjektivnosti vrednotenjskih meril. – Ta bi se z boljšim poukom sporočanja (tvorjenja določenih funkcij-skovrstnih besedil z določeno zgradbo) in upoštevanjem slogovnih načel pri ocenjevanju lahko bolj objektivizirala, čeprav je ocenjevanje prostega spisa deloma tudi pod vplivom učiteljeve osebne interpretacije. Zdi se, da so imele med občinstvom na tem srečanju največ uspeha seminar-

ske zastavljene točke, žive po metodi in aktualne po vsebini. Zato bi lahko vsebine in metode s tega izobraževalnega dopolnilnega uporabili organizatorji pri prihodnjih slavističnih zborovanjih, pravtako pa tudi druga slavistična društva in enote Zavoda SRS za šolstvo pri načrtovanju izobraževanja učiteljev. Ljubljanski učitelji slavisti so za to šolsko leto z izobraževanjem v slavističnem društvu opravili. Kdor je dva dni kasneje prav tako na filozofski fakulteti poslušal še predavanje mag. Franceta Žagarja o empirični didaktiki slovenskega jezika, je o strokovnih slavističnih vprašanjih, o njihovem prenosu v šolo in raziskovanju tega početja zvedel marsikaj živega, sodobnega in kakovostnega.

BOŽA KRAKAR-VOGEL

Peter Kosmač (YU): Balada, fotomontaža 1983

Stvarno in doživljajsko izražanje

Pouk materinščine in spoznavanja narave in družbe se že od nekdaj močno prepletata. V stari šoli sta imela branje in pisanje celo prednost pred tako imenovanim stvarnim poukom. Danes bi lahko rekli nasprotno: da se pogosto jezikovni pouk omejuje samo na zapisovanje ali branje tega, o čemer so se učenci prej pogovorili pri spoznavanju narave in družbe.

Velikokrat berem besedila, v katerih se čuti, da ima pri pouku prednost intelektualna vzgoja pred estetsko ali estetska pred intelektualno ali pa da se obe prav neprimerno mešata.

Primerjajmo naslednja dva spisa o gozdu:

Gozd v jeseni

V jeseni listje postaja rumeno, rdeče, rjavo in odpada. Tedaj kmetje podirajo drevesa, debela pa vozijo domov, da bodo iz njih naredili drva. Gobarji nabirajo jurčke, lisičke in sivke.

Živali si pripravljajo hrano, da ne bodo pozimi lačne. Veverice si nabirajo lešnike. Medved si išče brlog, v katerem bo prespal zimo.

Gasper, 3. r.

Bila sem v gozdu

Ko sem šla v gozd, sem opazovala, kako pridne mravlje znašajo skupaj borove iglice. Po drevesnem deblu je trkala žolna. Veverica je glodala lešnik.

Dolgo sem hodila okrog, da bi našla kakšno gobo. Ko mi je bilo tega zadosti, sem se ustavila in začela bolj pazljivo gledati po tleh. Pod praprotjo sem zagledala velikega jurčka. Pobrala sem ga in dala v košaro. Uloomila sem tudi praprot. Zdela se mi je kot triglavi orel.

Špela, 3. r.

Za prvi spis je značilno, da so v njem glagoli v tretji osebi in v sedanjiku, za drugega pa, da so glagoli v njem v prvi osebi in v pretekliku. V prvem spisu gre za jasno, natančno, neosebno

izražanje; v drugem pa za čustveno obarvano, toplo, osebno pripoved.

Oglejmo si še tretji spis s podobno tematiko:

Jesen v gozdu

Jesen se začne 21. septembra. Tedaj listje odpada. Hodimo v gozd po kostanj in gobe.

Anka, 3. r.

Kaj bi rekli za ta spis? Natančen datum začetka jeseni daje vtis stvarnega izražanja, nadaljnje pripovedovanje pa je osebno obarvano, vendar prva oseba množine skoraj bolj meri na posploševanje kot na pripovedovanje doživljaja. To je torej nekakšna mešanica stvarnega in doživljajskega izražanja. Včasih je taka mešanica sprejemljiva, včasih pa jo občutimo kot stilistično napako, npr. Po vrtni skače kos, ki ga padanje temperature ne moti tako kot ptic selivk.

To so trije tipi spisov, ki jih opazimo že v nižjih razredih osnovne šole. Vtis imam, da je na stopnji razrednega pouka več vrstnih mešanih ali stvarnih šolskih besedil kot doživljajskih. Na stopnji predmetnega pouka pouka pa učitelji slovenskega jezika tako uveljavijo doživljajski spis, da začenja zmagovati nad drugimi vrstami spisov. Ker se znanje biologije, geografije, zgodovine idr. preverja pogosto samo s testi, se stvarno izražanje ne razvija tako, kot bi bilo treba.

Mislím, da bi se učenci morali navajati enako na stvarno in doživljajsko izražanje. Že v nižjih razredih bi jim bilo treba kazati in pred njimi razčlenjevati besedila obeh vrst ter jih učiti, da bi se znali izražati na en in drug način. V višjih razredih osnovne šole pa bi bilo treba znanje o jezikovnih vrstah poglobljati. Teorija o jezikovnih vrstah se sicer v slovenskem jezikoslovju razvija šele zadnja leta, vendar ji bo treba dati primerno mesto že v nižjih razredih osnovne šole.

FRANCE ŽAGAR

Ateizem kot vzgojni ideal in njegova nasprotja

Ob projektu Šola v 21. stoletju je katedra za pedagoške znanosti v Zagrebu 6. decembra 1988 pripravila razpravo na navedeno temo. Udeležili so se je ugledni strokovnjaki humanističnih ved.

Uvodoma je dekan dr. M. Marinković postavil izzivalna vprašanja. Naj jih nekaj navedemo:

Če je vzgojni ideal ateizem, zakaj je, in če ni, zakaj ni. Ali je ateizem kot vzgojni ideal nujno utemeljen v filozofiji marksizma ali pa izraža v vzgojnem in izobraževalnem procesu nekaj, kar je marksizmu tuje. Ali je vera že sama po sebi odtujitev in je zato naloga šole, da razodtjuje, glede na tiste, ki se v odtujitvi počutijo dobro, kaže kot vzgojno nasilje. Ali je ateizem kot vzgojni ideal v skladu s temeljnimi dokumenti (ustavo)?

V ideologizirani pedagoški praksi obstaja enostranska dilema: ateizem ali teizem, češ da se oba strogo razlikujeta in izključujeta. Na splošno niti ateizem niti teizem ne moreta biti vzgojni ideal. Danes se v šoli pojavlja borbeni, militantni ozioroma konfesionalni ateizem (ali tudi antiteizem), ki je izraz šolske ideologije, naslednik in sodobni tekmeč borbenega teizma.

Razpravljalci se niso opredeljevali nasploh proti teizmu v imenu ateizma, ali nasprotno, kar bi bilo samo ponavljanje razprave na že preseženi stopnji zgodovinske zastavitve tega problema, ampak so govorili o določenem ateizmu in teizmu kot dvema zgodovinskima pojavoma. Kot je opozoril V. Bajsić, sta pojma ateizem in teizem v njuni večpomenski se zmeraj premalo diferencirana, kar ovira načelno razpravo o tem vprašanju. Prav bi bilo, če bi čas bojev nadomestili s časom graditve.

Za Puhovskega je filozofska osnova teizma in ateizma v idealizmu in materializmu, ki pa se glede bistvenih življenjskih vprašanj še zmeraj razhajata. Za ateizem je zgodovinsko filozofsko značilna argumentacija skepse, nereda, zla, za teizem kot prevladujočo obliko zavesti pa sta značilna red in dobrota. Marksizem pomeni določeno pomiritev obeh strani. Ateizem se je pojavil v zgodovini filozofije le dvakrat v čisti obliki: v francoskem materializmu in v angleškem liberalizmu.

Po A. Vukasoviću šola ni idejno nevtralna, ker ima poleg spoznavne tudi vrednostno komponento. Njen vzgojni ideal ni niti teizem niti ateizem, ampak človek kot temeljna vrednota.

Zato bi morala šola sprejemati tudi vrednote vernika, kolikor so postale splošne človeške. Za A. Stresa naj šola vzgaja za medsebojno spoštovanje vernih in nevernih ljudi. F. Čimic: Če res obstajata zgodovinsko dve kulturi, kot sta ateistična in teistična, potem je naša naloga za prihodnost v tem, da združimo to, kar je živo v obeh. Pri tem nastane vprašanje, ali imamo za to duhovno-kulturno poslanstvo usposobljene učitelje učiteljev.

Šola pri nas ne prenaša religiozne kulture, zato onemogoča dialog med obema vrstama kulture.

B. Rudež je pokazal, da se je pri nas odnos družbe do vernih in nevernih spreminjal.

»Znanstveni pogled na svet« je contradictio in adjecto ali problematična sintagma, ker predpostavlja združitev spoznavnega in vrednostnega vidika na način, ki presega meje znanosti. Znanost kot metodični ateizem ni v protislovju z religijo, dokler je znanost, postane pa konkurenčna tedaj, ko skuša odgovarjati na poslednja vprašanja, čeprav jih ne priznava. Glede na to nastopa borbeni ateizem kot neznanstvena zavest. Zato naj bi po N. Kujundžiću šola dala samo iztočnice za osebno odločitev posameznika glede absolutne – boga, ne pa same rešitve.

V razpravah o teizmu in ateizmu se pogosto ponavlja napaka zamenjavanja dela za celoto (pars pro toto); to kaže tudi sintagma »znanstveni svetovni nazor«.

Cerkev stoji danes na stališču pluralizma interesov. Šola, ki se omejuje samo na spoznavno vlogo, danes reproducira ljudi, ki so ravnodušni do vprašanja vere in nevere. Ateizem ni sprejemljiv kot ravnodušnost. Sprejemljiv pa je kot razvita oblika teizma in njegova ukinitev na višji stopnji zavesti. Brez uresničevanja tega pogoja ateizem ni ključ za razumevanje teizma in ni na ravni znanstvene zavesti.

Takšen ateizem, ki se pojavlja kot tekmeč borbenemu teizmu, ni ustavna kategorija.

Vprašanje kontraverznosti ateizma kot vzgojnega ideala je mogoče tudi obrniti v smislu kontraverznosti same zastavitve ciljev. Naša družba si zastavlja cilje parcialistično, formalno, pragmatistično, abstraktno, tj. enostransko, ker se vedemo, kot da obstaja ena sama težnja družbenega razvoja, v resnici pa obstajata dve, nasprotni težnji. To vodi k deformacijam (B. Novak). Zaradi mitične in mistične oblike religije, še posebno krščanske, imajo nekateri učitelji do nje kritizersko stališče. Možnosti vernih in nevernih se v današnjem svetu izenčujejo. Radović se je vprašal, ali nismo postavili v temelje vzgoje nekaj brezosebnega in ali verjamemo le v navidežno svobodo, čeprav vemo, da vzgoja ni mogoča brez svobode. Ker je odgovor na vprašanje, kaj je poslednje (eshaton – mera človeka), neločljivo povezano s tem, kar je prvo, ni vseeno, kako se odločimo v dilemi osebnega ali brezosebnega in odtujenega.

Tudi M. Stanković je ugotavljal, da so korenin ateistične vzgoje pri nas v ideološko-politični povezavi. Menil je, da je tragedija poučevanja posebej udarjena pri tistih učiteljih, ki poučujejo marksizem, ker so v nenehni nevarnosti, da indoktrinirajo. M. Kerševan je izpostavil učiteljevo vlogo v odnosu do teizma in ateizma. (Več o tem glej v njegovo delo: Religija v samoupravnih družbi, DZS, Ljubljana 1984.) Kot sklep okrog mize velja spoznanje, da v skupnosti vernih in nevernih ljudi, kakršna je naša, tudi vzgojni ideal ni izključni ateizem ali izključni teizem.

BOGOMIR NOVAK

nove knjige

Pokrajina in ljudje na Bovškem

Zbornik, ur. dr. Jurij Kunaver, Ljubljana 1988

Pri Zvezi organizacij za tehnično kulturo Slovenije je avgusta lani izšel zbornik z naslovom Pokrajina in ljudje na Bovškem. Publikacija je delo srednješolcev in njihovih mentorjev, ki so tri leta zapovrstjo (1985, 1986, 1987) v mladinskih raziskovalnih taborih dopolnili podobo Bovca in okoliških vasi.

Jurij Kunaver uvodoma pojasnjuje, da so se morali ravnati tudi po mentorjih in njihovih interesih, oziroma po njihovi strokovni usmerjenosti. Za nekatera področja jih je težko dobiti, tudi zaradi narave raziskovalnega dela, čeprav bi bilo na Bovškem mogoče raziskovati še marsikaj. Kljub temu pojasnila pa je treba poudariti, da so uspeli zbrati in strniti podatke na tehle področjih: naravoslovnem, zgodovinskem, družbenogeografskem, etnološkem in jezikoslovnem. Poskušamo navedene pregledati prispevke.

Prebivalstvo Bovškega v času soške fronte (mentor Peter Stres).

Osebnosti del te raziskave obravnava dogajanja od prve svetovne vojne dalje. Govori o ljudeh, ki so bili prisiljeni zapustiti domove in so kot begunci živeli v Italiji in Avstriji, o življenju v vaseh, od koder so bili izseljeni, in o vračanju beguncev po zlomu soške fronte. Mladi raziskovalci so zbirali podatke v Bovcu in okoliških vaseh ter na osnovi pričevanj še živih prebivalcev, ki jih je doletela usoda beguncev, razširili vedenje o obdobju 1915-1917.

Nekoliko nejasnosti je ob koncu, kjer ni jasnih razmejitev med kraji. Tudi ob vojaških pokopališčih bi se veljalo dalj zadržati in jih omeniti kot znamenje tega časa (to velja za pokopališča v Trenti, Logu pod Mangrtom in v Bovcu).

Sestavka **Prispevek za zgodovino Bovškega pod Italijo 1918-1941 ter Prispevek za zgodovino Bovškega 1942-1947** (mentor Janez Dolenc) vsebinsko nadaljujeta prvega. Obema je skupno to, da sta skušala preseči zgolj zgodovinsko tematiko in tako segata od sociološkega, nacionalnega, etnološkega do kulturnega in prosvetnega področja. Prvi je zanimiv predvsem za širši slovenski prostor, saj govori o življenju pramorskih ljudi pod Italijo ter o ohranjanju nacionalne zavesti. Drugi govori o usodnih dogodkih med NOB, o formiranju partizanskih čet, o akcijah, o organiziranju upora, o taboriščih, o kapitulaciji Italije ter o tragediji vasi Strmec. Zlasti so zanimive izjave o Maksu Vogrinu, ki je povezoval nemški posadki v Bovcu, kar prispeva k objektivnejši podobi tega časa. Mladi raziskovalci so obiskali vse vasi in zapisali tisto, česar v literaturi še ni, oziroma je premalo osvetljeno. Imeli so dragocene sogovornike.

Za pripisek **Snežni plazovi in nekatere druge fizičogeografske značilnosti Bovškega** (mentor Radovan Lipušček) je značilna sistematičnost. Naveden je namen raziskave, splošnim ugotovitvam so dodani konkretni podatki, novost pa so priloge, zlasti Kataster plazov, zanimiv zaradi poimenovanj in grafičnega prikaza. Ne moremo tudi mimo naravnih znamenitosti v okolici Bovca. Škoda bi bilo, če teh podatkov Bovčani ne bi mogli in hoteli upoštevati.

Članek **O gibanju in strukturi prebivalstva na Bovškem v novejšem času** (mentor Stane Kovač) prinaša podatke, statistično obdelane na osnovi vzorcev, o številu prebivalstva. Ugotovitve so: število upada, od prvega popisa 1861 do 1985 za 45 % in tudi, kakor so zapisali, prihodnost ni optimistična. Aktualen je dodatek o značilnostih turizma na Bovškem. Loteva se strukture gostov (tuji, domači), števila prenočitvenih zmogljivosti, dodaja mnenja gostov in analizo domačih prebivalcev o turizmu. Opozarja na prednosti in pomanjkljivosti in ob koncu kritično ugotavlja, da razvoj turizma delno zavira neza-interesiranost domačih ljudi.

Na podobno misel naletimo v prispevku **Bovško kot obmejna pokrajina** (mentorica Martina Benedejčič). Zapisali so: ...da Bovcu manjka nekaj pogumnih ljudi, ki bi si upali narediti korake za izboljšanje počutja tako domačih kot drugih obiskovalcev (konec citata). Morda je članek težje uvrstiti, saj se loteva turizma, maloobsejnega prometa, turistične ponudbe, delovnih organiza-

cij in stikov z zamejskimi Slovenci, končuje pa s starostno strukturo prebivalstva. Je zanimiv kot informacija.

Izrazito spremembo socialne strukture prebivalstva razberemo iz članka **Razvoj izbrabe tal na Bovškem na izbranih primerih** (mentor Mauro Hrvatin). Kmečko prebivalstvo, ki je leta 1953 stelo še 49 %, se je danes zmanjšalo na 2,4 %. Plastično je na skici predstavljeno spreminjanje izbrabe tal in spreminjanje strukture zemljiških kategorij. Kmetijstvo upada, pašništvo je zanemarljivo majhno, razlogi za tako situacijo so najrazličnejši.

Prispevek k etnološki podobi Bovškega (mentorica Inga Miklavčič-Brezigar) je značilen zgled metodološko izdelanega načina zbiranja podatkov in terenskega dela. Obsega tri področja: materialno, socialno in duhovno kulturo. Predmeti materialne kulture niso posebej opisani, ker so jih sistematično prikazali na razstavi v Bovcu.

Lokalne značilnosti, v najširšem pomenu, bi bile lahko sestavni del turizma, kritično pa so ugotavljali, da je, kot vedno, »vse odvisno od pravih ljudi, ki bi se take ali drugačne smeri razvoja podjeto lotili«. Dragoceni so podatki informatorjev ter statistični podatki o naseljenosti vasi, družinski in socialni strukturi. Vse je aktualno, dovolj objektivno in kritično, čeprav so se uvodoma skušali zavarovati s pojasnilom, da marsikje prevladujejo subjektivne presoje.

Obsežen zapis je namenjen bovškemu govoru, naslov je **Bovški govor in nekatere njegove posebnosti ter različno poimenovanje na Bovškem** (mentorica Helena Stres-Čučec). Uvrstiti v splošnim značilnost na vseh jezikovnih ravneh so dodana še naslednja poglavja: Raba bovškega govora v različnih govornih položajih, Hišna imena v Bovcu, Znamenja za orodja in živali, Priimki v Bovcu, Zemljepisna imena v okolici Bovca ter Slovar besed bovškega narečnega govora (tu je sodeloval Miloš Sulin). Razumljivo je, da je v takem zapisu nemogoče zajeti vse značilnosti bovškega govora, zato ostaja le na informativni ravni. Težava je pri zapisu, zlasti pa pri oznakah za tonsko višino. Tudi pri rabi govora v različnih govornih položajih nismo zasledili podatka, na kolikšnem vzorcu so ugotavljali rabo narečnega in knjižnega jezika. Hišna imena dokazujejo, da je raba še živa.

V slovarskem delu pogrešamo naglasna znamenja, ali vsaj oznako za mesto naglasa, kar bi vsekakor omogočalo razumevanje in branje tudi nepoznavalcem bovškega narečja. Nekaj je nedoslednosti pri zapisu, morda gre za tipkarske napake. Vsekakor je treba priznati, da so zbrali veliko materiala in tako ohranili marsikaj, kar bi se sčasoma pozabilo.

Znanstveno je zasnovan in tudi obdelan zadnji del zbornika, t.j. prispevek **Zemljepisna imena v visokogorskem svetu in njihova uporaba na primeru Rombona in Goričice** (mentor Jurij Kunaver). Članek dopolnjuje že dosedanje raziskave in na osnovi dveh metod so zapisana krajevna imena na pobočju Rombona in Goričice. Ohranja dragoceno ljudsko izročilo in ugotavlja, da so imena pretežno oronimi in redko toponimi. Apelira tudi na to, da preučevanje in zapisovanje krajevnih ljudskih imen ne bi smela biti stvar zanesenjakov, ampak bi se je morali sistematično lotiti, zlasti velja to za imena v odmaknjenem visokogorskem svetu.

To je prva publikacija take vrste in dokazuje, kaj se da narediti in doseči v raziskovalnih taborih. Vedeti je namreč treba, da mladi raziskovalci največkrat nimajo specifičnega znanja o posamezni stroki, zato je delo mentorjev še kako pomembno. Dokazali pa so, da so ob spretnem vodenju sposobni zapisati, razbrati, poiskati in povprašati skoraj vse tisto, kar je predmet raziskave.

Dejavnost sama in rezultati bi zaslužili večjo publiciteto in tudi moralno in denarno podporo, saj je to oblika, ki navaja mlade ljudi na znanstveno delo. Število udeležencev (seznam je dodan na koncu) nas prepričuje, da je zanimanja med mladimi dovolj in samo upati je, da ta zbornik ni zgolj poskus.

SOČA ŠVIGELJ

Centri usmerjenega izobraževanja

Šolskoreformni okvir in teoretske osnove, Franc Pediček, Pedagoški inštitut, Ljubljana 1988

Knjiga je nastala na temelju raziskave Strojne službe v centrih usmerjenega izobraževanja. Pisec razmišlja o poteku naših treh povojnih šolskih reform in o zamisli centrov in tako oblikuje celostno študijo o šolskih reformah iz pedagoškega zornega kota. Nekatera aktualna vprašanja, ki se jih je lotil, so: kaj so naše tri šolske reforme želele doseči in česa niso dosegle, kdo so glavni »krivci« za zmago pragmatističnih in volutariističnih pogledov na reformo, zakaj se je zadnja, tretja šolska reforma, imenovana tudi reforma srednjega usmerjenega izobraževanja, sprevrgla v svoje nasprotje.

V navedenem delu želi zasnovati teorijo o mestu in vlogi centrov usmerjenega izobraževanja v našem šolskem sistemu na temelju razčlenitve dokumentov, razprav, člankov idr. v tesni zvezi s šolskoreformnim gibanjem po vojni. Knjigo odlikujejo sklepne besede na koncu vsakega poglavja in nadrobna bibliografija o naših treh reformah na koncu knjige; to usmerja bralca k nadaljnjemu preučevanju zakonitosti poteka šolskih reform.

Kdor je doslej pozorno spremljal šolskoreformne procese, ve, da o bistvu reforme nismo bili dovolj obveščeni in je zato tudi nismo ustrezno obvladali. Znano je, da reforma ni samo »papirnati tiger«. Avtor piše o značilnostih naših treh šolskih reform po vojni. Krizo vzgoje in izobraževanja je mogoče premagovati z nenehnim obveščanjem. Avtor se v svojem delu dotakne tako vprašanja vzrokov krize kot tudi vprašanja parcialnih ali celostnih interesov pri upravljanju reforme in možnosti za zadoščanje prvih z drugimi. Namesto spremljanja reformnih poti z »emocionalnim nabojem« skuša podatki avtor oceno strokovnosti ali nestrokovnosti priprav na posamezne reforme po dokumentaciji in oceno načina udejanjanja zamisli, ki ne nastajajo stihijsko. V vsakem obdobju lahko predvidevamo na osnovi obstoječih zamisli in stanja reforme nove zamisli. Tako avtor meni, da se da idejo o izobraževalnih centrih oziroma o centrih usmerjenega izobraževanja slutiti že v prvi reformi, čeprav se pojavi šele v dokumentih, ki pripravljajo tretjo reformo.

Prvi dve reformi sta bili partikularni, šele tretja je zasnovana celostno. Resolucija o nalogah ZKJ v socialistični samoupravni preobrazbi vzgoje in izobraževanja (10. kongres ZKJ, Dokumenti, Komunist, Ljubljana 1974) vsebuje vrsto sestavin, ki jih nismo poznali iz zasnov prejšnjih dveh šolskih reform. Le-te so še zmeraj spodbuda za razvoj teorije in prakse vzgoje in izobraževanja. Podlaga nove reforme je namreč v vsebinskem pomenu enotnost izobraževanja in dela, usmeritvenost, političnost, v funkcionalnem pa permanentnost, prehodnost in samoupravnost. Gre za povezova-

nje šol z življenjem in delom. Odločilno vlogo pri tem povezovanju imajo prav centri usmerjenega izobraževanja. Njihova glavna naloga je povezovati šole z njihovimi izobraževalno-področnimi in sistemsko-stopenjskimi področji dela. Avtorjev glavni namen je v tem, da razčleni uresničitev zamisli o izobraževalnih centrih. Pisec ugotavlja, da se je v uresničevanje naprednih humanističnih idej o »tretji« reformi vtihotali tehnokratizem, birokratizem idr. To se je zgodilo zato, ker so skušali ta načela uresničiti v drugačnih razmerah, kot so bile predvidene. Ob razdrobljenem in odtujenem delu so nastale deformacije, ker predvidenih povezav izobraževanja z delom ni bilo mogoče uresničiti.

Najzgodnejši obliki centrov sta bili kot odgovor na krizo šole kot institucije šolski in izobraževalni center. Ti centri so se pojavljali kot organizacija »nad šolami« kot združevanje šol v večje organizacije. Centri usmerjenega izobraževanja so večdimenzionalni kot 1. »anti-šole« (kadar mislimo na odpravljanje starih metodno-didaktičnih arhetipov), 2. samoupravne integracije združenega dela vzgoje in izobraževanja, 3. okvir za svobodno menjavo dela znotraj združenega dela med področjem materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti ter področjem vzgoje in izobraževanja ter 4. nove družbene organizacije, ne pa klasične ustanove vzgoje in izobraževanja. Če katero od navedenih dimenzij zanemarimo, bistveno okrnimo reformo. To je treba vedeti tudi pri oblikovanju novega besedila Zakona o usmerjenem izobraževanju.

Na nek način je tretja reforma »reanimacija« druge; ta se je po strokovni strani izjalovila, ker je ostalo strokovno šolstvo preveč razdrobljeno glede na razdrobljenost dela v industriji. Ni upoštevala težej združevanja dela. Vendar se tudi v »tretji reformi« dogaja, da trpimo nove zamisli v stare organizacijske vzorce, kakor je razvidno iz napačne dileme o centrih usmerjenega izobraževanja v sklopu organizacij združenega dela ali šol. Avtorju se zdi najbolj izraz za centre anti-šole, ker gre za vertikalno povezovanje srednjega, višjega in visokega izobraževanja na programski osnovi. Centri imajo ključno mesto pri izpeljavi reforme, zato je treba centre razšolati, razinstitucionalizirati in ekologizirati. O tem, kako to izvesti, obstajajo različne razlage od povezanih šol do novih šol in anti-šol. Z zgodovinskega vidika pa so centri središča inovativnega povezovanja učenja in ustvarjalnega dela. Če hočemo uspešno izpeljati reformo, je nujno oblikovati celostno teorijo vzgoje in izobraževanja, kakršne doslej še ni bilo tudi zato, ker je pedagogika zastajala za potrebami vzgojno-izobraževalne in družbene prakse.

BOGOMIR NOVAK

Družba in socialistična morala 8

Osnovna šola je v lanskem šolskem letu dobila učbenik Družba in socialistična morala 7. letos pa učbenik iz tega predmetnega področja za 8. razred. To je vsekakor zelo pomembno dejanje, saj so bili učenci že nekaj let brez ustreznih učbenikov. Učbenik za 8. razred sta napisala najboljša poznavalca tega področja dr. Jože Šter (ki je tudi soavtor učbenika za 7. razred) in dr. Savin Jogan. Snov sta si razdelila tako, da je dr. Jože Šter napisal poglavja: Posameznik in družba. Samoupravljanje in morala. Nasprotja sodobnega sveta; dr. Savin Jogan pa: Narodna zavest in rodoljubje. Oba avtorja sta svojo nalogo zelo prizadevno in vestno opravila.

Novi učbenik, ki obsega 67 strani, ustreza učnemu načrtu; napisan je v razumljivem jeziku in ustreza psihofizičnim zmogljivostim učencev. Zanj je značilen sodoben prijem, tako da so izhodišča pri obravnavi zgledov iz življenja. Učenca motivira in sili k razmišljanju, lahko bi rekli da je napol delovne narave. Temeljne vsebine so izrecno poudar-

jene, vprašanja so postavljena tehtno, tako da rabijo ponekod za uvodno motivacijo, drugod pa za utrjevanje in poglobljanje snovi. Učenca večkrat silijo k razmišljanju in ga nenehno motivirajo.

Avtorja pripravljata tudi Priročnik za učitelje. Takšen didaktični komplet bo nedvomno olajšal delo pedagoškim delavcem. Omenimo naj, da poučujejo družbeno-moralno vzgojo pedagoški delavci različnih predmetov, zato je treba temu predmetnemu področju nameniti večjo pozornost.

Zavod SR Slovenije za šolstvo bo poskrbel za predstavitev učbenika, tako bodo pedagoški delavci dobili navodila za uporabo in bodo seznanjeni z njegovo didaktično-metodično zasnovanostjo. Pripravljajo tudi spremljavo učbenika. Učitelji bodo torej po izkušnjah iz prakse lahko povedali, kaj je treba dopolniti ali spremeniti bodisi pri učnem načrtu ali učbeniku pri tako pomembnem vzgojno-izobraževalnem predmetu.

DRAGO NOVAK

Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete

Ob koncu leta je izšel 21. zvezek Zbornika za zgodovino šolstva in prosvete, ki ga izdajajo vsi trije šolski muzeji v Jugoslaviji. Iz bibliografije, natisnjene v tem zvezku izvemo, da je bilo v 20 številkah Zbornika objavljeno 485 bibliografskih enot, med drugim tudi 151 člankov in razprav, 97 manjših člankov, 104 poročila o delu šolskih muzejev, 20 bibliografij in 14 nekrologov. Sodelovalo je 149 avtorjev, od teh 141 iz Jugoslavije in 9 iz tujine. Članki so bili objavljeni v srbskem, hrvatskem, slovenskem in makedonskem jeziku, povzetki razprav pa v angleščini, ruščini, francoščini in nemščini.

Med razpravami v letošnjem Zborniku prevladujejo slovenske, posvečene so 90-letnici Slovenskega šolskega muzeja. Ob tem jubileju je muzej odprl stalno razstavo šolstva na Slovenskem do leta 1848 in občasno razstavo Vzgojni zavodi. Prvi članek v Zborniku je napisala Slavica Pavlič. V njem na kratko opiše zgodovino Slovenskega šolskega muzeja, nato pa obe razstavi in pridružitve ob njih. Navaja tudi govora ob odprtju obeh razstav. Prvega je imel predsednik Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, drugega pa predsednik Skupščine izobraževalne skupnosti Slovenije.

Ob razstavah sta potekali tudi dve posvetovanji: prvo o pedagoškem zgodovinsko, drugo pa o problematiki stalnih muzejskih razstav. V letošnji številki Zbornika so objavljeni referati jugoslovanskih avtorjev s teh dveh posvetovanj, referati tujih avtorjev pa bodo v naslednji številki. Prva je razprava dr. Vasilija Melika Šolstvo in pedagogika na Slovenskem pred prvo svetovno vojno v zgodovinsko. Sledita razpravi dr. Vlade Tasića: Neka pitanja pedagoške historiografije u Srbiji in Ivana Vavre: Pedagoška historiografija u Hrvatskoj.

Z drugega posvetovanja so objavljeni referati: dr. Sergeja Vrišerja: Izkušnje pri postavitvi stalnih razstav, Jasne Horvat: Stalna razstava o zgodovini civilizacije in kulture na Slovenskem in Jožeta Ciperla: Po poti nastajanja razstave Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja, ki jo imenujemo stalna.

Sledi razprava Jožeta Ciperla Vzgojni zavodi. Pred leti je isti avtor v Zborniku objavil razpravo o zgodovini vzgojnih zavodov na Slovenskem, tokrat pa je objavil razpravo o razvoju podobnih zavodov v Evropi in njihov vpliv na Sloven-

skem. Avtor je pripravil tudi istimenski razstav o šolskem muzeju. Med razpravami so objavljene še: dr. Iva Perića Osnutak i početno djelovanje Društva srednješkolskih profesora u Dalmaciji, Ivana Vavre Zablude o našem velikanu, kjer piše o hrvaškem pedagogu Ivanu Filipoviću, dr. Milivoja Čopa: Mnogojezičnost kao osnovna zapreka za napredovanje učenika u riječnim školama u razdoblju od 1868 do 1918 god., dr. Ivana Pederina Obrazovne i znanstvene prilike na Rabu u 15. stol. in Rade Vukovića Učiteljski antifašistički front (1931-1941) god.

Med manjšimi članki sta objavljena dr. Pavla Gazivoda ob 30-letnici Zavoda za napredek šolstva v Cetinju in dr. Mate Zaninovića ob 30-letnici Filozofske fakultete v Zadru ter Mladena Tancarja: 25 let višje pedagoške šole v Mariboru in Franceta Ostanka: Pomen šolskih kronik za krajevno zgodovino.

Slede trije članki o znanih pedagogih. Branko Pleše piše ob 75-letnici rojstva o češkem pedagogu dr. Vasilju Spěvačku, Živomir Simović ob 100-letnici rojstva o srbski književnici in profesorici Isidori Sekulić, Izet Rizvanbegović pa o umrlem muzejskem pedagogu iz Sarajeva Voju Dramušiću.

Osem prispevkov govori o delu naših šolskih muzejev. Zanimiv je zlasti prispevek o nastajajočem šolskem muzeju Bosne in Hercegovine, ki ga je napisal Izet Rizvanbegović in pa vest, da je Predsedstvo SFRJ odlikovalo Pedagoški muzej v Beogradu ob njegovi 90-letnici (leta 1986) z redom zaslug za narod s srebrnimi žarki.

Med prispevki o ocenah pedagoških publikacij je tudi ocena o knjigi dr. Franceta Strmčnika Sodobna šola v luči učne diferenciacije in individualizacije, ki je izšla pri Zvezi organizacij za tehnično kulturo v Ljubljani. Oceno je napisal Mladen Tancer.

Že v začetku omenjeno bibliografijo Zbornika od leta 1964 do 1987 sta sestavila kustosa Pedagoškega muzeja v Beogradu Gordana Pavlović-Lazarević in Rastko Jovanović. Sestavljena je po predmetnih skupinah in abecednem redu avtorjev, na koncu pa ima avtorsko kazalo. Morda bi v naslednjih bibliografskih kazalnih Zbornika, ki bodo vedno obsežnejša, dodali še stvarno avtorsko in zemljepisno kazalo.

21. številka Zbornika obsega 208 strani, izšla pa je v 800 izvodih. Naročila sprejema Slovenski šolski muzej v Ljubljani, Plečnikov trg 1.

T. H.

Z vrčem ni mogoče zajeti vsega morja, vendar je morje tudi tisto, kar zajameš.

Misel je surovo brezupna. Ne moremo uničiti vsega, kar imamo radi; zmeraj bo še ostala možnost, da nam to uničijo drugi.

Pomenek je vez med ljudmi, mogoče sploh edina.

Izbrali so za ravno mene, ker sem bil deloma junak, deloma žrtev, deloma človek iz ljudstva, nobene reči preveč, temveč v obsegu, sprejemljivem za ljudi in za prave. Vse pa kaže, da je zmagalo to, ker so bili prepričani, da bodo zlahkoma ravnali z menoj in delali, kar se jim bo zdelo.

MEŠA SELIMOVIC

Floris M. Neusüss (ZRN): RNH & FMN, fotogram 1982

ZVEZA DRUŠTEV GLASBENIH PEDAGOGOV PODELJUJE

Gerbičeve nagrade in priznanja

Minulo leto so glasbeni pedagogi sklenili nekoliko drugače kot prejšnja leta: Zveza društev glasbenih pedagogov Slovenije je prvič zgodovini glasbenega šolstva na Slovenskem podelila svoja priznanja in nagrade (16. 12. 1988). Poimenovali so jih po Francu Gerbiču, slovenskem pedagogu, zborovodji in skladatelju (rojen 5. 10. 1840, umrl 29. 3. 1917). Odslej bodo ob obletnicah njegovega rojstva podeljevali Gerbičeva priznanja in nagrade najuspešnejšim glasbenim pedagogom.

In kdo so prvi nagrajenci?

Dr. Gojmir Demšar, glasbeni pedagog in koncertist, že vsa poznana leta deluje na Tržaškem. Uspešno je razširil mrežo Glasbene matice s podružnicami po vseh večjih tamkajšnjih vaseh. Poveljal abonmajške koncerte in podbudil slovensko glasbeno življenje na Tržaškem, da je doseglo na sodobno raven. Poleg samostojnih koncertov je imel izredne klavirske spremljave na radiu Trst in Koper ter na koncertih. O glasbeni dejavnosti onran meje je pisal tudi v različne revije in pripravil predavanja na kulturne in prosvetne organizacije. Službovanje je začel že med vojno na šoli Glasbene matice v Ljubljani, po vojni pa je bil vodja glasbenega oddelka na Radiu Trst in Koper. Skoraj trideset let je opravljal delo ravnatelja Glasbene matice v Trstu, kjer je poučeval tudi klavir in glasbeno zgodovino.

Zdaj je podpredsednik upravnega odbora Glasbene matice, vodja njenega umetniškega sveta in vodi koncertno abonmajško sezono Glasbene matice.

Nagrajenka **prof. Silva Hrašovec** je svojo vsestransko široko glasbeno razgledanost prenašala na otroke, ki so si želeli glasbenega izobraževanja: učencem klavirja, instrumentalistom in solopercem s korepeticijami, pevskim zborom in spremljavami in vajami. Nadelo ji vzdevek »ljudska učiteljica klavirja«, ki lepo ponazarja njeno močno voljo do dela, ki ga opravlja z vso ljubeznijo že več kot dvainpetdeset let.

Za svoje bogato delo je prejela veliko priznanj in nagrad, njeno ime pa najdemo tudi v jugoslovanski glasbeni enciklopediji. V vseh letih je organizirala, vodila in spremljala instrumentaliste na glasbeni šoli Franc Sturma, na radiu in televiziji, na prireditvah, koncertih, tekmovanjih, jubilejnih nastopih. Se posebno se je izkazala pri delu z otroškimi pevskim zborom, ustanovljenim leta 1969.

Je tudi poznavalka mladinske literature za godala in vse vrste pihal, veliko teh skladb je tudi naštudiral z uveljavljenimi pevci. S temi pesmimi je sodelovala na koncertih Glasbene mladine po vsej Sloveniji in tako otrokom in mladini približala svojevrstno interpretiranje vokalne glasbe.

Kot odlična poznavalka strokovne literature za poučevanje klavirja se je lotila sistematičnega izdajanja učbenikov za pouk klavirja od prvega do osmega razreda, prav tako pomembne pa so šola za klavir in v dveh delih, ki jo je tudi pomagala pripraviti, in pesmi romantike v dveh zvezkih Kdor zlate strune brati zna, ki jo solopercem dobro poznajo.

Majda Golob, ki že 28 let deluje v Glasbeni šoli Domžale, je prejela priznanje za uspešno vzgojo mnogih izvrstnih harmonikarjev. S svojimi harmonikarskimi orkestri, ki zajemajo kar pet rodov, praznuje letos 25-letnico delovanja. Nastopili so na samostojnih koncertih doma in na tujem. Njeni učenci so dosegli veliko zavidljivih uspehov na revijah glasbenih šol Slovenije, na srečanjih harmonikarjev in na tekmovanjih doma in na tujem. S predanim delom je pripomogla, da domžalska Glasbena šola ni znana le v domovini, temveč tudi zunaj naših meja. Sodelovala je pri izdelavi predmetnikov in učnih načrtov za glasbene šole za pouk harmonike pri Zavodu SRS za šolstvo, bila pa je tudi recenzentka novih učbenikov za pouk harmonike pri Državni založbi Slovenije.

Zelo bogata je življenjska pot dobitnika Gerbičevega priznanja **dr. Romana Klasinca**. Ob študiju klavirja se je lotil še fizike in medicine, obiskoval pa je tudi dirigentsko šolo. Pred vojno je bil redni pianist zagrebškega radia, kot solist in spremljevalec pa je sodeloval na mariborskem radiu. Večji del je služboval na glasbeni šoli Glasbene matice v Mariboru. Uredil in vodil je notni arhiv tam-

kajšnje nižje in srednje glasbene šole, kot honorarni profesor je delal na Visoki šoli za glasbo v Gradcu.

V Mariboru je vzgojil rodove odličnih glasbenih pedagogov in klavirskih interpretov, predaval je teoretične predmete kontrapunkt, harmonijo, generalbas in s posebno ljubeznijo oblikoslovje. S svojimi pedagoškimi prijemi in izvrstnimi korepeticijami je bil trdna opora mladim glasbenikom, s katerimi je sodeloval glasbeno življenje v mestu pod Pohorjem.

Za svoje temeljito in raznovrstno delo je prejel nagrado mesta Maribor (1965) za življenjsko delo na glasbeno-pedagoškem področju in red dela s srebrnim vencem (1965) ob tridesetletnici svojega umetniškega delovanja.

Ljudmil Rus se je ob študiju psihologije in filozofije ukvarjal s kitaro in jo doštudiral ob delu. Najprej je poučeval na glasbeni šoli Ljubljana Moste-Polje, po letu 1965 pa na glasbeni šoli Franc Sturma v Ljubljani (Šiška in Bežigrad). Spada med tiste redke kitarške pedagoge pri nas, ki so opravili pionirsko delo pri razvoju naše kitaristike. Posebna pozornost velja njegovemu kitar-skemu ansamblu, ki redno deluje od leta 1963. Skladbe zanj je vsa leta prirejal sam. Sodeloval je pri sestavi učnega načrta za kitaro v Sloveniji, bil je recenzent pri Državni založbi Slovenije, kjer so objavili tudi nekaj njegovih skladb za kitaro. Na kitarškem tekmovanju SR Slovenije 1981 je

bil član žirije, na lanskih kitar-skih dnevih v Titovem Velenju pa je sodeloval kot predavatelj.

PRIZNANJA ZAVODA SRS ZA ŠOLSTVO

Za opravljeno delo – in še tako naprej!

Kot je ob letu že v navadi, je Zavod SRS za šolstvo tudi lanskega decembra pripravil manjšo slovesnost in s priznanji nagradil svoje najprizadevnejše zunanje sodelavce – posameznike in delovne organizacije, ki so največ pripomogli k uresničevanju nalog Zavoda SRS za šolstvo.

Direktor Zavoda Peter Winkler je podelil diplomi za dolgoletno uspešno strokovno sodelovanje dvojezični osnovni šoli **Drago Lugarič iz Lendave in Svetovalnemu centru za otroke, mladostnike in starše iz Ljubljane**.

Zavod si prizadeva doseči čim večjo kakovost dvojezičnega vzgojno-izobraževalnega dela in delavci omenjene šole so zmeraj pripravljeni preskušati novosti, iskati boljše rešitve in svoje skušnje prenašati tudi na druge dvojezične osnovne šole. Lendavska šola uspešno sodeluje z Zavodom tudi pri jezikovnem izobraževanju dvojezičnih osnovnih šol: pomaga pri pripravi vsebin, izpeljavi aktivov in hospitacijskih prikazov sodobnega dvojezičnega dela.

V triinšestdesetih letih delovanja ljubljanskega Svetovalnega centra je postajalo sodelovanje z Zavodom SRS za šolstvo čedalje pomembnejše. Skupaj sta organizirala strokovna posvetovanja, zlasti o drugačnosti otrok. Delavci Svetovalnega centra so redni sodelavci revije Vzgoja in izobraževanje. Povezano in usklajeno delo z Zavodom je zgled drugim vzgojno-izobraževalnim organizacijam.

Plakete Zavoda SRS za šolstvo kot priznanje za posebne dosežke in sodelovanje pri strokovnem delu so prejeli:

Dr. Niko Jasenovec, predsednik Strokovnega sveta pis za zdravstveno usmeritev; izredno skrbno in osebno zavzeto vodi delo pri oblikovanju programov in pri reševanju problemov zdravstvenega šolstva. Uspešno je sodeloval tudi z oddelkom za učbenike, kot pisec učbenikov in kot recenzent.

Franjo Karažinec, ravnatelj osnovne šole bratov Polančičev iz Maribora, uspešno organizira šolsko in zunanjsko delo ter zgledno sodeluje z Zavodom in njegovo organizacijsko enoto v Mariboru. Še posebno pomembno je to sodelovanje v zadnjem času, ko je tudi predsednik poslovne skupnosti osnovnih šol.

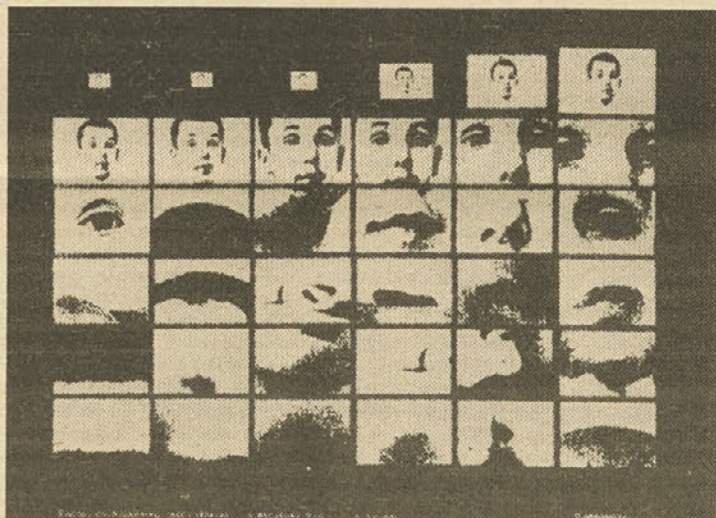
Milan Simić je bil več kot dvajset let ravnatelj osnovne šole in se je tudi kot vodja aktivna ravnatelj osnovnih šol občine Ljubljana Center zavzemal za reševanje aktualne problematike v vzgoji in izobraževanju. Veliko

je pripomogel k uresničevanju Programa življenja in dela osnovne šole in k organiziranju celodnevne osnovne šole.

Gizela Sternad je že 27 let predana pedagoškemu poklicu, ki ga opravlja z veliko mero usvarjalnosti in ljubezni do otrok. Že nekaj let sodeluje kot predavateljica na seminarjih Zavoda SRS za šolstvo z organizacijsko enoto Celje in je v zadnjih dveh letih pripravila več kot dvajset hospitacijskih nastopov za vse učitelje prvih razredov celjskega območja.

Tomaž Weber je bil uspešen pedagoški svetovalec na Zavodu SRS za šolstvo, dokler ga ni znova pritegnilo učiteljsko delo: postal je profesor metodike pouka zgodovine na Pedagoški akademiji v Ljubljani. Dragocena je njegova publicistična dejavnost: bibliografija obsega približno 34 knjižnih del, med njimi učbenike za osnovne in srednje šole, pri katerih je včasih moral celo orati ledino. Slovenci poprej namreč nismo imeli tovrstnih učbenikov. Je eden od začetnikov vpeljevanja didaktičnih komplektov za pouk zgodovine v osnovni šoli.

Jože Kozar, do nedavnega delavec Zavoda, zdaj ravnatelj Srednje šole ekonomske usmeritve v Ljubljani, je bil kot pedagoški svetovalec strokovnega sveta pisa za promet in zveze izredno dejaven in ustvarjalen pri oblikovanju metodoloških osnov za pripravo programov v srednjem izobraževanju. Nadrobno je preučeval mrežo srednjega šolstva v Sloveniji. Svoje bogate skušnje in ustvarjalne zamisli je uporabil tudi kot pomočnik direktorja Zavoda SRS za šolstvo, kjer je uspešno vodil sektor skupnih strokovnih služb.

Pierre Cordier (Belgija): Brez naslova, kemigram 1986

Staršem več besede
tudi v šolstvu

Po posvetu s starši učencev osnovnih šol

Nedavni posvet staršev učencev osnovnih šol, ki ga je pripravil Svet za vzgojo in izobraževanje pri Predsedstvu RK SZDL Slovenije, je pokazal, da starši niso homogena skupina, ki bi imela enoznačen pogled na vzgojno-izobraževalni proces v osnovni šoli. To seveda ne preseneča, morda pa je pomembna ugotovitev, da je imela nehomogenost neko prednost, in sicer kot bolj sproščen, polemičen in tudi kritičen pogovor. Bilo je veliko opisov, mnenj, ocen, ponazoritev in zgledov ugotovitev. Velikokrat tudi iz povsem nasprotnih izhodišč, ki pa so se vendarle znašla na skupnem imenovalcu: Starši premalo sodelujejo pri vzgojno-izobraževalnem procesu v osnovni šoli.

In kaj mislijo starši o posmeznih vprašanjih dela v osnovni šoli?

O svojem vplivu na delo šole menijo, da je le-ta formalno zagotovljen s svetom staršev, v resnici pa z njim niso zadovoljni. Krivda je na obeh straneh. Pri pridobivanju staršev za sodelovanje je pomembno vodstvo šole ali ravnatelj. Sami starši sodelujejo različno, na splošno premalo poznajo svoje pravice in dolžnosti in niso dovolj zahtevni in prodorni; to delno opravičujejo tudi tem, da se bojijo poslabšati položaj svojega otroka v šoli. Sicer pa so se starši zavzeli za svobodni vpis (mesto vpisa) in ustvarjanje pogojev, ki bi spodbujali razno vedenje šole.

Tudi mnenja o sodelovanju učiteljev so bila različna. Eni so menili, da je treba učitelju

popolnoma zaupati, saj je ta povsem odgovoren za vzgojo in izobraževanje v šoli. Otroci mora namreč doma ubogati starše, v šoli pa učitelja. Drugi so bili bolj kritični in so zatrjevali, da se vzgojnost učitelja začne in konča z interdiscipliniranim učencem in da ne kaže vzgoje v šoli povsem prepuščati učiteljem. Nekateri so celo zagotavljali, da je vzgoja stvar družine in staršev, v šoli pa naj poteka (načrtno) samo izobraževanje. Očitno je, da starši razmišljajo o teh vprašanjih, da so pri oblikovanju vzgojnih smotrov tudi v šoli neupravičeno odrinjeni. Sistemsko jim moramo omogočiti, da bodo lahko povedali svoja mnenja – ta pa bo treba tudi upoštevati.

Starši so izredno kritični do Programa življenja in dela osnovne šole. Očitajo mu, da je tog, da ne motivira, je pa tudi

preobširen. Zaradi tega so učenci preobremenjeni – to ogroža njihovo telesno, predvsem pa duševno zdravje. Ugotavljajo tudi, da so programi preveč prilagojeni povprečnemu učencu in so zato drugi, zlasti nadarjeni, zapostavljeni. Naša šola naj bi dovolj dobro razvila oblike pomoči slabšim učencem (oblike dopolnilnega pouka), skoraj povsem pa zanemarljivo spodbujanje, razvoj in spremljanje sposobnejših in nadarjenih (z dodatnim poukom). Starši povsem sprejemajo resnico o tem, da so učenci različno sposobni in podpirajo večjo diferenciacijo pouka v sicer enotni osnovni šoli, na sam program pa skoraj ne morejo vplivati.

In kaj menijo o delovnih razmerah v šoli? Trdijo, da gmotnega položaja učiteljev ni mogoče več poslabševati, sicer bodo posledice še hujše. Nedopustno je siliti učitelja, da si s stankami izboljšuje svoj položaj. Dobre šole ne more biti brez zadovoljnega učitelja, zadovoljstvo pa je med drugim odvisno tudi od njegovega osebnega dohodka.

Starši so zaskrbljeni tudi zaradi opremljenosti šol z učili. Sodoben pouk zahteva večjo uporabo izobraževalne tehnike in tehnologije, šola pa mora dopolnjevati znanje, ki ga učenci pridobijo pri uporabi videa in računalnikov doma. Na to, da pri vzgajanju in izobraževanju ne bi smeli misliti samo na denar, so starši opozarjali tudi ob obravnavi podružničnih šol, celodnevni osnovni šol in šol ob meji. Poudarjali so, da imajo majhni

oddelki precejšnjo prednost, saj so lahko učitelji v resnici »tretji od staršev«.

Veliko pozornost so namenili plačevanju prispevkov za storitve osnovne šole zunaj zagotovljenega programa. Nekateri so se celo bali, da bo posvet sklican predvsem zato, da bi pripomogel k uveljavljanju in uzakonjanju participacije staršev v šolstvu. Kljub temu je polemika o participaciji potekala izredno strpno. Ugotavljali so, da je smiselno razmišljati o prispevku staršev za dodatno programsko ponudbo šol (fakultativni pouk drugega tujega jezika, dodatni pouk jezika, tečaj računalništva...). Hkrati so opozarjali, da je potrebna pri vpeljevanju participacije staršev velika previdnost, saj bi stihila lahko hudo poglobila socialne razlike.

Starši, ki so bili na posvetu, so izpolnili priložnostni vprašalnik o odnosu med starši in šolo. Poleg že povedanega o razpravi na posvetu, so morda zanimivi še drugi odgovori.

Pri odgovoru na vprašanje, kdo naj bi bil najbolj pristojen za določanje vzgojno-izobraževalnih smotrov v osnovni šoli, se je pokazalo, da starši (77 odgovorov) najbolj zaupajo stroki – Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje, Zavod SRS za šolstvo, Pedagoški inštitut (51,9%), učiteljem (28,6%) in samim sebi, torej staršem (11,7%). Nekaj (7,8%) se jih je odločilo za različne kombinacije stroke, učiteljev in staršev, nihče pa ne meni, da bi odločilen vpliv na oblikovanje smotrov lahko

imele družbenopolitične organizacije in država.

O nadzoru nad delom šole večina staršev (52 odgovorov) meni, da bi zadostovala dobra svetovalna služba (61,6%). Da so učitelji povsem vredni zaupanja in ne potrebujejo nikakršnega nadzora, meni 9,6% staršev, ravno toliko pa tudi, da je treba organizirati učinkovito omrežje inšpektorjev. Še drugačne poglede (od skupnih posvetov učiteljev in staršev do posrednega nadzora z informacijami o napredovanju otrok v srednji šoli) je imelo 19,2% staršev.

Za najšibkejšo »točko« vzgoje in izobraževanja v osnovni šoli so starši (61 odstotkov) »izbrali« Program življenja in dela oziroma učne načrte (45,9%). Vidneje izstopa še politika občinskih izobraževalnih skupnosti (14,8%), manj kritični pa so do drugih dejavnikov (kadrovska zasedba – 9,9%, prostorska stiska – 9,8%, režim v šoli – 8,2%, organizacija v šoli – 3,3%, drugo – 8,2%). Zanimivo je seveda, da nihče ni »izbral« za najšibkejši člen vzgojno-izobraževalnega procesa v osnovni šoli ravnatelja.

In kakšne bi lahko bile poti nadaljnjega uveljavljanja vloge staršev v oblikovanju prosvetne politike?

Res je namreč, da se je v povojni »socialistični« vnemi izrazilo podcenjevanje vzgojne učinkovitosti, ki je sicer pomemben dejavnik individualnega razvoja, in hkrati precenjevalo družbeni vpliv, ki naj bi

spodbujal vzgojo kolektivnega duha. Družino se je obravnavalo kot konservativno celico, nujno zlo, katerega neugodne učinke naj bi čim bolj blažili. Če so starši še lahko zagotavljali možnosti in izpeljavo vzgojno-izobraževalnega procesa v šoli, pa so bili povsem izključeni iz rituala oblikovanja vzgojno-izobraževalnih smotrov. Kaže pa, da nam splošna demokratizacija družbe odpira možnost za rehabilitacijo socialne vloge družine in s tem tudi razmišljanja o starših kot o dejavniku (subjektu) prosvetne politike. To pomeni, da je treba razumeti starše kot določeno interesno skupino, ki lahko po predvidenih sistemskih poteh izraža svoje interese in stališča ter jih uveljavlja. Za kakšne organizacijske oblike se bodo starši odločili, da bodo našli pot do Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo. Izobraževalne skupnosti Slovenije in Zavoda SR Slovenije za šolstvo, je pač vprašanje. Vsekakor pa je treba več storiti za to, da bodo odgovorni za ustrezno vzgojo in izobraževanje svojega otroka (osebno zavzeto sodelovanje, izbira šole in učiteljev, sodelovanje pri oblikovanju vzgojno-izobraževalnih smotrov in programov ter možnost vplivanja na uresničevanje le-teh...), učitelji pa bodo resnično obvladali svojo stroko (samostojno, ustvarjalno in odgovorno uresničevanje vzgojno-izobraževalnih smotrov) in bodo za to tudi ustrezno družbeno ovrednoteni in nagrajeni.

IZTOK VILIČ

skozi
okno

UTRINKA

Zmeraj ob nepravem času

Bil je navihan fant. Njegova lahkomišelnost je spravljal učiteljice ob živce.

Zdaj je bil tu, zdaj tam, zmeraj ob nepravem času. Ob nepravem času je bil lačen, utrujen in tudi žalosten.

Sošolci so računali, on bi pel. Učiteljica je zahtevala mir, on si je prav tedaj zaželel nemir. Učiteljica je hotela, da bi poslušali glasbo samo z ušesi, on pa jo je lahko doživljal le ob plesu.

Vendar je imel ta navihane rad vse svoje učiteljice. Njihovo jezo, smeh in tudi obleke.

Če je bil dobre volje in je hotel učiteljico razveseliti, je ugotovil, da je posebno lepo oblečena. Če pa si je zaželel jeze in osuplosti na njenem obrazu, je brez zadrege ugotovil: »Tovarišica, hlače ti pač ne pristajajo.«

Njegovemu nemiru je bilo zadoščeno, tovarišico pa je spravil v slabo voljo.

Kaj je pomembno

Ura matematike.

Drobna plavalica punčka je nemočno obsedela. Naslonila je glavo na roke, premlevala, računala, razmišljala. Obupana je spustila svinčnik. Temne oči so se napolnile s solzami.

Takrat, še ob pravem trenutku, je pristopila učiteljica. Počlenila je k njej in ji hotela razložiti nalogo. Še preden je spregovorila, so se prstki dotaknili učiteljicinih tokov. Dekličin žalosten pogled jo je pretresel. Tudi sama je narahlo prišla njeno dlan.

Iskrice so zaplesale v otrokovem pogledu. Računi so postali lažji. ALENKA ČURIN JANŽEKOVIC

Koliko Tinetov potrebuje učitelj

Ko sem v novoletni številki Prosvetnega delavca brala članek Berte Golobove Tudi otroci so ljudje, sem se spomnila dogodka pred nekaj leti.

Ravno pomivam posodo po kosilu, ko nekdo pozvoni. Pred vrati stoji mladi vojak in dekle. Natančneje pogledam v smejoči vojakov obraz.

»Tine! Kakšno presenečenje!«

Ob čaju nam veselo teče beseda. O življenju v armadi mi je Tine že marsikaj napisal v pisnih, danes pa mi je pripeljal predstaviti še svoje dekle. Prav počašeno se počutim. V njegovem samozavestnem vedenju komaj spoznam plahega fantiča, ki je pred nekaj leti sedel v šolski klopi.

Dobila sem ga v petem razredu. Bil je hud legatenik. Njegove napisovalne motnje so se pri angleščini pokazale še bolj kot pri drugih predmetih. Žal mi je bilo bistrega fantiča, ki je bil, vsaj v angleščini, tako rekoč nepismen. Čeprav nobena njegova naloga ni bila uporabna ali vsaj ne razumljiva, je zmeraj, kadar sem kaj razlagala ali pripovedovala, zavzeto prislunil. Pri ustnih vprašanjih in odgovorih je bil spreten in domiseln.

»Tovarišica, se spominjate,« mi je govoril Tine. »Kako ste me nekega dne ustavili na hodniku in rekli, da mojih pisnih testov ne boste več ocenjevali. Ko bi vi vedeli, kako sem vam bil hvaležen. Za vse na svetu vam tega tedaj ne bi rekel, a danes sem prišel zato, da vam to povem.«

Da, spominjam se. Spominjam se tudi, da je bil Tine od tistega dne pri učenju še vztrajnejši in

pozornejši. V osmem razredu je bilo s pisanjem že veliko boljše, a pisma, ki mi jih je pošiljal, ko je služil vojaščino, so napisana v lepem jeziku in skrbno oblikovani pisavi.

Vesela sem vojakovih besed, a v duši me zaskeli.

Koliko let sem potrebovala, da sem prišla do Tineta! Koliko učencev pred njim sem obremenjevala z dodatnimi vajami, poskušala zlepa ali zgrda izboljšati njihovo pisanje, jim ocenjevala njihove pisne izdelke s skoraj enakim metrom kot druge. Čeprav sem seveda zmeraj poskušala biti do njih dokaj obzirna, sem vendarle šele pri Tinetu dokončno dojela »lekcijsko«.

Zakaj se ne čudimo drevesu, ki mu vse veje ne rastejo enako hitro? Zakaj pa, izpostavljamo otroka, ki se mu vse spretnosti ne razvijajo enakomerno in sočasno? Zakaj ne počakamo, da si narava vzame svoj čas?

Koliko let potrebuje učitelj, da se izvleče iz šolskih teorij, predpisov, načrtov, navodil, podmen, smernic in prislunih otroku, samo njemu. Koliko lažje je izšolati strokovnjaka, kot vzgojiti človeka...

Če osnovna šola da učencu temeljno znanje in ga usposobi za nadaljnje šolanje, ne da bi mu vzela radovednost, ki mu jo je dala narava in veselja do učenja, je dobro opravila svojo vlogo. Ob tem pa je pomembno, koliko Tinetov potrebuje učitelj, da spozna, kako malo je vredno šolsko znanje, če ob tem prezre otroka kot človeka.

DUŠICA KUNAVER

Težave mladih imajo več obrazov

Tudi mladi doživljajo stiske in težave, je bila ena od misli v predavanju o mladem človeku v zdajšnjem času psihiatrinje dr. Tomoričeve v decembru, ko se je v prijetnih prostorih Dijaškega doma Ivan Cankar zbralo približno trideset vzgojiteljev ljubljanskih domov učencev in tako dokazalo, kako zaželena in hkrati potrebna so tovrstna predavanja.

Mlad človek pogosto ne zna prav izraziti svojih težav, odrasli pa njegove govorice ne zmorejo prav razbrati. Na videz preproste težave so za doraščajočega človeka včasih nerešljive. Odrasli malokrat začitijo stiske mladih. Otroci odpovedujejo, se ne znajo spopadati s težavami, ker jim družina ni dala dovolj spod-

bud in vzorcev, kako je treba reševati stresne položaje, bili so ali preveč varovani ali premalo in nimajo dovolj zaupanja vase, da bi se stiskam uprli.

Stiske mladih imajo več obrazov, za odrasle večkrat neprijetnih. Žargon, kletvice, nepredvidljivo vedenje, agresivnost do ljudi, predmetov in sebe. Škodljivše so stiske, ki jih nosimo v sebi, zapiramo vase. In Slovenci smo bolj zaprti narod. O nekaterih problemih se ne sme pogovarjati, se ne spodobijo težav ne pripovedujemo drugim, in tako ostane marsikaj v naši zavesti nerešeno in marsikatera stiska je tudi pri mladem človeku tolikšna, da dvigne roko nase. Žal so Slovenci prav na vrhu evropske lestvice samomo-

rov. In med samomorilci je veliko mladih, tudi solarjev. Ker je bilo premalo komunikacij, primernih oblik sproščanja in občutka lastne vrednosti. Otroku je dala družina premalo zdrave dote za uspeh v življenju.

Kakšen je klic na pomoč? Starši, vzgojitelji v domovih, učitelji, vsi bi ga morali poznati. Eden od znamenj nerešenih problemov je somatizacija, ki je nekoliko pogostejša pri dekletih. Glavoboli, srčne težave, ortopedske težave izvirajo iz duševnih stisk. Če je mlad človek bolehen, lenoben, če mu ni za rekreacijo, telesno zbolela, je to znamenje, da psihično ni dovolj odporen. Mogoče je to klic, naj ga imamo bolj radi. Mogoče je to mehanizem, ki je otroku edino pomagal v družini do pozornosti. Zanimali so se zanj, ko je bil bolan.

Otrok je lahko preveč zadržan, odmaknjen, nima pravega občutka lastne vrednosti, je depresiven, površen, plašen. Vse to ga ovira, da bi bil v šoli uspešen. Fantje, ki jim manjka občutek lastne vrednosti, pa tudi ob napačnih zgledih se zatekajo v alkoholizem. Menijo, da je pitje znak odraslosti. Pri tem so bolj izpostavljeni otroci iz socialno ogroženih okolij. Med to mladino je tudi več agresivnega vedenja, nasilja, razdiralnosti, napadov na avtoritete. Napačno rešene napetosti v mladem človeku skrivajo nesposobnost biti zares močan, strah da bi bil napaden, da bi bil premalo odrasel.

Deklice so bolj uklonljive, večkrat se ne znajo postaviti, se pridne in delajo tisto, kar odrasli pričakujejo od njih, zato so njihove stiske manj opazne, a zato nevarnejše. Dekleta so večkrat v depresiji in jih tudi ovira, da bi v šoli normalno uspevale.

Zdrava avtoriteta je steber, kateremu bi morali rasti mladi lipe. Žal vsi otroci tega nimajo. Mnogi doraščajoči enačijo avtoriteto z zatiranjem in jo zategajo delj odklanjajo. Mladim je treba povedati, da so imeli tudi odrasli v njihovih letih podobne težave, da so le-te del življenja. Ob težavah se učimo bojevat, ob njih se človek utrjuje, oblikuje se občutek lastne vrednosti, moči – ja to zmorem.

Vsi, ki delajo z mladino, morali vedeti, da je mlad človek bolj ranljiv, bolj zgubljen, bolj neroden v iskanju lastne identitete in izvirnosti v vedenju, delu, mesta med vrstniki in odraslimi in v ne tako malo pomembni spolnosti. Tako bi bilo razumeli njihovo, včasih takoj neprikladno in odbijajočo vedenje, ki je največkrat le nalaganje strašne nesprejetosti. Mar ne potisnemo mladega človeka s kamnijo, ki je tako pogosto orožje v vzgojni praksi, še bolj globoko v njegovo stisko? Morali pa mu ponuditi roko in imeti z njim vsaj čisto malo časa. Da bi se z njim pogovarjali. Doma, v dijaškem domu, v šoli.

PETJA FAJDIGA SEVER

Mirko Lovrič (YU): Avtoportret, fotomontaža 1980

Šola na ovinku reke Lipnice

V četrto leto preskušenj

Na trinajsti strani rdeče ovite platnene knjige se začne novo obdobje za otroke z desnega brega Save, za pobiče in deklice, ki so nekdanji stikali za ribami v Kroparici in Plaznici, danes pa jih izobeseni plastični in kovinski okraski po jelšah odganjajo od takih pustolovščin.

»Z dopisom Občinskega ljudskega odbora Radovljica št. 02/3-2574/1 z dne 3. septembra 1957 je bila ustanovljena osemletka v Lipnici,« začne kroniko prvi ravnatelj šole.

Šolska vrata v Kropi, Kamni gorici in na Srednji Dobravi so se zaprla za zmeraj, gotovo se je krajano trgalo srce, njihovi otroci so morali mimo šole pol ure preč v novo šolo, ki se je vgnezdila na ovinek reke Lipnice, med prod in krive topole, čeprav je arhitekti tako umetno prislunil lokaciji, da je lipniška šola desetletje predstavljala slovensko povojno arhitekturo, kot dosežek domačega, pristnega funkcionalnega stavbarstva.

Najstarejši učitelji na šoli odkrivajo spomine na lutzove peči, drvarnico, na macesen, ki je bil glavno telovadno orodje, na mostiček, čez katerega je busknila Lipnica in se priplazila na prag šole kot nepridiprava potokva.

Mlada revolucionarna družba je burila zgodovino in stoletne izkušnje, močni voditelji so uresničevali napredne zamisli, opravljale so se zahtevne srčne operacije na bolniku, ki še ni popolnoma okreval, ali pa ga čaka nov medicinski nož še na kakšnem drugem notranjem organu.

Tako razmišljam, kakor sem slišal, napisano bral, čutil kot šolarček na oviski šoli, kakor v zrelih letih skušam spet šolstvo z drugih vrat, kakor mi trenutno bije srce tega trenutka.

Z modrim črnilom je upravitelj nadaljeval kroniko lipniške šole, zdaj osnovne šole Staneta Žagarja. Nekaj starinskega, urejenega, umirjenega nosijo njegove črke v sebi. Zapisovala jih je roka predvojnega učiteljskega, vojnega izgnanca, povojnega učitelja kamnogoriške štiriletnje šole. Sprehajam se med vrsticami in skoraj zaman iščem vsaj urinek revolucionarne zanesenosti, ki bi lipniški prod kar čez noč asfaltiral, od šole do Kropje z enim ukazom zgradila avenijo v prenovljeno industrijsko mesto... nič od tega, pač pa kratek odstavek: »Pogled v nove učilnice, opremljene s starišim pohištvom iz ukinjenih šol je bil zelo žalosten.«

Revolucija ni še nova obleka, je samo blago za novo oblačilo, kje pa je krojač, stroj ali igla in čas za krojača: je samo nož, samo vrhica, meja med starim in novim, ki je šele v porodnih krčih, z vso negotovostjo, ali bo dete zajakalo.

Nov stres zaradi prej navedenih težav je slovesno odprje odpadlo. Simbolična misel, naj bi nova šola postala kovačnica prijateljstva med kraji Lipniške doline, še tli, korenine starih navad in poslanstev še niso izrabljene, saj smo se z vso močjo zagnali pred leti v dolino, da bi dopovedali krajanom: v vsej dolini je ena šola, za vse je izobraževalna hiša, ne iščite poti nazaj, sežite v roke in nabirajte znanje. Morda se je v umnih glavah kaj zganilo, morda pa oporečniki še zidajo gradove v oblake in čakajo, da se vrne čas. Iz nekdanjih treh širih razrednic je moral upravitelj sestaviti učiteljski zbor za osemletko s šestimi razredi, tako da je nekaj razrednih učiteljev razporedil na predmetno stopnjo.

Pet učiteljev je poučevalo 200 učencev.

Kronika šteje leta naprej, čez širi

ditvah ne konča s končnim izletom, pač pa z daljšim pripovedovanjem, da se je pouk 3. junija preselil v Zadružni dom na Srednjo Dobravo. Mar se vračajo stari časi. Ne! Šolo so povečevali, s prvim referendumom v občini so povečevali šolo v Lipnici. Stavbo šole so podaljšali za eno učilnico, desni in levi zamik, načrtovani stopnišči z leta 1953 so povezali in zaprli, tako so pridobili zgornji hodnik in spodaj avlo, z veznim členom pa so povezali šolo s telovadnico. Ko sem pred dobrimi petimi leti prišel na šolo, so mi sodelavci hitro svetovali: ko bo padlo deset centimetrov snega, morate napotiti hišnika takoj na streho veznega člena, da sproti odstrani sneg. Zakaj? Je mar streha prešibka? Ne! Naklon te strehe znaša 2 odstotka, vsaka najmanjša količina snega takoj povzroči zamakanje v jedilnico, kuhinjo in v garderobi. Spet se zarjem v arhiv in preiskujem, kdo je projektiral tako umetnost. No saj špecanje nič ne pomaga, streha nam še zmeraj dela pregrevanje. Torej pred 20 leti je imela šola v Lipnici 8 učilnic za predmetni pouk in 2 za razrednega, za tiste čase, so rekli tudi oče župan, sodobna osnovna šola. Ne morem brez svojih šolskih klopi. Tudi slovenski narod je nekakrat v svojem dozdajšnjem obstoju dohitel svet: z Brižinskimi spomeniki, s Trubarjem, z Valvasorjem, s Francetom iz Vrbe, z impresionisti in modernom, s Srečkom iz Tomaja, tako je bilo v slovenski besedi. Tako je bilo bolj poredko v zgodovinski lipniški šoli. Morda je le manjvrednostni kompleks, da smo v Lipnici majhna, odročna šola. Lansko leto se je vrznil eden od članov sveta staršev: tudi v Lipniški dolini imamo doktorje znanosti, ki so šli skozi lipniško osnovno šolo. Bravo, oče, katerikoli si že, vsaj prestejmo se, preden se vdamo!

Spet se je voda med Konico in Dolami ustalila. Razredi, učenci, razredniki in drugi učitelji, potem pa od 1. septembra do dneva mladosti, leta so se vrtele po motorju tretjega desetletja šole.

Novo razširjeno besedilo kronike, nova adaptacija? Ne, nesreča, požar, v kleti je ostal fantiček, ki je lovil domačo živalco. Trpko, a pristno. Pedagoški svetovalec prihaja v lipniško šolo prav navdušen. Tu so otroci še nepokvarjeni, pozdravljajo, to so osebe, ne številke. Veseli nas, da slišimo take ugotovitve in da so naši učenci res taki.

V veliki mesni šoli sem učil enajst let, nisem imel težav s svojim razredom, toda učenci, ki jih nisem učil, me niso poznali, jaz pa njih ne. Na hodnikih šole smo se srečevali kot tuji v vlemestu. Pogovarjal sem se z ravnateljem ameriške osnovne šole: vso rigorozno vzgojo prepustijo policiji. No tega v naši šoli še ni treba,

načelno ne. Učenec je še zmeraj mlajši prej Franci, potem šele tak ali tak učenec.

Četrto stoletje šole, prvi ravnatelj poslavlja, prihaja novi. Na šoli je 34 učencev in 24 vseh delavcev. Nov izkušnja za kolektiv, še bolj nepredvidljiva za ravnatelja. Nekdanji predmetni učitelj, po krvi skoraj domačin, se bo moral spoprijeti s poukom, te pozna: z vodenjem pouka, to je treba spoznati, s poslovanjem, upa strokovno pomoč dosedanjih delavcev, s politiko, nič znanega na fronti bi rekel mlad oficir: s svobodno navedo dela, slišal sem za take povesti, ko sem opravljal strokovni izpiz, z okoljem, tega pa poznam, to se že hodil.

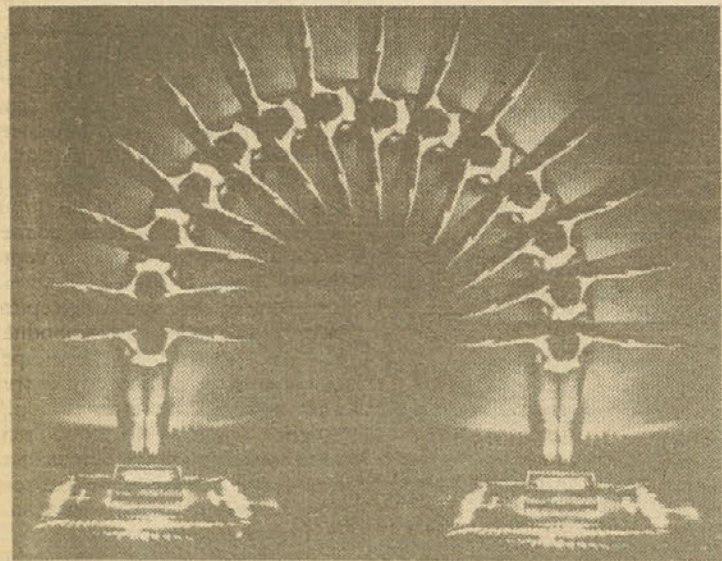
Kako začeti delo, kaj reči ob praznem nalog. Če sorazmerno mlajši ravnatelj sede pred prekaljeni učiteljski zbor, ali bo z nožem odmeril smer, ali bo s pogledom iskal skloni. Izbrali so me. Samo drugo prvo pošteno. V vsakem človeku je nekaj, kar rečem dobrega. Povsod se najdemo pomoč, nikdar ni obupati. Med šolavci, krajanji, kolegi, povsod se čuti toplota misel, zato me lipniška šola zanihata. To je bil motto, o ravnatelju vedo: čas, kraj in ljudje.

Za šolsko leto 1985/86 sem pripravil fotografijo kolektiva, ki se ob končni konferenci zbere in zaznamuje. Cestnišče ob košarkarskem igrišču se postavlilo 19 delavcev, ne zameriti tako so nas učili, da smo vsi eni delavci. Ali je to število od 25 velika premajhno, uspeh, polom? Po treh letih dokaj mirno zrem v fotografijo in rečem: kdor je želel, je prišel.

V občini je stekel zelo velik projekt morda svojevrsten v deželi. Vsi zaposleni v občini in vse osnovne šole v občini so se odločile, da bodo v nekaj desetletjih dolgoročno dogradile prostore za ukažljivo otročad. Politika, stroka, strategija, stabilizacija: saj je še kakšna beseda, burita razpoloženje našega kolektiva. Čutimo odrinjene, tožimo, zahtevamo, okrogami smo, zberemo se in tudi dokamo: izdelajmo idejni in delavni osnutek projekta naloge za dograditve. Osnovne šole Staneta Žagarja v Lipnici.

Najbolj vesel dopis, kar sem prej odprl v skoraj šestletni delovni dobi. Toliko kovačev je kovalo za vse kraje, toliko furmanov je vozilo za vsa žagarja, toliko korakov in poti je bilo pretočenega v lipniški dolini za vsa krpo slovenske dežele pod Karavankami, da moraš biti vesel, če bo prišlo v lipniško dolino nazaj.

Nikdar ni obupati, nikdar ni pozno, fantici in deklici okoli Kroparice in Plaznice bodo se hodili v šolo. Drgnili plati, šliili svinčnike in metali z nogami, koliko je pet in pet. Šola na ovinku reke Lipnice, pa v letošnjem septembru zakorači v četrto desetletje svoje preskušnje. STANE MIHELIC

Stane Jagodlič (YU): Slavolok zmage življenja I, fotomontaža 1969/81

ALBERT PAPLER

Konkretna pedagogika

Črna ovca

Z dekretom, ki mi daje pravico poučevati glasbo in petje na II. gimnaziji pri Sv. Jakobu (Levstikov trg), sem se postavil pred stavbo učenosti in prebral napise pol metra pod vrhom. Nad vhodom sem prebral heksameter Ivana Vesela-Koseskega: »Kdor ponižuje se sam, podlaga je tujčevi peti!« Ko sem pozneje v zbornici razložil, da imamo na šoli tudi napise Antona Martina Slomška, so vse napise raztolkli in zamatali. Bilo je namreč leto osvoboditve.

Predstavil sem se ravnatelju in mu izročil papirje, ki so za poučevanje glasbe in petja, sem postal delavec petja in glasbe, ker je bil »profesor« prepovedan tako zelo, da ga še nekaj let pozneje ni smel objavljati telefonski imenik. V zbornici so bili dvoji ljudje: resni, starejši, predvojni in nasmehani, nanovo pečeni mladi vzgojitelji, vsi uradno tovariši med sabo in za učenje. Sekira mi je padla v med! Učil sem samo v nižjih razredih in smo prepevali od Na oknu glej obrazek blede, prek Na juriš, na juriš! do najtežje in troglasne Jutri gremo v napad!

Nič zvezkov, nič korektur, šolskih nalog ali kontrol pa tudi nič spraševanja! Prelepo, da bi trajalo, kajti na šolo je prišel fer-

man Ministrstva za prosveto:

»Učitelji naj se javijo k tečaju ruskega jezika, ki bo dvakrat tedensko v zbornici!«

Opravičena je bila le tovarišica za ruščino, jaz se pa nisem prijavil in ravnatelj me je pozval k sebi:

»Vi boste torej črna ovca naše zbornice? Do jutri premislite, kaj to pomeni in mi sporočite!«

Naslednji dan so kolegi silili vame, naj se ne igram z ognjem in sem rekel, da se bom igral. Tako sem zaigral prečudovito poučevanje petja, kajti tisti, ki je prišel poučevati ruščino, je poučil ravnatelja, da nisem črna ovca, ker sva skupaj opravljala izpit za ruščino na univerzi, da sem skril in zamolčal diplomu za slavi-

stiko. Že naslednji teden sem poučeval slovenščino v vseh višjih razredih, od pete do osme; v vseh razredih je name vpilo dijaštvo, da sem zašel, da višja nima petja, da bi morala biti zdaj slovenščina. V sedmem razredu me je dijak takole opozoril, ko sem razložil, da bom poučeval slovenščino:

»Kako pa, če ste samo za petje?!«

Ker sem se zasmel, se je smejal tudi razred, ko sem pojasnil:

»Zato, ker je Cankar ugotovil, da je slovenščina kakor pesem!«

Horizontala in vertikala

Takrat je završalo po šolah, da se morajo zdajšnje šole v »glo-balu in totalu« razlikovati od prejšnjih. Razlika mora biti v smislu horizontalne in vertikalne povezave z učenci.

Vse zbornice so mozgale, kaj naj bi to bilo, ker ni bilo dodatnih amandmajev. Ravnateljji so si telefonirali in vsak dan smo poslušali drugačne razlage, dokler ni prodrlo spoznanje: vertikalna povezava je sodelovanje z mladinsko organizacijo horizontalna pa zunajšolsko, športno sodelovanje in tekmovanje z mladino.

»Hevreaka!« je zavpil Vasja Pirc. »Lahko igram z dijaki simultanko! Se vsaj ne bo kadilo, ker velja zdaj šah za sport.«

»Ni mogoče! Vsi moramo sodelovati, ne samo eden!« je rekel ravnatelj in čez eno uro smo se zedinili za odbojko. Okrožnico, ki je dijaštvo oznanila tekmo, so

v razredih sprejemali s tulečim navdušenjem, in to je potrjevalo, da smo na pravi poti do horizontalne povezave.

Čez tri dni, ob štirih popoldne je v nabito telovadnico prikoral šesterec profesorjev pod ravnateljevim vodstvom z žogo pod pazduho in v flanelastih copatah, ker niso imeli telovadnih. Zrebel je določil našo stran in ravnatelj je takoj serviral pod mrežo, da smo oglušeli od krikov režečega se dijaštva. Potem je žoga nekaj časa odletavala od rok do rok, dokler se dolgin med dijaki ni odločil za silovit udarec. Žoga je zadela očala Marija Preglja, da je moral zaradi razbitih stekel iz igre in je vstopila rezerva. Na vrsti je bil Vasja Pirc, ki je ob spoznanju, da je tudi on lahko ob očala, odpovedal udeležbo, in je vstopil matematik Tonin.

Izgubljali smo vedno bolj. Bilo

je že 11:4, ko je žoga priletela med Tonina in mene. Oba sva planila kot tigra in se silovito zalelela – oba z glavo. Meni se je stemnilo, Tonina je vrglo po tleh in ob huronskem aplavzu sem se ob njem sesedel tudi jaz, da sva bila horizontalno povezana. Ker ni bilo na naši strani na voljo nobene rezerve več, je bilo tekme konec. Prinesli so nam v vodo namočene brisače in ko sva se s Toninom oba v turbanih opotekala skozi spalir dijaštva, sem opazil, da so se nekatera dekleta od smeha že jokala, cepetala, se objemala in cvilila.

Naslednji teden je počila v zbornico novost, da moramo izvoliti dva: enega za korigiranje ustave, drugega za uličnega tožilca. Ustavo je prevzel prof. Vagaja,

V komunizmu ne rabimo ograj

Spoštljivo sem vstopil v realko, kjer je drgnil c. kr. šolsko klop Ivan Cankar in po pouku mater zatajil. Silno všeč mi je bila ograja, umetno kovana, nekoč črno prebarvana. V zbornici sta mi vzela sopo nova kolega, ampak moja nekdanja profesorja: fizik Adlešič in slavist ter pesnik France Vodnik, ki me je prevzel v varstvo s pedagoškimi napotki: »Zdaj je šolstvo organizirano in realizirano tako, da smo profesorji plačani samo za pavze; če boš pa mularijo med urami kaj naučil, bo pa to tvoj konjiček.«

Drugi mentor je bil matematik Vrhovnik:

»Če boš znal tako poučevati, da bo jezen samo študent, ti pa nikdar, boš dolgo živel in se ti bo dobro godilo pod pogojem, da bo v službi tudi tvoja žena z večjo plačo kot bo tvoja.«

Večno veseli in nabriti fizik Švajger se je najprej pozanimal, ali sem organiziran. Ko sem rekel, da še ne, je razložil:

»Jaz sem bil organiziran v trnovski zelnjarski zadrugi. Ko se je zele usmradilo, smo pa vsi izstopili.«

Takoj za njim me je pograbil Anton Debeljak, pesnik in prevajalec, češ da izhaja moj priimek iz nemškega papperle, pappele, kar pomeni čvek, čvekanje. Nato me je začel treptati in praviti, da se s prevajanjem Balzacovih kosmatih povesti ni toliko namučil kot s tem, kako bi prevedel naš slovo, francosko drôle, kar so

ulično tožilstvo pa najmlajša v zbornici, ki nas je sleherni jutro, ko smo prihajali v službo, spraševala:

»Ste morda opazili kaj protidržavnega, ste odkrili reakcijo? Od mene zahtevajo, naj sporočam!«

Ubožica mi je bila hvaležna, ko sem ji povedal, da v Tivoliju še hodijo ljudje mimo zaprtih ramp čez progo. Vendar so ji po oddani prijavi odgovorili, da to je sicer nekaj, vendar ni tisto, kar bi bilo pravo. Sicer je pa njena funkcija šla takoj spet v pozabo, ker je bilo treba po vseh razredih vsak dan propagirati udeležbo v mladinskih brigadah, jaz sem pa dobil dekret, naj se javim na realki zraven univerze, ker ima tamkaj slavistka poročniški dopust.

Nemci prevedli s »tollreiste«. Doma sem spisal trideset besed, med katerimi je bila tudi »pijanski«, in ob tej se je zamislil:

»Bi pogruntal manj grobo besedo za tale pijanski?«

»Pa daj 'okrogel'!« sem se že naveličal iskanja in me je odrešil ter razveselil, da bodo izšle Okrogle povesti.

Ravnatelj realke je takrat pritiskal na prosvetno nadoblast, da bi dobil denar za pleskanje ograje. Najbrž je bil nadležen, kajti dobil je odgovor:

»Z zmago nad fašizmom smo zakorakali v svet brez ograj. Ograje so bedni ostanki kapitalizma!«

Nato so ograjo pred realko porušili, nato tudi okrog Srednje tehniške šole. Meni je pa kolektiv zaupal funkcijo sindikalnega tajnika in pobiral sem denar za sindikalni nakup, od katerega smo imeli veliko korist, sindikalni ukor in ostro prepoved.

Profesor Repovš je namreč dobil službeni dopust in tovarnjak, s katerim se je podal na deželo. Pritovoril je vse, kar je spadalo h gospodinjstvu: olje, moko, jabolka, povrtnino. Robo smo zložili v telovadnici in do večera raznesli na domove. Po vsej Ljubljani se je razvedelo, da je bilo vse prepoceni in zelo dobro, nato smo dobili na šolo tri šamponerje za pranje glave, ki so takšno akcijo obsodili po vseh Stalinovih linijah, ki so bile takrat v veljavi.

Pač pa naj se o seksualnem vprašanju razpravlja v višjih šolskih zavodih, bodisi deških ali dekliških, posvetnihi li samostanskihi. Ta naloga pripadaj v to poklicanim zdravnikom.

Našim izobražencem se pa tu odpira široko nerazorno polje. Stopite med ljudstvo ter ga poučite v popularno-znanstvenih predavanjih o dalekosežnosti seksualnega življenja. Dajte našim priprostim materam pri-

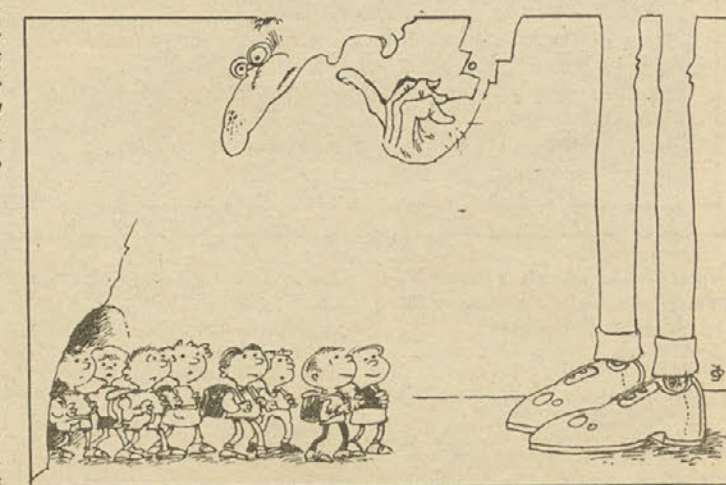
merno knjigo o tem vprašanju v roke, a spiše naj jo strokovnjak, a ne lajik, kakor je to pri nas navada, ko vzamejo gotovi ljudje vso učenost v zakup. Če izda naša množestvelna družba sv. Mohorja tako knjigo storila bo za povzdigo slovenskega naroda v moralnem oziru več, kakor je storila z vso izdajo vseh dosedanjih molitvenikov. Popotnik 1906. str. 219

IVAN ŠEGA

ŠOLSKA MLADEŽ PA KLE-TVINJA

Kralj, deželna vlada v Zagrebu (odel za bogačastje in nauk) je 20. febr. t.l. izdala naredbo, v kateri se vsi ravnateljji in učitelji ljudskih šol pozivajo, naj po vsej moči odpravljajo kletvinjo med

šolsko mladino, in naj dotične za vsaki slučaj ostro kaznujejo. Tudi med slovensko šolsko mladostjo se ne pogrešajo, kateri nepodobno preklinjajo in priporoča se vsem pravim prijateljem in vzgojiteljem šolske mladine paziti na to razvado in pregreho. Učiteljski tovariš 1880, str. 112

Oto Jurgec: Brez besed

satira
humor

Črno na belem

Po starih zapisnikih brska Berta Golob

Stvarni pouk podpira govor bolj nego vsi drugi predmeti...

1. 10. 1940

... vendar ga ne smemo gojiti le zaradi jezika samega. Ne sme biti podrejen čitanki, nego se mora ta naslanjati nanj. Tudi vsi drugi predmeti naj imajo svoj prvi izvor v stvarnem pouku in naj bodo vedno v zvezi z njim.

Aleksandrin duh, ki je prav v naših časih zavel z vso močjo, stari šoli ni bil neznan, kar pomeni, da Aleksandra ni ne vem kakšna avantgarda. Problematika je pa nadvse pereča, in kar priznajmo, da tudi zanimiva. Ko jo dodobra preučiš, se pokaže, da gre za kuro in jajce. Med stvarnike, tako imenujem učitelje nekaterih predmetov, se je očitno prišteval moj prednik. Mene vsaj od časa do časa vrže na drugi breg. Stvarniki so tišavasti, da je kaj, jaz pa sem miroljubno pesniška. Izmisli so si geslo pamet je boljše kot žamet in zdaj že v vrticah poznajo težko vodo. Bije se na primer divji boj za Cicibana: ali naj bo naravoslovne ali leposlovne branže. Pesniki se počutijo izgnanci v domovini. Kakšno naj bo novo Prvo berilo? Samo umetniški sestavki z najvišje lestvice sodijo vanj, ne pa pogrešno blago, sploh pa slovenski jezik ni nikakršna podružnica sld, trdijo poznavalci nefizičnih in nadfizičnih obzorij. Stvarniki pa ravno obratno. Kričijo o tem, o čemer je vpil moj prednik. Skoraj gre že za ločitev duhov. V tem preklanju skušam biti ajdovska deklica, ki je z eno nogo stala na Šmarjetni, z drugo pa na Šmarini gori in je pila Savo. Firbec me stalno vleče k stvarnikom, srce pa k umetnikom. Zato pravim, naj bo v Cicibanu in Prvem berilu hrana za obe polovici možganov.

Moj prednik je učiteljem povedal še nekaj upoštevanja vrednega. Vse spise, ki so izvršeni samo na podlagi vprašanj, moremo smatrati le kot predvajo za spise, je rekel. To sem si dvakrat podčrtala. Spisov na podlagi vprašanj tudi v današnji šoli ni tako malo, v pripravi na uro pa so predstavljeni kot pisno sporočanje. Nemogoče, to je komaj sled sence spisne zarje, če si pomagam s Prešernom. Zaradi omenjenih zablod je natančno pred petdesetimi leti gospodična učiteljica F. D. pripravila referat, ki je obravnaval pomen in važnost spisa ter načrt poučevanja spisa v ljudski šoli, gospod upravitelj pa se ji je zanj tudi zahvalil in šolski preglednik je dodal, da se upravitelj posveča šoli z vso dušo, upošteva moderne pedagoške izsledke in vsestransko zadovoljva.

Sedanji upravitelj oziroma ravnatelj oziroma pedagoški vodje oziroma individualni poslovodni organi pa sami pravijo, da gredo moderni pedagoški izsledki mimo njih, ker morajo rabiti možgane zgolj in samo še za finančno poslovanje. Točka finančni in materialni pogoji, ki obsega kakih pet strani njihovega poročila, se bere kot napet roman o tem, kaj šoli še zmeraj primanjkuje. Leta 1939 so bile vse potrebe lakonično strnjene v kratki zahtevi: nabaviti se mora poleg gnoja novo vrtno orodje: vile, grablje in samokolnica.

TONI GAŠPERIČ

Zgodovinski dogodki

V Repičevini marsikaj proglasijo za zgodovinski dogodek. Če tovariš Župan petkrat zapored kihne, je to zgodovinski dogodek. Če tovariš Rdečnik čestita svoji sosedji za božič, je to zgodovinski dogodek. Zgodovinski dogodek je tudi, če si tovariš Sezedelejevič polomi zadnjo desno nogo. Če zraste v Repičevi dragi zelo debel krompir, proglasi to tovariš Sindikalci za zgodovinski dogodek. Vsak sestanek je zgodovinski dogodek. Vsaka seja krajevne skupnosti, na kateri razpravljajo o kanalizaciji ali o vaških poteh, je zgodovinski dogodek. Ko dobi kakšna pozabljena bajta v Repičevi dragi telefon, je to zgodovinski dogodek. Če priteče voda po ceveh v zgornjo Repičevo drago, je to zgodovinski dogodek. Za zgodovinski dogodek je štet tudi javno razsvetljavo v Spodnji Repičevi dragi, otvoritev dveh učilnic v osnovni šoli, nakup starega gasilskega avtomobila, deratizacija podgan, zamenjavo občinskega kurirja z novim, odstranitev pijane snazilke s prostorov sisov ali prepoved žeganja pri cerkvi svetega Antona.

V Repičevi dragi je bilo že toliko zgodovinskih dogodkov, da je postala Repičevina že ena sama zgodovina. Za spomin na zgodovinske dogodke so postavili Repičani na stotine spomenikov, spominskih plošč in obeležij. Z denarjem, ki so ga zmetali za te in podobne reči, bi lahko posodobili zastarele stroje po delovnih organizacijah ali pa bi asfaltirali ceste, da se ne bi krajinji pobijali, vozeč se po kozjih stezah. Toda ne: na vsakem koraku mora biti prebivalstvu in tujcem, ki obiskujejo Repičevo drago, znano in jasno, da stopajo po zemlji zgodovinskih dogodkov. Dogodkov, ki so spreminjali in spremenili življenje Repičanov. Na boljše in ne na slabše, seve, čeprav so Repičani po vsakem zgodovinskem dogodku težje dihali, čeprav je po vsakem zgodovinskem dogodku narasla inflacija in čeprav je bilo po vsakem zgodovinskem dogodku tako kot prej, v najboljšem primeru pa še slabše. Toda temà je manjša, če je več svetlobe, pa čeprav lažne.

Nekako sočasno z zgodovinskimi dogodki so doživljali Repičani tudi PRELOMNICE. Prvi kongres društva za zaščito svobodnega mišljenja je bil PRELOMEN. Prav tako drugi, tretji, četrti, peti, šesti, sedmi in osmi. Prelomil naj bi z ustaljeno prakso, da je treba spraviti za rešetke vsakogar, ki ne misli tako, kot mislijo repiški oblastniki. Rezultat vseh razprav in prelomnic pa je bil ta, da so trpali v keho po osmem kongresu društva za zaščito svobodnega mišljenja ne le sistemu nasprotno misleče, ampak celo pijančke, ki so stresali za šanki nedolžne šale na račun repiških vodilnežev, njihovih žena ali v tujini študirajočega naraščaja.

Verjetno se ne bo nihče čudil, če povem, da se Repičani ne veselijo niti zgodovinskih trenutkov niti prelomnic. Prej bi lahko trdili, da se jih bojijo kot vrag križa.

Iz starih listov

Izbira Tatjana Hojan

DROBTINČICE

Na deželi se velikokrat zgodi, da učenci, ki imajo daleč u šolo, čez poldne u šoli ostanejo, in pri suhem kruhu južnejo. Ne-ki mladino-ljub je u M. leta 1846 in 1847 celo zimo vsakden 30 takim učencem u bližnji oštariji toplo juho napraviti dal. Leta 1848 in 1849 so to gospod dehant prevzeli in se v bogih učencov vsmilili. Kajti! to je starše tako za šolo vnelo, da nobenega otroka niso doma obderžali. Pred dvema letoma so se gosp. dehant kamdrugod preselili in učenci odihmal juhe več ne dobivaljajo; vendar so starši že vajeni, otroke pridno u šolo pošiljati in tudi sedaj ni nobene pri-tožbe, da bi otroci iz šole izostajali. Šolski prijatelj 1852 str. 127 – 128

Sedma božja zapoved: U nekoj šoli na deželi je bil šolska skušnja. Veliko gospodov se je bilo sbralo, – sam grajšak je bil tudi med njimi. Gospod grajšak po-

praša nekega fanta: »Kako se glasi sedma božja zapoved? Si-rotle se ne upa, tako visokega gospoda »tikati« in takole odgovori: »Vaša gnada gospod grajšak! Vi nemate krasti.« Šolski prijatelj 1852, str. 16

Ne moremo drugači, kakor ponatisniti, kar »Novice« od šol pravijo: U 6 poslednjih porotah je bilo 6 ubijavcev, – spet le iz kmečkega stanu! – To je očitni in živi dokaz, kako silno potrebna je našemu narodu omika in obde-lovanje uma in serca u šolah. Ne enega hudolednika nismo našli ne uni in ne te mesec iz omikane-ga stanu pred porotno sodbo, – to je živi dokaz, da svema omika u šolah je močna podlaga časne in večne sreče. Kjer številke tako očevidno govore, nam ni treba drugih dokazov... Zopet tedaj zaženemo svoj glas: Šol, šol nam manjka! kterih imamo toliko premalo, kolikor imamo oštarij preveč.

Šolski prijatelj 1852, str. 40

SEKSUALNO VPRAŠANJE V LJUDSKI ŠOLI

Nuše mnenje je: iz ljudske šole vsak pouk o seksualnem vprašanju: akopravno je še le pred kratkim predložila deputacija nekega dunajskega ženskega društva obširno spomenico vodji naučnega ministrstva, kako se uvede pouk

o seksualnem vprašanju v šolstvo, prinčenši pri ljudski šoli.

Prva in glavna dolžnost staršev je, poučiti o spolnem življenju svoje otroke. A sveta dolžnost države je, skrbeti za to, da dobimo matere, ki bodo natančno poučene o vseh onih dolžnostih, ki jih dobe s vstopom v zakon.

SVETOVALNI CENTER

Kje, kaj, zakaj, kako...?

Kje je Svetovalni center?

V novem delu Ljubljane, v Šiški (imenujejo ga tudi Soseska 6), stoji na zelenici pred novo osnovno šolo Valentina Vodnika dolga nizka stavba, ki jo mimoidoči pogosto zamenjajo z vrtecem. To je Svetovalni center. Če se peljete z mestnim avtobusom št. 7 po Vodnikovi cesti, izstopite pri stari šoli Valentina Vodnika in odidete naravnost proti novi šoli, boste potrebovali do nas komaj nekaj minut. Če pa boste odšli z avtobusom št. 1, ki vozi po Celovski cesti, izstopili pri Avtomontaži, prečkali cesto in odšli med bloki do nove osnovne šole Valentina Vodnika, boste potrebovali do nas slabih pet minut. Naše stavbe vam ne bo težko prepoznati. Vanjo ne prestopajo in izstopajo starši, otroci in mladostniki.

In kaj morate imeti s seboj, ko boste prišli k nam?

Prinesite malo dobre volje, nekaj pripravljenosti za sodelovanje, nič strahu in zdravstveno knjižico. Napotnice, če jeimate, ne potrebujete. Lahko pridete ali pa telefonirate katerikoli dan med 7. in 18. uro, v petek pa med 7. in 13. uro. Sprejeli vas bomo in se z vami pogovorili.

Kakšna ustanova je Svetovalni center?

Opisati, zakaj potrebujemo šolo in kaj se v šoli dogaja, ni težko; prav tako je zelo preprosto povedati, kaj je bolnišnica, gledališče ali vrtec. Toda kaj je Svetovalni center?

Mogoče takole. Človek se včasih znajde v takšni stiski, ko običajno prizadevanje in ravnanje odpove. Kljub trudu postaja lahko stiska vse hujša in poti iz nje vse bolj zapletene.

Življenje je sestavljeno iz množice prepletajočih se dejavnikov, ki tako ali drugače oblikujejo človekovo življenjsko pot. Usklajevanje zahtev, želja, pričakovanj in možnosti z zahtevami, željami in možnostmi tistih, s katerimi oblikujemo življenje, je težavna in zahtevna naloga. Včasih je kljub prizadevanjem ne izpeljemo najboljše, vsaj se zaplete že pri navidez preprosti stvari.

Svetovalni center, vzgojna posvetovalnica, mentalnohigijski dispanzer, posvetovalnica za starše in otroke, vse to so ustanove, kjer psihologi, pedagogi, defektologi, socialni delavci in zdravniki pomagajo staršem in vzgojiteljem reševati zapletenejša vprašanja, odpravljati dvome in strahove, na katere nletijo pri vzgoji otrok.

S kakšnimi težavami se ukvarjamo v Svetovalnem centru?

V Svetovalnem centru in podobnih ustanovah se ukvarjamo s težavami, ki jih ima veliko staršev, otrok in mladostnikov, vendar pa jih ti zaradi spleta okoliščin ne morejo ali ne znajo premagati sami.

Nekateri otroci kažejo razne posebnosti in odklone v razvoju. Zlasti v prvih letih življenja so razlike v izpolnjevanju razvojnih nalog, kot so hoja, govor, navajanje na čistočo, ročna spretnost, pogoste in običajne. Navadno so ti majhni otroci, s katerimi pridejo starši v našo ustanovo, normalno duševno razviti, le potek in opravljanje razvojnih nalog nista usklajena. Starše zanima, kakšno težo in pomen imajo posamezne kasnitve v razvoju in ali bodo vplivale na nadaljnji razvoj.

Ko pride otrok v šolo, ki je poleg doma tisti prostor, v katerem otrok preživi največ svojega aktivnega dela dneva, se zanj odpre nov svet. Šola postavi preden vrsto zahtev, ki jim včasih ni kos. Otroci mora postati samostojen, učno uspešen, navaditi se mora na nov red, se naučiti sodelovati, sistemizirati svoje delo. Kako bo otrok zmožen zadostiti vsem tem zahtevam, je odvisno od vrste dejavnikov: vsi otroci se ne razvijajo enako hitro, vsi otroci niso enako bistri, eni imajo več energije kot drugi, dedne zasnove niso niti pri dveh otrocih enake, prav tako zapadajo različnim psihološkim vplivom, ki prihajajo iz okolja. Če otrok zaradi kateregakoli razloga ne more zadostiti postavljenim zahtevam, če so obremenitve in pritiski preveliki, se lahko pojavijo take težave, da jih je treba obravnavati v ustrezni strokovni ustanovi.

V Svetovalnem centru se pogosto srečujemo z učno manj uspešnimi otroki. Vzrok njihovih težav so lahko specifične okrnjenosti posameznih funkcij ob sicer dobrih intelektualnih sposobnostih. Specifične okrnjenosti se pri nekaterih otrocih kažejo kot težave pri pisanju. Otroci pišejo počasi in okorno, zamenjujejo, izpuščajo ali združujejo črke v besedah ali pa se težko naučijo brati, dolgo časa zlogujejo in spuščajo črke, zmalčijo prebrane besede. Nekateri imajo lahko okrnjeno sposobnost za uporabljanje matematičnih simbolov; ne morejo si predstavljati količin in se stežka nauče računskih operacij.

Učitelji povedo, da je v vsakem razredu nekaj otrok, ki so izredno nemirni, težko se zberejo, so nepredvidljivi. Z nemirnostjo in opazkami ter s klepetanjem motijo sebe, sošolce in učitelje. Za veliko otrok, pravijo učitelji, da so bistri in da zmorejo več, kot pa kažejo. Zaradi neugodnega spleta okoliščin in medsebojnega vpliva najrazličnejših dejavnikov se lahko pri otroku pojavijo čustvene ali vedenjske težave, ki motijo vzburkajo otroka, dom in šolo. To, da je otrok preobčutljiv, hudo žalosten, nesrečen in nenavadno prestrašen ali pa da začne krasti, lagati, se potepati, begati od doma, da postane agresiven ali razdiralen, je alarm, ki kaže, da se z njim nekaj dogaja in je potreben pomoči. Zakaj se težave pojavijo, je težko reči. Včasih gre za narušene družinske odnose, včasih za neugoden sklop temperamentnih značilnosti ali podedovanih lastnosti ali pa za neskladnost med otrokovim temperamentom in njegovimi sposobnostmi na eni strani ter pričakovanji, zahtevami, normami in načinom življenja staršev na drugi.

Ko začneja otrok dolgo pot, ki vodi iz sveta otroštva v svet odraslih, nletijo otroci in starši na vrsto pasti in čeri, ki se jim je treba ogniti.

V Svetovalnem centru pogosto srečujemo starše, ki so ob otroku, mladostniku v svoji starševski vlogi nenadoma vznemirjeni in začnejo dvomiti v pravilnost svojih vzgojnih prizadevanj. Zaradi vzgojnih posebnosti, telesnih in duševnih sprememb, ki so značilne za obdobje mladostništva, se lahko mladi in tisti, ki živijo in delajo z njimi, zapletejo v mrežo stisk, napetosti in konfliktov, ki jih včasih brez strokovnjakov pomoči težko razpletejo.

Kaj in kako delamo v Svetovalnem centru?

Najprej moramo ugotoviti, za kakšno težavo sploh gre. Ko to skupaj s starši, otrokom in mladostnikom odkrijemo, poskusimo razvozlati, od kod težava izvira in kaj povzroča, da traja. To ugotovimo s poglobljenimi pogovori in testnimi preskusi. V nekaterih primerih tudi na podlagi zdravniških pregledov. Otrok ni otrok sam zase, temveč je povezan z neštetiimi vzroki z drugimi ljudmi v neločljivo celoto. Ni dovolj, da bi ugotavljali, kako in kaj je z otrokom. Pritegniti moramo starše, vrtec, šolo, kajti vsi, ki živijo z otrokom, s svojimi vplivi sooblikujemo otrokovo doživljanje, ravnanje in vedenje. In prav zato je izredno pomembno, da zberemo vse te drobce, ki nam šele potem, ko so zloženi, dajo pravo podobo otrokovih težav, njihovega nastanka in kaj težavo »napaja«, da vztraja še naprej. Ko je mozaik končan, moramo skupaj z vsemi, ki živijo in delajo z otrokom, načrtovati pot, kako bomo težave zaježili, odpravili ali omilili.

Presek 3

V drugi številki Preseka so bralci morda pogrešali prispevke iz računalništva. S tretjo številko bodo gotovo zadovoljni. Z »želvo«, to je s poznavanjem jezika logo, lahko odidejo na sprehod, preberejo članek o igri 15 in permutacijah ter se poiščejo z vzorci. Enega izmed njih je šahovski kralj izbral tudi za naslovnico Preseka. Da pa ne bi ostalo le pri računalniškem programu, je avtor problem opisal še matematično – gre namreč za deljivost števil.

V rubriki Fizika je opisano delovanje igrače jojo, ki so jo poznali že stari Grki. Marijan Prosen pa nas tokrat napoti opazovati šestzvezdje Kastor.

Naloge s tekmovanjem so zbrane iz različnih področij: matematike, fizike in računalništva, za osnovnošolce in srednješolce. Tu pa so tudi že kar stalne rubrike Naloge bralcev in Matematični krožek.

Naj omenim še poročila s srečanja mladih raziskovalcev in inovatorjev Slovenije, ki je bilo 3. junija 1988 v Ljubljani. Na kratko so predstavljene naloge iz astronomije, matematike in fizike.

DUŠICA BOBEN

Svet Osnovne šole Dušan Kveder Tomaž Litija

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA MATEMATIKE** za določen čas (nadomeščanje delavke med porodniškim dopustom)
- Pogoj: predmetni učitelj ali profesor matematike in fizike.
- Začetek dela: II. polletje ali od 6. 2. 1989.
- Posebni pogoji: zaželen je strokovni izpit in tečaj iz računalništva.
- Prijave pošljite v 8 dneh po objavi razpisa na tajništvo šole, Litija, Bevkova 3.

Na podlagi določil Zakona o osnovni šoli in statuta **OSNOVNE ŠOLE FRANC ROZMAN – STANE Šmartno pri Litiji, Šmartno 108**

razpisna komisija pri svetu šole razpisuje prosta dela in naloge

– RAVNATELJA ŠOLE

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje po 511. členu Zakona o združenem delu in druge pogoje po 137. členu ZOŠ ter imeti:

- visoko ali višjo izobrazbo s 5-letnimi delovnimi izkušnjami pri vzgojno-izobraževalnem delu
- opravljen strokovni izpit
- strokovne, organizacijske in delovne sposobnosti za opravljanje nalog iz pristojnosti ravnatelja šole ter
- izpolnjevati pogoje iz 5. člena Družbenega dogovora o spremembah in dopolnitvah Družbenega dogovora o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike v občini Litija

Ravnatelj bo imenovan za 4 leta. Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in z opisom dozdajšnjega dela v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: OŠ Franc Rozman-Stane, 61275 Šmartno pri Litiji, Šmartno 108 z oznako »ZA RAZPISNO KOMISIJO«. O izidu razpisa bodo obveščeni v 15 dneh po izbiri.

Svet šole

OSNOVNE ŠOLE FRANC ROZMAN-STANE 61275 Šmartno pri Litiji, Šmartno 108

razpisuje prosta dela in naloge

– POMOČNIKA RAVNATELJA

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje po 137. členu ZOŠ in imeti:

- visoko ali višjo stopnjo izobrazbe
- 5 let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu
- opravljen strokovni izpit
- strokovne in organizacijske sposobnosti za opravljanje nalog iz pristojnosti pomočnika ravnatelja šole
- delovne obveznosti bo dopolnjeval z neposrednim vzgojno-izobraževalnim delom
- zaželeno je znanje računalništva

Pomočnik ravnatelja bo imenovan za 4 leta. Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in z opisom dozdajšnjega dela v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: OŠ Franc Rozman-Stane, 61275 Šmartno pri Litiji, Šmartno 108.

O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh po izteku prijavnega roka.

Na podlagi sklepa 18. redne seje

Sveta CENTRA SREDNJEGA USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA JESENICE z dne 23. 12. 1988

razpisujemo prosta dela in naloge

– UČITELJA RAČUNALNIŠTVA

za nedoločen delovni čas, s polnim delovnim časom.

Nastop dela takoj.

Pogoji za sprejem:

Kandidati morajo izpolnjevati splošne pogoje, ki jih predpisuje Zakon o usmerjenem izobraževanju, in imeti:

- visoko izobrazbo iz računalništva in informatike ali
- visoko izobrazbo matematike oziroma organizacije dela s pogojem, da so imeli računalniško programiranje ali
- visoko izobrazbo drugih usmeritev s pogojem, da so imeli računalniško programiranje v visokošolskem študijskem programu ali
- visoko izobrazbo z ustreznimi tečaji iz računalništva.

Kandidati naj pošljejo vloge z dokazili o izobrazbi v osmih dneh po objavi razpisa na naslov:

Svet Centra srednjega usmerjenega izobraževanja Jesenice, c. bratov Rupar 2.

O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh po sprejemu sklepa Sveta Centra.

OSNOVNA ŠOLA VELIKA DOLINA

razpisuje prosta dela in naloge

– UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE, P ali PRU, za nedoločen čas s polno delovno obveznostjo. Začetek dela 30. 1. 1989.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in s kratkim življenjepisom v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: VIO BREŽICE, TOZD Osnovna šola Velika Dolina, 68261 Jesenice na Dolenjskem. O izbiri jih bomo obvestili v 8 dneh.

VIO TREBNJE

TOZD OSNOVNA ŠOLA JOŽE SLAK-SILVO TREBNJE

razpisuje prosta dela in naloge:

1. predmetnega učitelja angleškega jezika za nedoločen čas
 2. predmetnega učitelja slovenskega in srbohrvatskega jezika za določen čas, od 11. 2. 1989 do 11. 2. 1990.
- Pod točko 1. bodo imeli prednost tisti kandidati, ki so končali študijsko smer angleški in nemški jezik. Učitelj, ki bo sprejet na razpisana dela in naloge pod točko 1., bo moral poučevati tudi na drugih šolah VIO Trebnje. Kandidati naj pošljejo prijave v 8 dneh po objavi razpisa na svet Osnovne šole Jože Slak-Silvo Trebnje.

VIZ SLOVENSKE KONJICE

Tozd Osnovna šola BORIS VINTER ZREČE

Tozd Osnovna šola LJUBO ŠERCER LOČE

Tozd Osnovna šola POHORSKI ODRED SLOV. KONJICE

razpisujejo prosta dela in naloge

- **RAVNATELJA** Osnovne šole Boris Vinter Zreče
- **RAVNATELJA** Osnovne šole Ljubo Šercer Loče
- **RAVNATELJA** Osnovne šole Pohorski odred Slov. Konjice

Kandidati morajo poleg pogojev, določenih z Zakonom o združenem delu in Družbenim dogovorom o kadrovske politiki v občini Slov. Konjice, izpolnjevati še pogoje po Zakonu o osnovni šoli, in sicer:

- najmanj 5 let delovnih izkušenj po opravljenem strokovnem izpitu
- organizacijske in pedagoške sposobnosti
- Mandat traja 4 leta.
- Prijave z ustrežno dokumentacijo pošljite tozdom – osnovnim šolam v 15 dneh po objavi razpisa.
- Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po končanem sprejemanju prijav.

Komisija za delovna razmerja

VZGOJNO-VARSTVENE ORGANIZACIJE HRASTNIK

razpisuje dela in naloge

– RAČUNOVODJE

Pogoji:

- končana srednja šola ekonomske smeri
- 5 let delovnih izkušenj pri finančno-knjigovodskem delu.

Delo bomo združili za nedoločen čas.

Prijave z dokazili o strokovnosti pošljite na gornji naslov najkasneje v 10 dneh po objavi razpisa. Prijavljene kandidate bomo obvestili o izidu razpisa v 15 dneh po izbiri.

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije – izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom.

Izdajateljski svet CZP Prosvetni delavec: predsednik Vladimir Tkalec, Tea Dominko, Marjana Kunej, Jože Miklavc,

Vida Nered, Alenka Pučko, Marija Skalar, Janez Sušnik, Stanek Šimec, Slava Šarc.

Direktor: Stanko Šimenc. Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marjana Kunej, Barica Marentič-Požarnik, Veljko Troha, Stanko Šimenc, Marija Velikonja, Majda Vujović.

Uredništvo: Stanko Šimenc, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Lučka Lešnik, novinarka – urednica, Tea Dominko, tehnična urednica. Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104. Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Akontacija naročnine za leto 1989 znaša 30.000 din za posameznike in 60.000 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 20.000 din na leto. Posamezna številka stane 2000 din. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČTP Ljudska pravica, YU ISSN 0033-1643 Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega prometnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu).